21. Tiistaina 16 päivänä toukokuuta 1995

kello 14.10

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Lähetekeskustelu

1) Hallituksen esitys vuoden 1995 lisätalousarvioksi 471

Hallituksen esitys 11/1995 vp

2) Hallituksen esitys laiksi pakkokeinolain 5 a luvun 2 §:n muuttamisesta 539

Hallituksen esitys 9/1995 vp

3) Hallituksen esitys laiksi matkustajaalus Estonian hylyn rauhoittamisesta ..... „

Hallituksen esitys 10/1995 vp

4) Hallituksen esitys valmisteverotusta koskevan lainsäädännön muuttamiseksi „

Hallituksen esitys 12/1995 vp

5) Hallituksen esitys laeiksi kuluttajavalituslautakunnasta annetun lain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 13/1995 vp

6) Hallituksen esitys laiksi rakennuslain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys 14/1995 vp

Mietintöjen pöydällepano

7) Vuoden 1993 valtiopäiviltä lepäämässä oleva ehdotus laiksi työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta 539

Hallituksen esitys 240/1993 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 1/1995 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon, sekä edustajat Aaltonen, Aho, Andersson J., Gustafsson, Heinonen, Kiljunen, Norrback, Paasio, Pekkarinen, Puhakka, Räsänen, Saario, Tuomioja ja Zyskowicz.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys vuoden 1995 lisätalousarvioksi

Lähetekeskustelu
Hallituksen esitys 11/1995 vp

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Valtiovarainministeri Viinanen: Arvoisa puhemies! Talouden tasapainottomuuksien lieventyminen edellyttää lähivuosina ripeää talou-

den kasvua. Kansantaloutemme on nyt lopulta pääsemässä irti lamakierteestä, joka jätti jälkeensä suurtyöttömyyden. Siitä kuitenkin muodostuu pysyvä, jos talous kasvaa vain hitaasti. Tässä tilanteessa talouspolitiikan päätavoite onkin kestävän ja työllisyyttä parantavan talouskasvun pohjustaminen.

Kestävä talouskasvu on avainasemassa taloutemme kahden suuren ongelman ratkaisemisessa: Suurtyöttömyys ja valtion velkakierre odottavat edelleen ratkaisuaan, vaikka kasvu onkin nyt kääntynyt ripeälle kasvu-uralle. Tällä tahdon pelkistetysti sanoa sen edelleen ikävän tosiasian, että laman tuomat ongelmat eivät ole suinkaan ohi. Ne ovat yhä meidän suomalaisten keskuudessa, vaikka taloutemme suunta onkin nyt parempi.

Tämän vaalikauden lähtöolettamus talouskehityksestä perustuu 3,5 prosentin keskimääräisen kasvun varaan. Se on varsin vaativa tavoite. On muistettava, että ellemme tätä tavoitetta saavuta, joudumme tekemään vieläkin vaativampia ratkaisuita, kuin hallitusohjelmassa alkujaan sovittiin. Tätä talouden kokonaiskuvaa en soisi kenenkään hetkeksikään unohtavan ja sokaistuvan tällä hetkellä myönteisistä talouden tunnusluvuista. Tällaista myönteistä kehitystä me tarvitsemme vielä vuosia eteenpäin.

Haluan muistuttaa vielä viime syksynä julkistetusta nk. Pekkasen työryhmän arviosta, jonka mukaan työllisyyttä voitaisiin helpottaa yli 300 000 työpaikan määrällä. Työryhmä lähti peräti 5 prosentin keskimääräisestä vuotuisesta kasvusta vuosituhannen vaihteeseen saakka. Näin laskien talouskasvun avulla luotaisiin tuon työryhmän mukaan 270 000 uutta työpaikkaa. Nyt kasvuarviota on hieman laskettu, mutta edellä kuvattu skenaario tarkoittaa, että jos Suomeen halutaan uusia työpaikkoja, ne tulevat vain voimakkaan taloudellisen kasvun kautta. Tämä taustakuva on pidettävä mielessä, kun arvioidaan tulevien vuosien tilannetta.

Vaikka talouskasvun kuva on tälle vuodelle perin myönteinen, se nojaa aikaisempaa laajaalaisemmalle perustalle. Tänä vuonna noin 5 prosentin suuruisen kasvun painopiste siirtyy nyt kotimaisen kysynnän puolelle. Kasvun ansiosta työllisyys kohenee tänä vuonna selvästi, ja keskimääräinen työttömyysaste alenee arviolta 16,5 prosenttiin. Ensi vuonna työttömyyden ennakoidaan alenevan vielä parisen prosenttiyksikköä.

Vuonna 1996 talouskasvua hidastavaksi tekijäksi muodostuu viennin kasvun hiipuminen. Se jää viime vuosiin nähden vaatimattomaksi, 4,5 prosenttiin. Kapasiteettirajoitukset hidastavat siten kasvua yhä selvemmin. Siten onkin tärkeää voimistaa investointien kasvua, joka nopeutuukin tänä vuonna noin 15 prosenttiin. Talouskasvun työllistävyyttä on samalla mahdollisuus saada lisättyä.

Myös yksityinen kulutus on tällä hetkellä vahvassa kasvussa. Palkkojen nousun, työllisyyden paranemisen ja kaksien veronpalautusten ansiosta ostovoima lisääntyy ja yksityinen kulutus kasvaa tänä vuonna arviolta 5 prosenttia. Myös kotitalouksien luottamus talouden kohentumiseen on nyt selvästi vahvistumassa.

Talouden ripeästä kasvusta huolimatta inflaatio on lisäksi edelleen hidasta, joskin vakavia uhkia kiihtyvästä inflaatiosta on olemassa. Samalla se merkitsisi paineita nouseviin korkoihin, mikäli inflaatiopaineet päästettäisiin pahentumaan.

Kaiken kaikkiaan mahdollisuudet kestävälle kasvulle ovat parantuneet. Nämä myönteiset kehityspiirteet antavat samalla hyvän perustan valtiontalouden tilan kohentumiselle ja laman jälkeensä jättämien ongelmien voittamiselle.

Voimakas talouskasvu ja työttömyyden lasku eivät kuitenkaan yksistään riitä valtiontalouden velkakierteen taittamiseen. Näiden lisäksi velkakierteestä irtautuminen edellyttää niitä mittavia menosäästöjä, joista hallitus on tehnyt ohjelmansa lisäpöytäkirjassa sitovat päätökset ja alkanut niitä toteuttaa nyt esiteltävässä lisätalousarviossa. Menojen leikkaukset ajoitetaan etupainotteisesti, ja vaalikauden loppuun mennessä toteutettavat rakenteelliset supistukset ovat vähintään 20 miljardia markkaa. Myös edellisen hallituksen aikaiset, vuoden vaihteessa päättyvät yksivuotiset säästölait on pidettävä jatkossa voimassa.

Tässä yhteydessä haluan jälleen kerran muistuttaa, mikä on valtiontalouden tilan tausta. Valtiontaloushan on ollut vuodesta 91 lähtien vuosittain erittäin alijäämäinen. Vuosikymmenen puoliväliin mennessä on syntynyt lainanotolla rahoitettavaa alijäämää yhteensä runsaat 300 miljardia markkaa. Kun valtiontalouden menot ilman rahoitustaloutta vuosina 91—95 ovat yhteensä noin 870 miljardia markkaa, menoista on viiden vuoden jakson ajan runsas kolmasosa ollut pakko rahoittaa velanotolla. Valtionvelan määrän arvioidaan nousevan vuoden loppuun mennessä noin 370 miljardiin markkaan. Ankarista säästötoimista ja tiukasta talouspolitiikasta huolimatta velka kasvaa vääjäämättä vaalikauden aikana lähes 500 miljardiin markkaan.

Hallituksen talouspolitiikan tavoitteena on

painaa valtion velan määrä alle 70 prosenttiin suhteutettuna bruttokansantuotteeseen tällä vaalikaudella, toivottavasti jo vuoteen 97 mennessä. Toisin sanoen vaikka meillä on nyt näköpiirissämme suotuisa taloudellinen kehitys, rakenteelliset säästötoimet käynnissä ja muutenkin noudatetaan tiukkaa talouspolitiikkaa, niin velan absoluuttinen määrä edelleenkin kasvaa. Vaikka velkaantumisprosentit alkavat kaunistua, velan määrä ei suinkaan niin tee — säästöistä huolimatta. Velkaa ei makseta prosentteina takaisin vaan rahana; sitäkään ei pidä unohtaa.

Ongelmaksi muodostuvat ennen muuta nopeasti kohoavat velan hoitomenot, jotka rasittavat suuresti tulevienkin vuosien budjetteja. Kun vuonna 91 velan hoitomenot olivat vielä noin 6 miljardia markkaa, niin tänä vuonna ne kipuavat jo lähes 25 miljardin markan tasolle. Se on rahaa, josta yli puolet menee ulkomaille korkean ulkomaisen velkamme takia. Korkomenojen kasvu ei taitu, ennen kuin velkoja aletaan maksaa takaisin. Se päivä koittaa vasta silloin, kun tulot ovat suuremmat kuin menot. Se päivä ei ole vielä edes näkyvissä, mutta lähestyy — suomalaisten onneksi.

Jotta kykenisimme kuljettamaan taloutemme yli orastavan korkeasuhdanteen siten, ettemme ajautuisi muihin maihin verrattuna korkeiden kustannusten kriisiin, on välttämätöntä, että palkka- ja muut tuotantokustannukset ovat yleiseurooppalaisessa linjassa. Suomen Pankin inflaatiotavoite on yhdenmukainen muiden maiden keskuspankkien inflaatiotavoitteen kanssa. Jos me lipsumme tästä tavoitteesta ja muut maat kykenevät noudattamaan sitä, ajaudumme korkeasuhdanteen päätyttyä, ehkä jopa ennen sitä, korkean koron loukkuun, mikä ei tietenkään ole kenenkään etu.

Työttömyyden alentaminen ja inflaation pitäminen alhaalla on hallituksen talouspolitiikan päätavoite. Se on myös velkakierteen katkaisun elintärkeä edellytys. Tärkeä tavoite on myös matalan korkotason turvaaminen.

Hallituksen tarkoituksena onkin tehostaa työvoimapoliittisia toimia lisäämällä voimavaroja työllisyyden hoitoon. Lisätalousarvioesitys sisältää määrärahoja työllisyyttä tukeviin toimenpiteisiin yhteensä 1,6 miljardin markan verran. Tästä suunnataan 935 miljoonaa markkaa työministeriön käytettäväksi, millä turvataan työministeriön erityistoimin työllistettyjen määrän säilyminen 20 000 vuoden 94 tasoa korkeampana. Toimenpiteet on tarkoitus kohdentaa erityisesti nuoriin ja pitkäaikaistyöttömiin.

Voimavaroja suunnataan myöskin työvoimavaltaisiin rakennus-, perusparannus- ja liikennehankkeisiin. Näiden toimenpiteiden arvioidaan kaikkiaan parantavan työllisyyttä runsaalla 17 000 henkilötyövuodella. Työllisyyden helpottamiseksi parannetaan korkotukiehtoja niin, että nostetaan vuokra-asuntojen rakentamisen pitkäaikaisten korkotukilainojen korkohyvitystä sekä alennetaan niiden ja asumisoikeusasuntojen korkotukilainojen omavastuuosuutta.

Asuinrakennusten korjausavustuksiin suunnataan 150 miljoonan markan suuruinen lisäpanostus. Edelleen valtion ja kuntien kiinteistöjen peruskorjaus ja uudisrakentaminen saavat yhteensä 376 miljoonaa markkaa. Perustienpitoon myönnetään lisää 120 miljoonaa markkaa ja perusradanpitoon 40 miljoonaa markkaa. Investointien kokonaislisäykseksi arvioidaan noin 2,2 miljardia markkaa, josta puolet saavutetaan asuntojen korjausrakentamisella ja noin kolmannes kuntien valtionosuushankkeilla.

Lisätalousarvioesitykseen sisältyvät työllistämistoimet rahoitetaan pääosin vuoden 95 talousarvioon tehtävillä säästöillä. Tästä syystä lisätalousarvioesityksellä on 1,2 miljardin markan määräinen valtion menoja vähentävä vaikutus. Myös myöhemmin mahdollisesti vuonna 95 tehtävät lisäbudjetit on tarkoitus kattaa budjetin sisäisillä määrärahasiirroilla. Tämä on tärkeä sanoma myös koko eduskunnalle. Haluan tässä ja nyt painottaa vielä kerran sitä, että lisävelkaa emme voi ottaa aiottua enempää. Olemme tässä suhteessa tulleet tien päähän. Asiat on voitava hoitaa muilla keinoin eli taloudellisesti järkevällä politiikalla.

Nyt annettavaa lisätalousarvioesitystä voidaan luonnehtia perustellusti työllisyyslisäbudjetiksi. Lisäksi sen luonnetta korostaa budjetin sisäisten määrärahasiirtojen hyödyntäminen aikaisempaa työllistävämpään suuntaan. Hallituksen tarkoituksena on toimia näin myös jatkossa.

Maatalouspolitiikassa tämän vuoden lisätalousarvio noudattaa hallitusohjelman linjauksia. Hallitus toteuttaa sovitut säästöpäätökset ja aloittaa maatalouspolitiikan uudistamisen. Maa- ja metsätalousministeriön määrärahoista leikataan tältä vuodelta 380 miljoonaa markkaa pinta-alalisistä sekä 50 miljoonaa markkaa metsänparannusvaroista. Toteutettavien leikkausten jälkeen pinta-alalisään varattuja varoja jää edelleen noin 90 miljoonaa markkaa. Tämän määrärahan käytöstä jatketaan keskusteluja tuottajajärjestöjen kanssa. Haluan korostaa, että määrärahan avulla on tarkoitus helpottaa erityi-

sesti nuorten viljelijöiden asemaa, päinvastoin kuin julkisuudessa on väitetty.

Vanhan maataloustulolain mukaisesti on maataloudelta peritty veroina sekä erilaisina veronluonteisina maksuina liikaa 480 miljoonaa markkaa. On selvennettävä, että uusia tukipäätöksiä tai tukien korotuksia ei ole tarkoitus tehdä, vaan rahan palautustavasta päätetään myöhemmin.

Paljon julkisuutta on saanut väite, jonka mukaan valtion budjetista puuttuisi 1,6 miljardia markkaa EU:lta tulevia tuloja. Tästäkin asiasta on tehty julkisuudessa turhan päiten suuri numero. EU:lta tuleva 1,6 miljardin markan kertaluonteinen siirtymäkorvaus siirretään nyt lisätalousarviossa maa- ja metsätalousministeriöstä valtiovarainministeriön tulomomentille. Tämän siirron jälkeen kaikki kertaluonteiset siirtymäkorvaukset EU:sta ovat samalla tulomomentilla.

EU-korvauksen luonteesta ja siihen liittyvästä budjettiteknisestä kirjaamisesta johtuen on siis todettava, ettei vuoden 1995 varsinaisesta talousarviosta puutu liittymissopimuksen 109 artiklan mukaisia tuloja, eikä nyt lisätalousarvioon tehtävällä korjauksella ole merkitystä varsinaisen budjetin tulojen eikä menojen kokonaismääriin eikä budjetin tasapainoon. Tarkistetun maksatusaikataulun perusteella EU:lta saatavia maatalouden tulotukia budjetoidaan vasta vuoden 1996 talousarviossa.

Arvoisa puhemies! Suomella on nyt hyvät lähtökohdat yltää melko nopeaan talouskasvuun lähivuosina, sillä kasvu on todella nopeaa, inflaatio matala ja vaihtotase ylijäämäinen. Teollisuuden kilpailukyky on tyydyttävä, kannattavuus kunnossa ja yritysten vakavaraisuus lähestyy muiden Euroopan maiden tasoa. Näitä mahdollisuuksia emme saa tärvellä lyhytnäköisellä edunjakotavoittelulla.

Myönteisempää talouskehitystä tulee tukea kaikin keinoin. Emme voi mennä seuraavaan suhdannetaantumaan valmistautumattomina. Hallitsematon velkaantumisen jatkumisen altistaisi Suomen talouden uudelleen erilaisilla markkinahäiriöille. Edellytykset kestävälle nousukierteelle tuleekin nyt hyödyntää täysimääräisesti.

Arvoisa puhemies! Pyydän, että puheenvuoroni ruotsinnos liitetään pöytäkirjaan.

Valtiovarainministeri Viinasen puhe on ruotsinkielisenä näin kuuluva:

En utjämning av obalansen i ekonomin förutsätter en snabb ekonomisk tillväxt under de närmaste åren. Vår samhällsekonomi håller slutligen på att komma ut ur den onda depressionscirkeln, som lämnade efter sig massarbetslöshet. Denna arbetslöshet blir bestående, om ekonomin växer långsamt. I denna situation är läggandet av grunden till en hållbar ekonomisk tillväxt som främjar sysselsättningen det huvudsakliga målet för den ekonomiska politiken.

En hållbar ekonomisk tillväxt är avgörande för att de två stora problemen i vår ekonomi skall kunna lösas: problemen med massarbetslösheten och statens skuldspiral väntar fortfarande på sin lösning, fastän tillväxtkurvan har börjat peka brant uppåt. Med detta vill jag sammanfattningsvis påminna om det tråkiga faktum att de problem som depressionen fört med sig ingalunda ännu är överståndna. Dessa problem är fortfarande en obehaglig realitet för oss finländare, även om ekonomin nu utvecklas i en gynnsammare riktning.

Det antagande om den ekonomiska utvecklingen som är utgångspunkten under denna valperiod grundar sig på en genomsnittlig tillväxtmån om 3,5 procent. Detta är ett krävande mål. Man bör komma ihåg att vi, om vi inte når det, tvingas fatta ännu tuffare beslut än vad som överenskoms i regeringsprogrammet. Jag vill inte att någon, inte ens för ett ögonblick, glömmer denna helhetsbild av ekonomin och förblindas av de för tillfället positiva ekonomiska parametrarna. Vi behöver en dylik positiv utveckling under flera år framöver.

Jag vill dessutom påminna om den s.k. Pekkanen-arbetsgruppens uppskattning, som publicerades i höstas. Enligt denna uppskattning kan sysselsättningen förbättras med över 300 000 arbetsplatser. Arbetsgruppen utgick från en genomsnittlig årlig tillväxt om hela 5 procent fram till årtusendeskiftet. Räknar man på detta sätt skulle enligt Pekkanen-arbetsgruppen 270 000 nya arbetsplatser kunna skapas med hjälp av ekonomisk tillväxt. Nu har den uppskattade tillväxten justerats något nedåt, men det ovan beskrivna scenariot innebär att om Finland vill ha nya arbetsplatser kan dessa skapas endast genom en kraftig ekonomisk tillväxt. Denna bakgrund måste hållas i minnet, när uppskattningar görs om situationen under de kommande åren.

Även om bilden av den ekonomiska tillväxten är gynnsam för i år, vilar den på en bredare grund än tidigare. I år förskjuts tyngdpunkten i tillväxten, som är cirka 5 procent, mot inhemsk efterfrågan. Tack vare tillväxten förbättras sysselsättningen klart i år, och den genomsnittliga arbets-

lösheten minskar till 16,5 procent. Enligt prognoserna för nästa år kommer arbetslösheten att minska med ytterligare ett par procentenheter.

En faktor som kommer att bromsa den ekonomiska tillväxten 1996 är avmattningen i exportökningen. Denna ökning kommer att bli anspråkslös jämfört med de senaste åren, dvs. 4,5 procent. Kapacitetstaken kommer således allt tydligare att hämma tillväxten. Det är således viktigt att främja investeringsökningarna, som i år kommer att stiga till cirka 15 procent. Samtidigt blir det möjligt att öka den sysselsättande effekten av den ekonomiska tillväxten.

Också den privata konsumtionen ökar kraftigt. Tack vare löneförhöjningar, förbättrad sysselsättning och dubbla skatteåterbäringar ökar köpkraften, och privatkonsumtionen ökar i år med cirka 5 procent. Hushållens tro på att ekonomin kommer att förbättras håller klart på att stärkas.

Trots den snabba ekonomiska tillväxten är inflationen dessutom fortfarande långsam, fastän oroande tecken på en accelererande inflation finns. Samtidigt innebär det ett ökat räntetryck, om man låter inflationstrycket växa.

Sammantaget har möjligheterna för en hållbar tillväxt ökat. Dessa positiva drag i den ekonomiska utvecklingen skapar samtidigt en god grund för en förbättring i det statsekonomiska läget och ett övervinnande av de problem som depressionen lämnat efter sig.

En kraftig ekonomisk tillväxt och en minskad arbetslöshet räcker likväl inte ensamma till för att statsekonomins skuldspiral skall kunna brytas. Utöver dessa två faktorer utgör också de omfattande utgiftsinbesparingar, om vilka regeringen har fattat bindande beslut i tilläggsprotokollet till sitt program och som regeringen börjat realisera genom den nu föreliggande tilläggsbudgetpropositionen, en förutsättning för att vi skall kunna bryta oss ur skuldspiralen.

Utgiftsminskningarna infaller i början av valperioden och de strukturella nedskärningar som skall vara genomförda före utgången av valperioden uppgår till minst 20 miljarder mark. Också de ettåriga sparlagar som de föregående regeringen införde och som upphör att gälla vid årsskifter måste fortsätta gälla också framöver.

I detta sammanhang vill jag än en gång påminna om bakgrunden till det statsekonomiska läget. Statsekonomin har ju sedan 1991 årligen uppvisat ett mycket stort underskott. Till mitten av detta årtionde har det nu uppkommit ett lånefinansierat underskott på sammanlagt drygt 300 miljarder mark. Eftersom statens utgifter utan finansieringshushållning uppgår till sammanlagt cirka 870 miljarder mark 1991—1995, har man under denna femårsperiod varit tvungen att finansiera en dryg tredjedel av utgifterna genom upptagning av lån.

Statsskulden beräknas öka till cirka 370 miljarder mark till utgången av detta år. Trots stränga sparåtgärder och en stram ekonomisk politik ökar skulden obönhörligt till närmare 500 miljarder mark under valperioden.

Målet för regeringens ekonomiska politik är att under denna valperiod, förhoppningsvis redan 1997, pressa ner statsskulden till under 70 procent av bruttonationalprodukten. Med andra ord vill jag säga, att fastän de ekonomiska utsikterna för tillfället är gynnsamma, strukturella sparåtgärder vidtas och man även i övrigt iakttar en stram ekonomisk politik, ökar skuldbeloppet fortfarande i absoluta tal. Fastän skuldsättningsprocentsiffrorna börjar se vackrare ut gör skuldbeloppet det sannerligen inte — trots inbesparingarna. En skuld betalas inte tillbaka i procent utan i pengar — det får man inte heller glömma.

Ett problem är framför allt de snabbt ökande skuldskötselutgifterna, som kommer att utgöra en stor belastning för budgeterna de kommande åren. Då låneskötselkostnaderna var cirka 6 miljarder mark 1991, ökar de i år till inemot 25 miljarder mark. Det är pengar, av vilka över hälften går till utlandet på grund av vår stora utlandsskuld. Ökningen i ränteutgifterna kan inte hejdas förrän skulderna börjar betalas tillbaka. Den dagen gryr först när inkomsterna är större än utgifterna. Den dagen är ännu inte i sikte, men den närmar sig — som tur är!

För att vi skall kunna leda vår ekonomi över den spirande högkonjunkturen på ett sådant sätt, att vi inte i jämförelse med andra länder hamnar i en högkostnadskris, är det nödvändigt att lönekostnaderna och de övriga produktionskostnaderna är förenliga med den linje som gäller i Europa över huvud taget.

Finlands Banks inflationsmål stämmer överens med det inflationsmål som centralbankerna i andra länder har uppställt. Om vi avviker från denna målsättning, samtidigt som andra kan hålla fast vid sin målsättning, kommer vi när högkonjunkturen är förbi — och rentav före det — att hamna i en högräntefälla, och detta gagnar givetvis ingen av oss.

I regeringens ekonomiska politik är det huvudsakliga målet att pressa ner arbetslösheten och hålla inflationen på en låg nivå. Detta är

också en livsviktig förutsättning för att skuldspiralen skall kunna brytas. Ett annat viktigt mål är tryggandet av en låg räntenivå.

Regeringen har för avsikt att effektivera de arbetskraftspolitiska åtgärderna genom att öka resurserna för skötseln av sysselsättningen. Tilläggsbudgetpropositionen innehåller anslag för dessa åtgärder till ett belopp av sammanlagt 1,6 miljarder mark. Av detta belopp ställs 935 miljoner mark till arbetsministeriets förfogande; härmed säkerställs att de personer som sysselsätts genom arbetsministeriets specialåtgärder fortsättningsvis är 20 000 fler än år 1994. Avsikten är att åtgärderna skall komma framför allt ungdomar och långtidsarbetslösa till godo.

Resurser inriktas dessutom på arbetskraftsintensiva byggnads-, ombyggnads- och trafikprojekt. Åtgärderna antas sammantaget förbättra sysselsättningen med drygt 17 000 årsverken. För främjande av sysselsättningen förbättras räntestödsvillkoren, så att man höjer räntegottgörelsen för långfristiga räntestödslån när det gäller byggandet av hyresbostäder samt sänker självriskandelen för dessa och för räntestödslån som hänför sig till bostadsrättsbostäder.

Reparationsunderstöden för bostadsbyggnader kan räkna med en tilläggssatsning på 150 miljoner mark. För ombyggnads- och nybyggnadsarbeten på statens och kommunernas fastigheter beviljas dessutom ett tilläggsanslag om sammanlagt 376 miljoner mark. För basväghållningen beviljas ett tillägg av 120 miljoner mark och för basbanhållningen 40 miljoner mark. Den totala ökningen av investeringarna beräknas uppgå till cirka 2,2 miljarder mark, varav hälften åstadkoms med reparationsunderstöd för bostäder och omkring en tredjedel med kommunernas statsandelsprojekt.

De sysselsättningsfrämjande åtgärderna finansieras huvudsakligen med inbesparingar i budgeten för 1995. Denna tilläggsbudgetproposition minskar därför statens utgifter med 1,2 miljarder mark. Avsikten är att även de tilläggsbudgeter som eventuellt görs upp senare år 1995 skall täckas med interna anslagsöverföringar i budgeten. Det här är ett viktigt budskap till hela riksdagen. Jag vill därför här och nu än en gång understryka, att vi inte kan öka vår skuldsättning med större belopp än planerat. I det avseendet har vi nått vägens slut. Sakerna måste gå att sköta på annat sätt, helst med en i ekonomiskt avseende förnuftig politik.

Den proposition med förslag till tilläggsbudget som nu föreläggs riksdagen kan karaktäriseras som en tilläggsbudget i sysselsättningsfrämjande anda. Karaktäristiskt för propositionen är dessutom att man utnyttjat interna anslagsöverföringar på ett sätt som är ägnat att åstadkomma en förbättrad sysselsättning. Regeringen har för avsikt att följa samma linje också i fortsättningen.

I fråga om jordbrukspolitiken följer årets tilläggsbudget linjedragningarna i regeringsprogrammet. Regeringen genomför de överenskomna sparbesluten och inleder en revidering av jordbrukspolitiken.

Av jord- och skogsbruksministeriets anslag dras i år 380 miljoner mark av från arealtilläggen och 50 miljoner mark från skogsförbättringspengarna. Efter dessa nedskärningar återstår alltjämt cirka 90 miljoner mark av de medel som reserverats för arealtillägg. Vad gäller användningen av detta anslag fortsätts diskussionerna med producentorganisationerna. Jag vill betona att man med hjälp av anslaget har för avsikt att — i motsats till vad som hävdats i offentligheten — underlätta framför allt de unga jordbrukarnas situation.

I enlighet med den gamla lantbruksinkomstlagen har hos jordbruket i form av skatter och olika avgifter av skattenatur uppburits ett belopp som överstiger det beräknade beloppet med 482 miljoner mark. Låt mig här göra klart att det inte finns planer på nya stödbeslut eller förhöjningar i befintliga stöd — beslut om återbetalningen fattas i ett senare skede.

Ett annat påstående som har fått stor publicitet är uppgiften om att 1,6 miljarder mark i EU-pengar kan tänka saknas i statsbudgeten. Också den här frågan har man helt i onödan lyckats göra stort nummer av i offentligheten.

En EU-övergångsersättning av engångsnatur om 1,6 miljarder mark överförs i tilläggsbudgeten från jord- och skogsbruksministeriet till finansministeriets inkomstmoment. Efter denna överföring är alla de övergångsersättningar av engångsnatur som härrör från EU samlade under ett och samma inkomstmoment.

På grund av EU-ersättningens natur och det därmed förknippade budgettekniska förfarandet bör det alltså konstateras att det i den ordinarie budgeten för 1995 inte saknas intäkter enligt artikel 109 i anslutningsfördraget. Vidare bör det konstateras att den korrigering som nu görs i tilläggsbudgeten saknar betydelse både vad gäller de sammanlagda inkomsterna och utgifterna i den ordinarie budgeten och i fråga om balansen i budgeten. Utgående från en kontrollerad betal-

ningstidtabell budgeteras de inkomststöd som jordbruket får från EU först i budgeten för 1996.

Finland har nu goda förutsättningar att uppnå en jämförelsevis snabb ekonomisk tillväxt under de närmaste åren: tillväxten är nu snabb, inflationen är låg och bytesbalansen uppvisar överskott. Industrins konkurrenskraft är tillfredsställande, lönsamheten är hyfsad och företagens soliditet närmar sig gängse europeisk nivå. De här möjligheterna får vi inte fördärva genom kortsiktiga försök att fördela förmånerna på alltför subjektiva grunder.

En positivare ekonomisk utveckling måste få vårt odelade stöd. Vi kan inte gå oförberedda in i nästa konjunktursvacka. Om en obehärskad skuldsättning får fortsätta, utsätts vårt lands ekonomi på nytt för marknadsstörningar av olika slag. Nu måste vi dra maxinal nytta av de möjligheter som erbjuds till ett hållbart uppsving.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lisätalousarvio päättyy noin 9,8 miljardin markan summaan. Kuitenkin pankkitukimomenttia on lisäksi laajennettu siten, että laajennus on 621 miljoonaa markkaa. Tässä on kyse Elannon säästökassatalletusten turvaamisesta. Olisin tiedustellut valtiovarainministeriltä, miten on loogista, että samaan aikaan, kun meillä lakimääräistä talletussuojaa kavennetaan, toisaalta ollaan laajentamassa talletussuojaa.

Toinen näkökohta, mikä liittyy tähän on se, että kyllähän lisätalousarvio on alueellisesti aika vino, kun kansallista maatalouden tukiratkaisua leikataan ja myös yksityistieavustukset häviävät. Kuitenkin pankkituen kautta, kun otamme huomioon suoran pankkituen, pankkien sisäiset siirrot sekä myös sen, että kaikki pankkikiinteistöt siirtyivät Arsenalin omistukseen, valtavia tulonsiirtoja on tapahtunut pääkaupunkiseudulle suuriin asutuskeskuksiin. Yhteiskunta ei koskaan pysty sellaista järjestelmää tekemään, jolla vastaava rahamäärä siirtyisi maakuntiin. Tässä mielessä talousarvion alueellinen vinoutuneisuus on perin outoa, joten tiedustelen, mihin se perustuu.

Ed. Saari merkitään läsnä olevaksi.

Ed. A u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kovin suurta erimielisyyttä ei varmasti ole eduskunnassa enää siitä, että valtion velka on syytä saada hallintaan ja uusia työpaikkoja olisi luotava. Niinpä tietysti politiikan arvovalintojen kannalta olennaista onkin se, miten säästöjä tehdään ja miten työllisyyttä parannetaan.

Tältä kannalta huomioni kiinnittyy lisätalousarviossa erityisesti niihin toimenpiteisiin, jotka kohdistuvat nuoriin. Säästöjä haetaan opintotuesta ja niitä perustellaan muun muassa sillä, että opintotuen määrärahasiirrot hyödynnetään aikaisempaa työllistävämmin. En voi oikein löytää tähän perusteluja, koska nähdäkseni opintorahan alentaminen sekä kotona asuvilta että kodin ulkopuolella asuvilta johtaa siihen, että edelleenkin nuoria kannustetaan väärinpäin eli edelleen työttömyysturva on yhä parempi nuorelle kuin opintotuki. Tässä olisi pitänyt toimia juuri päinvastoin. Nähdäkseni tämä on ristiriidassa myös kannustavuusperiaatteen kanssa, jonka hallitus on ottanut ohjenuorakseen. Opintotukeen ja opintorahaan liittyviä säästöjä ei mielestäni voi perustella näillä perusteilla, joita hallitus on esittänyt.

Lisäksi huomioni kiinnittyy siihen, että ilmeisesti hallitus ei tule ensi syksynä jatkamaan ns. nuorisokansliapäällikkötyöryhmän ehdottamaa koulutuspaikkojen voimakasta lisäämistä. Se olisi kuitenkin ollut nuorten työllistämisen ja työmarkkinaedellytysten kannalta parasta mahdollista politiikkaa.

Ed. K a l l i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen säästötoimet maa- ja metsätalouden osalta tuovat mieleeni hölmöläisten touhut, jolla säkillä vietiin valoa pimeään tupaan. (Eduskunnasta: Hyvin näkyy!) Valtiovarainministeri Viinanen esitti, että hallitus lisäbudjetillaan tulee helpottamaan nuorten viljelijöiden asemaa. Tässähän käy päinvastoin. Nuoret viljelijäthän pääsääntöisesti ovat nimenomaan velkaantuneita ja vaikeassa asemassa. Heitä nimenomaan nämä säästötoimet kohtelevat kaikkein kaltoimmin.

Edelleen metsänparannustuen ja metsänparannuslainojen vähentämisestä. Varsin hyvin tiedämme, että nämä rahat, jotta ne eliminoituisivat, edellyttävät myös metsänomistajien omaa rahoitusta. Tällä tavalla näiden leikkauksen määrä vähintään kaksinkertaistuu. Eli tietoisesti ollaan vähentämässä investointeja ja työtilaisuuksia niillä alueilla, joissa näitä luonnollisesti on vähemmän, ja alueilla, joissa valtio ja yhteiskunta tulisi kuitenkin saamaan aikanaan takaisin sijoitetut pääomat korkoineen.

Valtiovarainministeri V i i n a n e n: Arvoisa puhemies! Elannon säästökassojen kohtelusta ensinnäkin totean, että eihän talletusten suojaa olla mitenkään nopealla aikataululla purkamassa, vaan niin kuin täällä on aikaisemmin todettu, se tullaan toisaalta purkamaan suunnilleen samassa tahdissa kun Suomen pankkijärjestelmä sen sallii ja toisaalta myös siten, kuin EU:n sisällä näissä asioissa edetään.

Elannon säästökassan suhteen tilanne on se, että tällä kertaa meillä on turvaavat vakuudet. Ei sellaista asiantuntijaa olekaan, joka olisi toista väittänyt. Näin ollen kyse on siitä, että me tulemme saamaan valtiolle aikanaan takaisin nyt siirrettävät rahat. Kyse on enemmänkin ihmisten kohtelusta sikäli, että on kai kohtuullista hoitaa tilanne sellaiseksi, että rahat saadaan nostetuiksi. Valtio ottaa sitten aikanaan pois sille tulevat määrärahat, jotka tästä realisoinnista ja järjestelystä tulevat.

On tietysti toinenkin vaihtoehto olemassa: nyt reaalivakuudet olisi realisoitu, mikä olisi tarkoittanut sitä, että me olisimme sinänsä hyviä kiinteistöjä realisoineet nopeasti. Se ei varmastikaan olisi ollut kokonaistuloksen kannalta järkevää, ja tällaiseen ratkaisuun nyt on päädytty.

Mitä sitten taas alueelliseen vinoutumiseen tulee, voi aina sanoa, että riippuu siitä, mihin verrataan. Ei kai koskaan sellaista tilannetta ole olemassakaan, että kaikki kokisivat säästöt oikeudenmukaisiksi. Aina on sama valitus. Koskaan ne eivät ole oikeudenmukaisia. Yhden kerran otetaan enemmän toiselta kuin toiselta, mutta jokaikinen suomalainen näihin säästötoimiin joutuu sopeutumaan. Mitään muuta ratkaisumallia ei ole olemassa tämän velkaantumiskierteen pysäyttämiseksi, niin kuin olen moneen kertaan aikaisemmin todennut.

Myöskin puheessani totesin sen, että pintaalalisät tullaan, jäljelle jäävä osuus 90 miljoonaa markkaa, kohdistamaan nimenomaan nuorille viljelijöille. Siitä mallista käydään neuvotteluja tuottajajärjestön kanssa.

Mitä tulee metsänomistajien omarahoitusosuuteen, lieneepä oikeus ja kohtuus, että siihen osallistutaan ehkäpä jonkin verran korkeammalla summalla. Ei siihen metsänparannustoiminta pysähdy.

Ed. H y s s ä l ä: Arvoisa puhemies! Uuden hallituksen ensimmäinen suuri päätös oli lapsilisien leikkaaminen. Jo hetimiten hallituksen julkaistua suunnitelmansa jättää ensimmäisen lapsen lapsilisä ennalleen ja leikata korostetusti aina seuraavilta lapsilta syntyi voimakas kansalaisreaktio kohtuuttomuutta vastaan. Sittemmin sosiaaliministeri Huttu ilmoitti omana kantanaan kaikkien lapsilisien yhtä suuren maltillisen leikkauksen, siis juustohöylän. Tämä tieto rauhoitti jonkin verran.

Mielenrauha oli kuitenkin kovin lyhyt, kun hallitus yllättävän nopeasti ilmoitti päätöksensä leikkaustavasta. Leikkaustapa on rakennettu siten, että se antaa kuvan alkuperäistä esitystä selvästi oikeudenmukaisemmasta leikkaustavasta. Kyseessä on kuitenkin vain kuva. On selvää ja mielestäni hyväksyttävääkin, että valtion tulee pyrkiä lisäämään tulojaan ja karsimaan kustannuksiaan, mutta onko lapsilisien leikkaus juuri se tapa, jolla tätä pyrkimystä tulee toteuttaa? (Ed. Zyskowicz: Väärin sammutettu!)

Kun hallitus on päätynyt tapaan, jolla monilapsiset perheet menettävät enemmän kuin yksilapsiset perheet, sitä on perusteltu muun muassa seuraavasti. Ministeri Mönkäreen lausunnon mukaan tällä mallilla korjataan edellisen hallituksen virhe lapsilisien ylikorotuksesta monilapsisille perheille. Tähän voidaan todeta, että lapsivähennyksen poisto, veroprosentin nousu ja lapsilisien korotus ovat hyvin monissa perheissä saattaneet mennä yllättävän tasan.

Toinen hallituksen perustelu suunnittelemalleen mallille on se, että yksilapsiset nuoret perheet ovat suuremmassa hädässä opinto- ja asuntovelkoineen, joten heidän asemaansa ei voida enää entisestään heikentää. Tämän perustelun osalta on todettava, että osa yksilapsisista perheistä, varmaan kaksilapsisistakin jne. on hyvin vaikeassa asemassa. Toteamus puoltaa sitä, että lapsilisistä ei tule leikata ollenkaan. Toki hätään joutuvia perheitä ja tätä kautta äänestäjiä on paljon vähemmän suurperheissä kuin yksilapsisissa perheissä. (Ed. Zyskowicz: Tätä me ajattelimme juuri!) Kaiken lisäksi vasta ilmestynyt Tilastokeskuksen julkaisu perheistä tietää kertoa, että suurin osa perheistä, joissa on yksi lapsi, joka saa lapsilisää, onkin jo varttuneempia perheitä, joissa kuopuskin kohta kasvaa ulos lapsilisästä.

Kolmas hallituksen perustelu on se, että lapsimäärän kasvaessa kustannukset eivät kasva samassa suhteessa, eli tämä niin sanottu suuruuden ekonomia. Myöskään tämä ei ole mielestäni validi perustelu, sillä suurin osa perheen kuluista on täysin suhteessa perhekokoon. Vaatteita ja osaa harrastusvälineistä voi kierrättää, mutta asumiseen liittyviä kustannuksia voitaneen kuitenkin pitää yhteisinä peruskustannuksina. Ruokaa ja vettä kuluu suorassa suhteessa perheen kokoon.

Yksi- ja kaksilapsisilla perheillä usein jo ensimmäinen asunto on riittävän suuri, jolloin asuntovelan maksu rajoittuu tähän asuntoon. Suurperheet joutuvat vaihtamaan suurempaan asuntoon, asuntolaina kasvaa ja takaisinmaksuaikakin venyy. Myös nähdäkseni peruskustannuksiin kuuluva auto on suurperheellä oleellisesti kalliimpi.

Kuitenkin oleellisin seikka suurperheen osalta on se, etteivät muut tulot kuin lapsilisät, siis muut yhteiskunnan tuet, kasva perheen kasvaessa. Sosiaali- ja terveysministeriö on arvioinut, että jokaisesta lapsesta perheelle syntyvä lisäkulu on noin 2 000 markkaa. Kun yhden tai kahden vanhemman nettotulot jaetaan perheen henkilömäärän suhteessa, eivät nykyisetkään lapsilisien sisarkorotukset kompensoi näitä lisäkustannuksia. Perheet ovat kuitenkin perustaneet budjettinsa jonkinlaiseen pysyvyyteen lapsia hankkiessaan tai suurperhettä perustaessaan. Asuntolainojen lyhennykset ja korkojen maksu ovat tarkalleen mitoitetut esimerkiksi lapsilisien määrään. Tästä kertovat ne lukuisat lapsiperheitten yhteydenotot, joita viime päivinä on eduskuntaankin saapunut. Näitä perusedellytyksiä ollaan nyt kohtalokkaalla tavalla järkyttämässä lapsiperheissä.

Kun hallitus ja etenkin pääministeri Lipponen on korostanut tehtyjen ratkaisujen oikeudenmukaisuutta ja pyrkimystä kaikkia koskettavaan tasapuolisuuteen, tasapuoliseen kohteluun tehtävissä leikkauksissa, voi vain ihmetellä sanojen merkitystä. Hallituksen päätös johtaa vääjäämättömästi toimeentulotuen saajien määrän selvään nousuun, jolloin käytännössä valtio säästää ja kunnat häviävät. Jo nyt on arvioitu, että lapsilisäleikkaukset aiheuttavat toimeentulotukilisäystä noin 100 miljonaa markkaa.

Jostakin syystä hallitus on ottanut lapsiperheet suurennuslasin alle. Vaikuttaa siltä, että on ajan kysymys, milloin lapsilisät pannaan verolle tai tarveharkintaan. Jo nämä puheet aiheuttavat hyvin vakavia mielenrauhan järkkymisiä. Lapsiperheet ovat aivan varmasti taloudellisesti hyvin tiukoilla. On varsin kohtuutonta aiheuttaa heille enää lisää kärsimyksiä. Hyvällä tahdolla on varmasti löydettävissä muitakin kohteita, joilla valtion taloutta voidaan kohentaa.

Kun pääministeri Lipponen Hufvudstadsbladetissa 7.5. toteaa hämmästyneensä sitä, kuinka suuri osa lapsiperheistä todella on riippuvaisia lapsilisistä, voi vain ihmetellä, kuinka kaukana reaalimaailmasta hän on. Ilmeisesti hänen lähipiirissään ei ole yhtään perhettä, jolla on monta lasta. Totuus on se, että bruttotuloista riippumatta erityisesti kaikki maamme monilapsiset perheet joutuvat huomioimaan lapsilisät hyvinkin tarkkaan omassa budjetissaan. Ihmetyttää todella, mihin pääministeri kuvittelee lapsilisiä tarvittavan.

Erityisen suuri ongelma lapsilisien leikkaus on perheissä, joihin kohdistuvat monet muutkin hallituksen säästötoimet. On osoitettavissa, että niistä on seurauksena kestämättömiä yhteisvaikutuksia. Hallitusohjelma korostaa muun muassa kannustavuuden lisäämistä. Kuitenkin huomaamme, että käytännön toimet eivät kuitenkaan kohdistu tältä kannalta olennaisimpiin kohtiin. Säästöt päinvastoin vievät monilta lapsiperheiltä mahdollisuuden suunnitella ja järjestää hallitusti oman elämänsä hallintaa.

Eduskunta ja hallitus ovat sellaiset kuin äänestäjät halusivat, mutta suurta osaa tuloksessa näyttelivät jopa tavanomaista räikeämmät vaalivalheet. Kaikki nykyiset hallituspuolueet vannoivat, että lapsilisiin ei kosketa. Nyt tyyli leikata on niin rivakka, että luulisi suunnitelman kyteneen jo pitkään näiden puolueiden mielissä.

Ministeri Huttu lausui hallitusohjelmasta, että se on huono ohjelma. Oletan, että hän tarkoitti osaltaan myös lapsilisien leikkausta.

Ed. Saapunki merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Zyskowicz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun kuuntelee keskustan kansanedustajien puheenvuoroja, kyllä ne mielestäni ovat tiivistettävissä kahteen sanaan: väärin sammutettu. He myöntävät sen, että valtiontalouden säästöä tarvitaan. He ilmoittivat jo tiedonannon ryhmäpuheenvuorossa, että tuloverotusta ei voida kiristää ja että he yhtyvät hallituksen verolinjauksiin. Mutta nyt tässäkin keskustelussa keskustalainen toisensa jälkeen käy puhujakorokkeelta todistamassa, että juuri tätä tai juuri tuota säästöä ei kuitenkaan olisi saanut tehdä. Mielenkiinnolla odotan, että keskustan eduskuntaryhmän edustajat ja esimerkiksi puheenjohtaja Aho omassa puheenvuorossaan kertovat ne vaihtoehtoiset säästöt, joilla keskusta omalta osaltaan olisi nämä välttämättömät valtiontalouden tasapainottamistoimenpiteet tehnyt.

Ed. Hyssälän puheenvuoro oli mielestäni aika ristiriitainen. Hän toisaalta moitti lapsilisäleikkauksia siitä, että ne ovat estäneet pitkäjänteisen

ja suunnitelmallisen, tiettyyn pysyvyyteen perustuvan lähtökohdan lapsiperheiden elämässä, ja toisaalta hän kuitenkin samanaikaisesti muisteli perhetukipakettia. Koska perhetukipaketti, jossa todella monilapsisten perheiden asemaa huomattavasti parannettiin, on tullut voimaan viime vuonna, ed. Hyssälä, niin ei voi sanoa, että ainakaan kovin pitkäaikaiseen pysyvyyteen ja kovin pitkäaikaiseen suunnitelmallisuuteen tässä nyt tehtäisiin paha lovi.

Ministeri A l h o : Arvoisa puhemies! Haluaisin muutaman luvun esittää niiden lukujen joukkoon, joita ed. Hyssälä omassa puheenvuorossaan toi esille. Ensinnäkään ei voi sanoa niin, että kaikki lapsiperheet ovat samanlaisia. Lapsilisäthän ovat kulukorvausta, ja ne tulevat tasaamaan lapsiperheiden ja lapsettomien perheiden tilannetta. Puolet perheistä on yksilapsisia perheitä, joissa menetykset tämän ratkaisun jälkeen eivät todellakaan ole kovin suuria, enkä usko, että ne suistavat minkään talouden suunnitelmia kovinkaan merkittävästi. Lapsilisäthän maksetaan kuukausittain, ja kun 35 markkaa vähenee kuukaudessa, se ei varmaankaan aiheuta kovin suuria suunnitteluongelmia lapsiperheessä.

Tämän lisäksi, kun sanottiin, että sisarkorotus on nimenomaisesti seurausta siitä, että lasten kulutustaso nousee, niin ainakin hyvin monet kulutustutkimukset kertovat päinvastaista. Ensimmäisestä lapsesta aiheutuvat menot ovat olleet vuoden 92 hintatason mukaan vähän päälle 2 000 markkaa, mutta neljännestä lapsesta eteenpäin 1 400 markkaa. Edelleen tässäkin lapsilisien järjestelymallissa sisarkorotukset ovat merkittäviä niin, että todellakin esimerkiksi vain muutamassa prosentissa perheitä, joissa on neljä lasta — näitä on 2,7 prosenttia — lapsilisät tulevat olemaan erittäin merkittävä tulonlähde edelleenkin, ja niin kuin tiedämme, kaikki on myös verotonta. Tässä mielessä aiheettomien pelkojen ja kauhukuvien välittäminen perheille siitä, että heidän taloutensa suistuu näiden ratkaisujen jälkeen, on minusta ihan yhtä perusteetonta.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Alkuvuodesta lähes puoleen valtion menoista hoidettiin rahoitus velanotolla. Mielestäni sen pitäisi aiheuttaa riittävää kriisitietoisuutta tässä salissa. Sitä valitettavasti ed. Hyssälän puheenvuoro ei osoittanut. Hän ei myöskään pyrkinyt osoittamaan sitä, että mikäli muutoksia tehtäisiin, mistä rahoitusta pyrittäisiin etsimään.

Valitettavasti täytyy todeta, että hallituksellakaan ei ole riittävästi kriisitietoisuutta. Kun katsoo tätä lisäbudjettia, tosiasiassa valtion menot lisääntyvät 2,7 miljardia markkaa ja eräiden säästötoimenpiteidenkin jälkeen 1,8 miljardia markkaa. Se on näissä olosuhteissa varsin paljon, kun tavoitteena piti olla, että valtion menoissa säästettäisiin eikä menoja lisättäisi.

Tietysti jossain määrin olen huolissani siitä, että kun piti lähteä säästölinjalle, niin nyt ollaankin tilanteessa, jossa jatketaan sitä linjaa, jossa lisäbudjeteilla jatkuvasti budjettikehystä kasvatetaan. Sanon, että se on kyllä äärimmäisen epäterve linja ja sillä ei kovinkaan kauaa voida jatkaa, jos valtiontalous halutaan tervehdyttää. Tässä suhteessa onkin syytä toivoa, että Lipposen hallitus hieman ryhdistäytyy tämän lisäbudjetin jälkeen ja pyrkii todellakin pitämään valtion menot kurissa.

Ed. K a r h u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin ed. Hyssälälle todeta, että lapsilisä ei ole erilaista yksilapsisille perheille ja monilapsisille perheille, koska kyse on ensimmäiselle lapselle tai seuraaville lapsille osoitetusta tuesta. Käsittääkseni monilapsisiinkin perheisiin joskus syntyy se ensimmäinen lapsi, joka saa sen ensimmäisen lapsen tuen. Jokaisessa perheessä on ensimmäinen lapsi.

Kuten ministeri Alho totesi, näiden leikkauksien jälkeenkin lapsilisät nousevat edelleen porrastetusti. Esimerkiksi viidennen lapsen lapsilisä on edelleen noin kaksinkertainen verrattuna ensimmäiseen lapseen eli tätä porrastusta ei ole muutettu tässä yhteydessä. Vaikka hallitus vannoisikin suuruuden ekonomian nimiin, niin se suuruuden ekonomia ei kuitenkaan tässä esityksessä toteudu, koska porrastus säilyy useampilapsisten perheiden kohdalta edelleen kasvavana.

Mitä tulee tähän leikkausmalliin ja siihen, mitä ennen vaaleja sanottiin, niin ainakin itse olen jo ennen vaaleja sanonut, että jos lapsilisiä täytyy leikata, niin mielestäni oikea tapa leikata on se, että porrastusta lievennetään. Esimerkiksi puolueemme varapuheenjohtaja Maija Perho-Santala on ilmoittanut tämän jo eräissä televisiokeskusteluissakin kokoomuksen kantana.

Ed. V i r t a n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minä olen tietysti tässä asiassa aika noviisi sanomaan mitään, mutta minun mielestäni tässä näytellään poliittisen psykologian todella typerintä farssia. Jos edellinen hallitus on

mokannut täydellisesti, niin miksei tämä nykyinen hallitus aivan suoraan sano, että se lähtee paikkaamaan edellisen hallituksen virheen? Lapsiperheiden asemahan parani miljardeissa huomattavasti huolimatta lapsivähennyksen poistosta ja se kohdistettiin täysin epäoikeudenmukaisesti suurperheille. Suurperheet ovat maalla ja kaikkihan meistä tietävät, kuinka te maalla kovasti rakennatte aina vain isompia asuntoja niille perheillenne, kun te ette mahdu sinne 300 hehtaariin asumaan. Se on todella huolestuttava piirre.

Mutta toisaalta miksei kieli voinut olla oikeata? Nyt oppositio ja osa vähän huonommilla älynlahjoilla varustetuista toimittajista saa taas liian helpon nakin, että tässä nyt sorretaan lapsia. Se on vanha teema. Päinvastoin meillä on eläkeläisiä ja vanhempia ihmisiä sorrettu tässä maassa edellisen hallituksen aikana. Näköjään se linja jatkuu. Mutta lapsilta menee vähän.

Minun mielestäni olisi voitu enemmänkin karsia isoja lisiä tai oikeammin sanottuna kohdistaa lisiä ensimmäiselle ja toiselle lapselle, ennen kaikkea ensimmäiselle, koska näiden vanhemmat ovat myös järkevämpiä ihmisiä monella tavalla. He tajuavat, mikä tämän maan ja maailman tilanne on. Minun mielestäni kolmannen tai neljännen lapsen jälkeen päinvastoin pitäisi ruveta määräämään haittavero, jollei sitä voi sanoa suoraan sanoen tyhmyysveroksi, niin ainakin haittavero. Todella tämä on oikeastaan melkein ansa edelliseltä hallitukselta. Jos tosiaan tiedotusvälineistö on vielä samanlaista, niin tämä on todella ainoastaan ansa sitä varten, että saatiin helpolla kiinni tämä uusi hallitus. Eli muutos on oikeansuuntainen, mutta se olisi voinut enemmän suosia yksilapsisia ja kaksilapsisiakin.

Ed. L u h t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Hyssälä totesi puheessaan, että hyvällä tahdolla voisi löytää muitakin leikkausten kohteita kuin nyt esitetyssä lisäbudjettiesityksessä. Kun oletan ainakin ed. Hyssälän puheista päätellen, että häneltä löytyy sitä hyvää tahtoa, niin olisin ollut todella kiinnostunut kuulemaan sen, mitkä ovat hänen leikkauskohteensa ja kuinka paljon muista kohteista pitäisi leikata. Odotan, niin kuin täällä tuli jo äsken esiin, että ed. Aho toisi omassa puheessaan muita leikkauskohteita esiin ihan täsmällisesti, kuinka ja miten ja mistä ja kuinka paljon otetaan.

Ikävä kyllä tietysti lapsilisistä leikataan, mutta kyllä sinne vielä jäljellekin jää aika paljon. Haluaisin todeta sen, että tämän laskelman mukaan, tulkoon se nyt vielä kerran sanottua, jos nelilapsinen perhe saa edelleen kuukaudessa vajaa 3 000 markkaa ja viisilapsinen perhe vajaa 4 000 markkaa sekä muut perhetuet lisäksi siihen päälle, niin ei tässä ihan puilla paljailla olla. Totean sen, että edelleenkin lapsilisä on Suomessa maailman parhaimpia ellei parhain tällä hetkellä kansainvälisesti arvoituna.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Zyskowicz on aivan oikeassa siinä, kun hän sanoo, että on väärin sammutettu, sillä totta kai sillä on merkitystä, missä kohteissa, millä tavalla ja missä järjestyksessä säästetään. Me tiedämme, että sosiaalimenot ovat kansantaloudessa 190 miljardia markkaa, valtion budjetissa vajaa 50 miljardia markkaa. Kun me kohdistamme kaikki säästöt valtion budjetin perusturvaosaan, tästä aiheutuu se, että säästöt ovat sosiaalisesti epäoikeudenmukaisia, kun aloitamme sieltä.

Tästä aiheutuu myös toinen ongelma. Me emme pääse ennen kolmikantaneuvotteluja ja vuotta 97 ainakaan eläke- ja työttömyysturvajärjestelmiin sisälle. Me emme pysty alentamaan työllistämis- ja työllistymiskynnystä. Kuitenkin me tiedämme, että jos työllisyys paranee nopeasti, se olisi kaikkein paras säästökohde. Siis tässä mielessä juuri kahdella tavalla väärin sammutettu, sosiaalisesti epäoikeudenmukaisella tavalla ja toisaalta ei voida tehdä yrittäjyyttä suosivaa työllisyyspolitiikkaa, kun säästöjärjestys on väärin päin.

Ed. K a l l i s (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Viime vuonna kun perhetukipakettia tässä salissa käsiteltiin, silloinen oppositio vastusti sitä hyvin voimakkaasti ja totesi, miten vaikeaan asemaan lapsiperheet joutuvat.

Ed. Zyskowicz muisteli menneitä. Minäkin muistan, miten kokoomus oli hallitusta kaatamassa vuosi sitten ja yritti ja saikin toiselle lapselle lisää lapsilisää. Muutama kuukausi tuon jälkeen kokoomuksen eduskuntaryhmä ed. Zyskowiczin johdolla on sitä mieltä, että toisesta lapsesta lähtien leikataan ja ensimmäiseltä lapselta ei lainkaan. Hallituksella on oma linja ja hallituksen linja on se, mikä näkyy hallitusohjelman lisäpöytäkirjasta. Se on ristiriidassa esimerkiksi kristillisen liiton eduskuntaryhmän linjan kanssa. Me pitäisimme paljon parempana, että kaikilta lapsilta leikattaisiin yhtä paljon, jos pitää leikata. Tämä oli myöskin sosiaaliministeri Hutun käsitys muutaman päivän ajan, mutta hän muutti sitten kantansa.

Sanoisin yleisesti, että lisätalousarviossa on paljon taloudellisesti huonoja ratkaisuja. Ihmettelen kyllä, miten valtiovarainministeri Viinanen, joka tunnetusti on tarkan markan valvoja, hyväksyy, että lisätalousarvion kautta tehdään sellaisia ratkaisuja, jotka merkitsevät selvästi lisämenoja. Viittaa asekoulun siirtämiseen Kokkolasta Lahteen. Valtiontalouden tarkastusvirasto toteaa, että tämä lisää kustannuksia valtiolle. Päätöstä siirtämisestä ei ole vielä tehty, mutta siitä huolimatta sisältyy lisätalousarvioon 1,2 miljoonaa markkaa rahaa siihen tarkoitukseen.

Puhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia, ed. Kallis!

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Alho puolustaa voimakkaasti lapsilisien leikkaamista. Se tietysti on ryhdikästä, kun ministeri on ollut itse näitä ratkaisuja tekemässä. On selvä arvovalinta hallitukselta, mistä leikataan. Hallitus leikkaa kansalaisten perusturvasta ja lapsiperheiltä.

Ed. Zyskowiczille ja muille sanon, jotka täällä ovat vaatineet vaihtoehtoisia leikkauksia: Edellinen hallitus leikkasi 35 miljardia markkaa siitä menotrendistä, mikä muuten olisi toteutunut, eikä sen tarvinnut leikata kansalaisten perusturvasta eikä lapsiperheiltä eräitä pieniä — myönnän — leikkauksia lukuun ottamatta. Ne leikkaukset, mitä hallitus otti mainituista asioista, liittyivät siihen, että perhepoliittiset vähennykset poistettiin, missä tilanteessa yksilapsiset perheet menettivät enemmän perhepoliittisten vähennysten kautta eräissä tapauksissa kuin lapsilisän lisänä saivat. Tästä silloinen oppositio piti hirveän metelin tässä salissa. Nyt kellot ovat kääntyneet soittamaan aivan toisenlaista soittoa.

Valtiovarainministeriö ja ministeri Viinanen esittivät samaa linjaa myös edellisen hallituksen aikana monta kertaa. Me emme hyväksyneet sitä emmekä hyväksy myöskään tällä kertaa tämän lisäbudjetin yhteydessä.

Ed. Tarkka: Arvoisa puhemies! Poliittiselta ilmeeltään lisäbudjetti on lähinnä kosmeettinen ele. Sen tarkoituksena on osoittaa, että hallitusneuvotteluiden aikana ilmoille heitetyt suuret työllisyyspoliittiset lupaukset todella pitävät. Tällaisen eleen tasolla lisäbudjetti täyttääkin tehtävänsä, mutta sen vaikutus todelliseen työllisyysongelmaan on pinnallinen. Sen nettovaikutus on varsin pieni, mutta sentään lievästi positiivinen. Se ei ole mikään talouskasvun turboahdin, mutta ei se toisaalta vaarannakaan elpymistä. Se ei muuta rakenteita, mutta ei se kylläkään estä niiden uudistamista, jos sitä halutaan ja siitä päätetään. Tämän jälkeen hallituksen täytyy sitten vain todella ryhtyä luomaan kasvun edellytyksiä ja muuttamaan kasvua estäviä rakenteita.

Myönteistä on kuitenkin se, että lisäbudjetin työllistäminen suhtautuu pääpiirteissään normaalin talouden piiriin eikä näennäistyöllistämiseen. Näillä konsteilla ei kuitenkaan pystytä muuhun kuin pienen ihmisryhmän työttömyyden väliaikaiseen katkaisemiseen. Valtio ei voi luoda pysyvästi uutta työtä. Yksityiselle sektorille täytyy kehittää mahdollisuudet luoda sitä.

Julkisen sektorin rahoituksella luotu tilapäinen työllistämistyöpaikka sisältää myös elementin, joka ajan mittaan saattaa kasvattaa valtion menoja. Kuuden kuukauden tuettu työjakso riittää uudistamaan oikeuden ansiosidonnaiseen työttömyyspäivärahaan. Työllisyyspolitiikassa näyttää olevan ylivoimaisen vaikea päästä irti totunnaisesta näennäispuuhastelusta, jonka elementit ovat työllistämistuki ja työttömyyskorvaus. Niin kauan kuin ne ovat työvoimapolitiikan pääasialliset työkalut, julkinen talous on kuin se kuuluisa harakka: pyrstö tai nokka on aina tervassa.

Pysyviä, rakenteellisesti uutta luovia ratkaisuja tai työkohteita on vaikea löytää lisäbudjetista. Se on klassinen elvytysbudjetti noususuhdanteessa, siis sellaisessa tilanteessa, jossa klassisten oppien mukaan ei pitäisi elvyttää. Se on vanhakeynesiläinen ehdollinen refleksi: jos näet ongelman, ota tukku rahaa ja heitä sitä kohti, kyllä se siitä.

Kansa on lisäbudjetin jälkeen edes vähän aikaa edes vähän paremmalla mielellä, mutta budjetti ei osoita niitä ideoita tai niitä välineitä, joilla hallitus aikoo puolittaa suurtyöttömyyden vaalikauden aikana, kuten se on ohjelmassaan ilmoittanut aikovansa tehdä. Tämä on pieni taktinen liikahdus, joka ei paljasta, mikä on hallituksen työllisyyspoliittinen strategia. Toivottavasti sellainen strategia on. Sitä nimittäin tarvitaan hallituksen itsensä ja ennen kaikkea koko kansakunnan takia. Ellei sitä löydy, sekä hallituksen että kansan käy huonosti.

Hallitus on julistautunut työllisyyden ja yhteisvastuun lipunkantajaksi. Ohjelmassa se kuitenkin on sitoutunut työmarkkinajärjestöihin ja muihin rakenteisiin, jotka ovat luoneet nykyisen suurtyöttömyyden. Tällainen kosmeettinen lisäbudjetti ei lupaa, että hallituksen kunnianhimoinen työllistämistavoite olisi saavutettavissa. Se

saa ehkä tilanteen paranemaan vähäksi aikaa ja vähäiseltä osalta, kunnes tilanne taas uhkaa kokonaisuutena huonontua. Tämä totuuden hetki koittaa ensi syksyn tupopöydässä eikä ennuste näytä hyvältä.

Lisäbudjetti näyttää karun vähäeleisesti, miten onttoja ja moraalittomia tänä keväänä julkisella sektorilla tehdyt työmarkkinaratkaisut olivat. Silloin kun palkkoja rutistettiin neuvottelupöydässä ja palkansaajat marssivat lakkorintamassa, kaikki tiesivät, että koko ajan jaettiin rahaa, jota ei ole olemassa. Ammattiyhdistysliike on opettanut joukoilleen, että kova neuvottelu ja yhteinen taistelu on aina hyve, vaikka siinä ei olisi mitään järkeä. Ja kansa uskoo.

Hallitus on kuitannut kevään palkkakierroksen lisäbudjettiesityksessään ainoalla mahdollisella tavalla: henkilöstömääriä supistetaan niin paljon, että jo ennestään budjetissa oleva raha riittää jäljelle jäävien korotettuihin palkkoihin. Se, mitä nyt jaetaan isolle ihmisryhmälle lisäpalkankorotuksina, hankitaan ottamalla koko palkka pois pieneltä ihmisryhmältä. Se on palkansaajajoukkojen tiukan vaatimuksen väistämätön seuraus. Tämäkö on siis ammattiyhdistysliikkeen käsitys solidaarisesta jäsenpalvelusta?

Hallitus on ilmoittautunut myös yhteisvastuulipun kantajaksi. Tätä linjaa se sitten toteuttaa mm. vähentämällä lapsilisiä ja opintotukea. Se on aika outo ilmiasu yhteisvastuulle, mutta toisaalta paljon vaihtoehtojakaan ei taida olla, sillä edellinen hallitus oli jo sitoutunut esimerkiksi mittaviin maatalousmenojen lisäyksiin. Nyt väistämättömät leikkaukset olisi kuitenkin pitänyt kohdistaa toisin, esimerkiksi ansiosidonnaisiin etuuksiin kuten työttömyyskorvauksiin ja eläkkeisiin, ja myös elinkeinotuissa olisi ilmeisesti ollut karsittavaa enemmän kuin lisäbudjetti karsii.

Tämän lisäbudjetin kiivainta keskustelua herättäneet säästöt koskevat lapsilisiä ja opintotukea. Lapsilisien leikkaus näyttää aina pahalta, mutta hallituksen esittämä ratkaisu lievittää tuskaa levittämällä sitä mahdollisimman laajalle ja se leikkaa myös eniten sieltä, minne viimeksi on lisärahaa eniten annettu. Suuresta hälystä huolimatta tässä ei pureta hyvinvointivaltion perhepolitiikkaa. Lisäbudjetin leikkauksen jälkeenkin yksilapsinen perhe saa vuodessa vajaat 6 500 markkaa vastikkeetonta rahaa ja viisilapsinen perhe vuodessa yli 45 000 markkaa.

Tämä lapsilisien leikkaus on tunnearvoltaan hyvin korkean profiilin kysymys, mutta yksittäisen ihmisen konkreettisen elämän kannalta vielä kin merkittävämpi leikkaus on ilmeisesti opintotuen supistus. Vanhempien luona asuvien ja nuorempien aikuisopiskelijoiden opintotuen vähentäminen ovat perusteltavissa kyllä, koska jostakin pitää leikata, mutta ne suuntautuvat kyllä elämänpiiriin, jossa jo nykyisellään on kysymys ravinnon ja muiden välttämättömien jokapäiväisten hyödykkeiden ihan konkreettisesta riittävyydestä.

Opiskelijoiden ahdinko ei ole pelkästään nälkärajalla elämisestä syntyvää hätää, vaan siihen liittyy myös ihmisyyttä ja yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta loukkaava periaatteellinen vääryys. Verotus rankaisee opiskelijaa jo nyt hyvin pienestä työtulosta niin, että vaatimattomastakin keikkahommasta syntyvä tulo hupenee taivaan tuuliin. Ja samalla opintotukijärjestelmä näyttää lähtevän siitä, että opiskelemisen olemukseen kuuluu markkinakorkoisella velalla eläminen.

On moraalitonta ja epäoikeudenmukaista pakottaa ihminen elämään velaksi, vaikka hän ei haluaisi muuta kuin rakentaa yhteiskuntaa opiskelemalla ja tekemällä työtä. Lisäbudjetissa tälle epäkohdalle ei ilmeisesti juuri mitään ole tehtävissä, mutta muuten se on korjattava nopeasti.

Aikaisemmin lisäbudjetteja tehtiin siksi, että kaikkia tiedossa olevia menoja ja veroja ei kehdattu ottaa varsinaisiin budjetteihin. Silloin lisäbudjetit merkitsivät melkein aina lisää menoja ja lisää veroja. Tämän lisäbudjetin positiivinen piirre on siinä, että se ei lisää kokonaismenoja eikä korota verojakaan. Melkoinen osa siitä on kuitenkin teknisiä korjauksia varsinaiseen tulo- ja menoarvioon. Ne ovat tietysti välttämättömiä ja ymmärrettäviäkin, sillä viime kesänä varsinaista budjettia tehtäessä oli mahdoton ennakoida, mitä ensi syksynä saattaisi tapahtua, mutta tällainen lisäbudjetilla tehtävä tekninen hienosäätö kertoo myös taloushallinnollisesta kehittymättömyydestä. Budjetointi tehostuisi tuntuvasti, jos hallinnonaloilla olisi nykyistä väljempi mahdollisuus liikutella budjetin sisäistä rahaa muuttuneiden tilanteiden ja tarpeiden mukaan. Silloin tällaisia lisäbudjetteja ei tarvittaisi, ja siihen pitäisi pyrkiäkin, että niitä ei tarvita.

Hallituksen ja eduskunnan tulisi keskittyä suurien linjojen määrittelyyn ja mitoittamiseen eikä tällaiseen momenttitekniseen kirjausmuutteluun, jota tämä lisäbudjetti on täynnänsä.

Arvoisa puhemies! Nuorsuomalaisten kannalta lisäbudjetin keskeisin puute on siinä, että siinä leikataan perusturvaa. Se ei ota puoltakaan askelta rakenteellisten muutosten suuntaan. Niitä

lupailtiin hallitusohjelmassa hyvin nuorsuomalaiseen henkeen, mutta nyt tuntuu siltä, että tämän lisäbudjettiesityksen on tehnyt kokonaan eri hallitus kuin se, joka esitti ohjelmansa täällä pari viikkoa sitten.

Ed. T ö r n q v i s t : Arvoisa puhemies! Tämä pääministeri Paavo Lipposen vetämä hallitus asetti päätavoitteekseen työllisyyden parantamisen ja tätä kautta suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan perustan säilyttämisen. Tavoitteiden toteuttaminen edellyttää käyntiinlähteneen talouskasvun rakentamista pysyvälle pohjalle. Mikäli kasvu pysähtyy parin vuoden mittaiseen noususuhdanteeseen, kaatuvat ongelmat päälle. Meidän kansantuotteemme ei vielä ole lähelläkään sitä tasoa, josta edellinen hallitus aloitti.

Valtion velka on tämän vuoden lopussa noin 400 miljardia markkaa, tosin valtiovarainministeri arvioi sen olevan 370 miljardia markkaa. Vertailun vuoksi mainittakoon, että huhtikuun lopussa 91, jolloin edellinen hallitus aloitti, valtion velka oli 63,9 miljardia markkaa. Valtionvelan kasvun vuoksi ja korkomenojen kasvun vuoksi tarvitaan näitä valitettavia leikkauksia.

Valtion velka kasvaa tänä vuonna noin 70 miljardia markkaa, nettovelka, eikä päätä ole vielä näkyvissä. Lainanhoitokulut ovat tänä vuonna noin 24 miljardia markkaa. Ensi vuonna ne ovat enemmän. Työttömiä on noin 470 000, 470 000 käsiparia ilman työtä. Pitkäaikaistyöttömistä on tulossa väliinputoajia, joiden aiheuttamien ongelmien laajuuden näemme vasta tulevaisuudessa. Tästä kuopasta kiivetäkseen uuden hallituksen on koottava talouspolitiikastaan uskottava ja toimiva kokonaisuus.

Arvoisa puhemies! Otin nämä luvut puheeni alkuun sen vuoksi, että tiedettäisiin ja tulisi pöytäkirjaan kirjatuksi lähtökohta, josta tämä hallitus taipaleensa aloittaa, ja se ei todella ole ruusuinen. Enkä aio tulevaisuudessa joka puheeni aluksi kerrata edellisen hallituksen tekemisiä, jääköön se tähän, nyt on katsottava eteenpäin. Talouspolitiikasta on koottava uskottava ja toimiva kokonaisuus. Kokonaisratkaisun palasia on koottu pitkän ajan kuluessa.

Viime vaalikaudella pääoppositiopuolue sosialidemokraatit teki johdonmukaista ja vastuullista oppositiopolitiikkaa. Hallituksen politiikalle asetettiin selkeät vaihtoehdot ja niiden tueksi realistiset laskelmat. Tärkein tavoite, työllisyyden parantaminen, selkiintyi varsin pian. Siitä ei tarvinnut luopua eikä siihen paljon lisätäkään. Tuo tavoite oli olemassa koko oppositiokauden.

Viime syksynä julkistettu tasavallan presidentin työllisyystyöryhmän raportti oli hyödyllinen, enemmänkin. Päivänpolitiikasta erillään oleva presidentti kiinnitti huomiota siihen, että tulevina vuosina valtiontalouden tasapainotuksen ja työllisyyden yhteys on välttämätön. Raportissa annettiin suuntaa sille, mitä suuruusluokkaa valtiontalouden säästötavoite tai kansantuotteen kasvutavoite olisi. Näitä tavoitteita on huomioitu hallitusohjelmassa.

Sosialidemokraatit kävivät hyvin realistisen vaalikampanjan. Siinä riisuttiin liiat lupaukset pois. Vaalien alla painotettiin kahta hyvin tärkeää perusasiaa, valtiontalouden kuntoon saattamista ja työttömyyden alentamista. Pikkuhiljaa hallituksen talouspolitiikan palaset alkavat asettua paikoilleen. Niin kutsutut markkinavoimat ottivat sosialidemokraattien vastuullisen taloudenpidon vaihtoehdon huomioon jo etukäteen. Vaalien jälkeen lähes kaikki merkittävät puolueet jakoivat sosialidemokraattien näkemyksen kansantalouden ja valtiontalouden tilasta. Toki hallitusneuvottelijoiden ja hallitukseen tulleiden henkilöiden persoonillakin oli merkitystä lopputuloksen saavuttamisessa. Mutta tärkeintä oli kuitenkin realiteettien tajuaminen.

Eduskunnalle nyt annettu lisäbudjetti on laadittu hallitusneuvotteluissa kirjatun yhteisen näkemyksen pohjalta. Sitä ei rakenneta velkarahoitukselle eikä verojen kiristyksille, vaan välttämättömäksi katsottujen menojen lisäys katetaan säästöillä. Tämä lisämenoarvio muuttaa hallitusohjelman teoiksi. Se kantaa vastuuta hallituspuolueiden sitoumuksista.

Myönteisten, positiivisten asioiden lisäksi, tämä budjetti tarjoaa myös ensimmäisen todellisen kokeen siitä, millaiset valmiudet meillä on kipeisiin säästötoimiin. Nyt on jo selvää, että säästäminen on juuri niin vaikeaa kuin pelkäsimmekin. Me emme todellakaan haluaisi ottaa markkaakaan pois ihmisiltä, jotka rakentavat omaa ja koko maan tulevaisuutta opiskelemalla. Ehkä vielä vaikeampaa on lapsilisistä säästäminen, vaikka itse leikkaukset eivät olekaan suuren suuria. Kysymys on kohtalaisen vanhasta ja aina varsin hyvin toimineesta järjestelmästä. Kaikkein pahinta lienee, kun kuulemme suurten perheiden tukien leikkaamisen olevan sosialidemokraattien omaa perhepolitiikkaa. Näin ei ole. Kaiken kokoiset perheet ovat meidän mielestämme tukensa ansainneet. Me emme tosiaankaan laskelmoi perheenäitien ja -isien äänestyskäyttäytymistä, emme arvaile lasten puoluekantaa.

Vaikeimmista säästöpäätöksistä voimme selvitä vain asettamalla kokonaisuuden osien edelle, ymmärtämällä sen, että kokonaisuus on vietävä läpi. Siihen valitettavasti kuuluu kipeitäkin leikkauksia. Me ymmärrämme, ettei lisämenoarviossa ja tulevissa valtion talousarvioissa voi politiikan osia ottaa erilleen. Valtiontalouden vastuullinen hoito vaatii valmiutta, valitettavasti, kipeisiinkin ratkaisuihin.

Sosiaalisista tulonsiirroista säästäminen sattuu. Se sattuu hyvinvointiyhteiskuntaan, jota aivan aiheellisesti pidetään sosialidemokraattien luomuksena. Me emme ole purkamassa omaa rakennelmaamme. Säästöillä ei ole ideologisia motiiveja. Niiden ainoa syy ja perusta on se, että säästämällä nyt vältämme romahduksen tulevaisuudessa. Aivan selkeästi on käynyt ilmi, että jos laskusuhdanne tulee kahden vuoden kuluessa ja yllättää meidät ja säästöjä ei ole tehty, silloin käy ehkä sillä tavalla, että ei ole mistä säästää, ei ole mistä maksaa lapsilisiä eikä muutakaan. (Ed. Aittoniemi: Miksi vastustitte edellisen hallituksen säästöjä?) — Edustajalle voisi sanoa, että kyllä tässä viimeisen neljän vuoden aikana on valaistusta tullut, kun on katsonut, miten valtion velkamäärä ja sen kustannukset ovat kasvaneet. Sen vuoksi säästämme, että säästyisimme romahdukselta tulevaisuudelta. Meidän vastapuolellemme sen sijaan hyvinkin saattaa sopia se, että hyvinvointiyhteiskunta osoitetaan mahdottomuudeksi.

Millaisen tulevaisuuden puolesta me olemme nyt säästöihin myöntymässä?

Työttömyyteen puututaan nyt heti lisämenoarviolla. Sen välitön, mitattavissa oleva, kiistaton vaikutus on noin prosenttiyksikön verran. Työllisyyden parantamisen kerrannaisvaikutukset lisäävät taloudellista aktiviteettia, joka taas puolestaan parantaa lisää työllisyyttä. Meillä oli vuosina 1991—1994 ja varsinkin vuosina 1992—1993 syöksykierre alaspäin. Nyt kierteen suunta on ylöspäin, ja toivon mukaan se voimistuu.

Samanaikaisesti talouden kokonaiskuva kirkastuu. Ne riskit, joita vielä muutama kuukausi sitten oli, ovat nyt väistymässä. Valtiontaloudesta kannetaan vastuuta. Työmarkkinoita ei lietsota sotaan vaan yhteistyöhön. Kaikki edellytykset inflaation kurissa pitämiseen ja korkotason vakaaseen laskuun ovat käsissämme. Kotimainen kysyntä elpyy, sekä investoinnit että kulutus ovat lähdössä nousuun. (Ed. Aittoniemi: On saatu paljon aikaan nopeasti!) Luottamusta on muuallakin kuin rahakauppiaiden keskuudessa. Kun vienti jatkuu vielä riittävän voimakkaana, voidaan talouskasvu pitää korkealla ilman vaihtotaseongelmia.

Erittäin tärkeänä pidämme sitä, että taloudellisen tilanteen paraneminen vähentää huoltamme tulonjaon vääristymisestä. Työllisyys paranee, monessa kodissa työttömyyskorvauksen sijaan tulee palkkaa. Jopa opiskelijoiden kesätyötilanne paranee. Nämä kaikki tasapainottavat osittain sen, mitä tähän lisäbudjettiin sisältyvillä tulonsiirtojen leikkauksilla otetaan. Me siis olemme tekemässä vaikeita päätöksiä, mutta emme unohda hyvinvointinäkökulmaa emmekä oikeudenmukaisuusnäkökulmaa. Sosialidemokraatit odottavat hallitukselta vahvaa talouspoliittista linjaa ja ovat siihen valmiita sitoutumaan.

Arvoisa puhemies! Talouspolitiikan onnistumisen mittariksi on ikään kuin ulkoa päin annettu Euroopan unionin rahaliiton eli Emun kriteerit. Niillä mitataan talouden sisäistä ja ulkoista tasapainoa. Sitä vastoin niissä ei ole lausuttu mitään talouskasvusta, työllisyydestä ja tulonjaon tasaisuudesta, talouspolitiikkamme varsinaisista tavoitteista. Suomen eduskunta ei ole vielä määrittänyt lopullista kantaansa Euroopan rahaliittoon liittymiseen. Jäsenyyden hyväksymisellä on kuitenkin myös Euroopan unionin perussopimukseen kuuluva Talous- ja rahaliitto otettu lähtökohdaksi talouspolitiikalle.

Meidän tulee hoitaa talouttamme siten, että voimme liittyä Emuun, jos niin haluamme. Me emme saa joutua tilanteeseen, jossa muut päättävät siitä, kelpaammeko joukkoon. Euroopan rahaliiton reunaehdot sopivat sitä paitsi talouspolitiikan perustavoitteisiimme varsin hyvin. Ei ole niin, että valtiontalouden tasapainoisuus, vakaa valuutan arvo ja alhainen inflaatio olisivat kasvun ja työllisyyden esteinä. Elvyttäminen kiihtyvällä inflaatiolla ja käsistä karkaavalla valtiontalouden vajeella johtaa korkojen nousun kautta ongelmiin, jotka tuntuvat kunnissa, yrityksissä ja tavallisissa kotitalouksissa.

Arvoisa puhemies! Lipposen hallituksen taival on vasta alussa. Tämä lisäbudjetti on sen ensimmäinen toimenpide ohjelmansa toteuttamisessa. Varsinainen koetinkivi hallituksen tiellä on ensi vuoden talousarvio ja siihen liittyvät laajemmat toimet, muun muassa työmarkkinaratkaisut. Jos se määrätietoisuus, jolla hallitus on aloittanut toimintansa, säilyy, on Suomella hyvät mahdollisuudet selviytyä laman aiheuttamista vahingoista, laihempana toki, mutta elinvoimaisena. Se on varmasti meidän kaikkien, myös opposition, yhteinen toive.

Ed. M. Pohjola: Arvoisa puhemies! Lipposen työllisyyshallitus on ottanut lähes mahdottomalta tuntuvan tehtävän toteuttaakseen: puolittaa työttömyys, katkaista valtion velkakierre ja pitää inflaatio kurissa noin 2—3 prosentin lukemissa. Meillähän on tähän mennessä totuttu ajattelemaan, että työllisyys- ja inflaatiotavoitteista vain toinen on toteutettavissa.

Toisin kuin edellinen hallitus Lipposen hallitus on aloittanut hyvin. Se on saavuttanut ns. markkinavoimien luottamuksen. Markkinoiden luottamusta seuraa kansan luottamus. Tämä luottamus on näkynyt muun muassa siten, että Suomesta on tehty kansainvälinen malliesimerkki suurien talousvaikeuksien hallinnasta ja niiden ratkaisusta. Kun sekä Kansainvälinen valuuttarahasto Imf että Euroopan unionin finanssikomissaari käyttävät Suomea esimerkkinä syvistä talousvaikeuksista nousevana maana, on se omiaan luomaan lisää uskoa markkinoilla siihen, että Suomi selviytyy. Suomessa on niin ikään alettu yhä laajemmalti ymmärtää, että vakaa rahan arvo, vakaa korkotaso ja vakaat hinnat merkitsevät myös sosiaalisesti ja poliittisesti vakaata yhteiskuntaa.

Suomi käy tahtomattaan talousmaaottelua Ruotsia vastaan. Lipposen hallituksen tehtävänä on nyt vakiinnuttaa myönteiset alkutoimet jatkuvaksi kehitysuraksi, mistä osaltaan on tässä lisätalousarviossa kysymys.

Ruotsin sosialidemokraattisen valtiovarainministeri Göran Pehrssonin mukaan Suomi on valtiontalouden saneerauksessa vuoden Ruotsia edellä. Pehrssonin mielestä Ruotsin ongelma ei ole se, ettei heillä olisi ennusteita ja analyyseja, vaan se, että Ruotsilta puuttuu tuloksia. Suomessa on jo annettu näyttöjä. (Eduskunnasta: Edellinen hallitus!) — Ei, vaan tämä hallitus. — Tuloksien tekemisestä on kysymys myös tässä lisäbudjetissa. Teoriatasolla Ruotsissa resepti on sama, mihin Lipposen hallitus käytännön tasolla pyrkii: terve valtiontalous, hyvä koulutusjärjestelmä ja hyvä yritysilmasto sekä aktiivinen työvoimapolitiikka.

Dagens Industri -lehden mukaan valuuttakursseilla voidaan mitata poliitikkojen tahtoa ja kykyä kriisien hallintaan. Suomessa Lipposen hallitus on ollut markkinoita edellä tehdessään valtiontalouden saneerausohjelmasta päätökset. Ruotsissa tilanne on ollut päinvastainen, mikä on johtanut osaltaan Ruotsin kruunun arvon tuntuvaan alenemiseen.

Suomessa kuitenkin tiedostetaan, ettei edes voimakas talouskasvu yksin riitä poistamaan massatyöttömyyttä. Tämän vuoksi Suomen kansa pitää työttömyyden hoitamista kaikkein tärkeimpänä tehtävänä. Peräti 82 prosenttia suomalaisista asettaa työttömyyden parantamisen ensi syksynä tuloneuvottelujen päävaatimukseksi. Huomattakoon, että palkkaedut ovat vasta kuudennella sijalla. Niiden merkitystä korostaa vain 25 prosenttia suomalaisista. Talouselämän ymmärtämystä mielestäni osoittaa se, että 38 prosenttia vastanneista asettaa inflaation hillinnän todella tärkeäksi.

Arvoisa puhemies! Vaikeampia ovat pitkäaikaistyöttömyys ja nuorisotyöttömyys. Nuorisotyöttömyyden työttömyysaste meillä on 32,2 prosenttia, kun se muissa Euroopan unionin maissa on keskimäärin 20,2 prosenttia. Suomalaisista peräti 90 prosenttia on sitä mieltä, että tilapäinen tai määräaikainen työ on työttömyyttä ja työttömyyskorvauksilla elämistä parempi vaihtoehto. Tilastokeskuksen nuorisobarometristä käy ilmi, että ensimmäisen työpaikan saaminen on nuorille niin tärkeää, että palkastakin voidaan tinkiä. 56 prosenttia hyväksyisi normaalia pienemmän alkupalkan. Kaksi kolmesta työttömästä nuoresta lähtisi mieluummin tilapäistöihin kuin olisi vailla töitä.

Vaikuttaa siltä, että nuoriso on oivaltanut hyvinvoinnin ytimeksi mahdollisuuden tehdä mielekästä työtä. Tavoitteena olisi kuitenkin oltava säännöllinen, jatkuva työsuhde. Tilapäisratkaisut johtavat helposti siihen, että maa jakautuu niihin, joilla on vakituinen työpaikka, ja niihin, joilla on vain epäsäännöllisiä, lyhytaikaisia työsuhteita. Me tahdomme pitää kiinni pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan perusrakenteista emmekä hyväksy sellaista amerikkalaista mallia, jossa jokaisen selviytyminen on pelkästään yksilön itsensä varassa.

Jotta emme ajautuisi amerikkalaiseen malliin tai niin kuin julkisuudessa on esitetty uudenlaiseen sääty-yhteiskuntaan, jossa työ määrää säädyn, tarvitsemme aktiivista työvoimapolitiikkaa, johon muun muassa tällä hallituksen työllisyyslisätalousarviolla pyritään. Varsinaisena tavoitteena tulee olla työttömien sijoittuminen työmarkkinoille todellisiin, aitoihin työsuhteisiin. Työttömän koulutus työpaikalla on nousemassa yhä merkityksellisemmäksi. Pelkän työttömyyden katkaisemisen asemasta työvoimakoulutuksessa olisi painopiste suunnattava koulutuksen tarpeellisuuteen ja korkeaan laatuun.

Koulutus on keskeisessä asemassa myös yrittäjävajeen poistamiseksi. Kun Euroopan unionin maissa on yksi yritys 27:ää asukasta kohden,

niin Suomessa vastaava luku on 39 asukasta yritystä kohden. Asiantuntijoiden mukaan yritysvaje Suomessa on peräti noin 60 000 yritystä. Tämä on hallitukselle suuri haaste.

Euroopan unioniin liittymisen myötä Suomeen luvattiin investointeja. Vuodenvaihteen jälkeen niitä on jonkin verran tullutkin, mutta vauhti on ollut verkkainen. Myönteisenä voidaan pitää viimeisintä noin 2 miljardin markan paperikoneinvestointipäätöstä Ouluun; olihan muun muassa yhtenä sijoitusvaihtoehtona Hollanti. Paperi- ja metsäteollisuudella on kuitenkin koko kapasiteetti lähes täyskäytössä, eikä tuotannon lisääminen onnistu muutoin kuin investointeja lisäämällä. Metallin ja paperin osuus Suomen viennistä on 75 prosenttia. Kapasiteetin pullonkaulat muodostavat uhan Suomen vaihtotaseelle.

Hallituksen tulisi nyt panna vauhtia Suomen EU-imagon realisoimiseksi niin, että ulkomaiset investoinnit alkaisivat kohentaa Suomen talouselämää. Investointien ohella energiapolitiikka tulee olemaan avainasemassa työllisyyden parantamiseksi. Mielestäni tässä asiassa Suomi tulevaisuudessa ei voi jättäytyä esimerkiksi Ruotsin sähköjätin, Wattenfallenin, varaan. Tuotetaanhan Ruotsissa pelkästään ydinsähköä enemmän kuin on koko Suomen sähkön tuotanto yhteensä.

Hallituksen säästötoimenpiteissä on vaarana, että kotimainen ostovoima heikkenee. Ostovoiman heikentyminen olisi vaara pienyritystoiminnan syntymiselle. Tämän vuoksi syksyllä on välttämätöntä toteuttaa jonkinasteinen verouudistus. (Ed. Tennilä: Syksyllä?) — Syksyllä työmarkkinaratkaisun yhteydessä, ed. Tennilä.

Arvoisa puhemies! Päähallituspuolue SDP lupasi jo ennen vaaleja työllisyyslisäbudjetin. On hyvä, että se annetaan näin pian. Työttömyyttä helpotetaan 1,6 miljardilla markalla. Lisäbudjetilla parannetaan työllisyyttä runsaalla 17 000 henkilötyövuodella. Työllisyyden parantaminen on merkittävää myös valtiontalouden kannalta. 1 prosenttiyksikön lasku vähentää budjettivajetta noin 2 miljardilla markalla. Myönteistä on myös se, ettei lisäbudjetti lisää valtiontalouden menoja, koska syntyvä aukko katetaan pääosin vuoden 95 talousarvissa tehtävillä säästöillä.

Erityisen myönteistä mielestäni on se, että vihdoin pannaan vauhtia vuokra- ja asumisoikeusasuntojen rakentamiselle. Onhan asuntorakennusten poistuma edellisen hallituksen aikana ollut suurempi kuin uudisrakennusten määrä. Kun työllisyyslisäbudjetissa parannetaan vuokra- ja asumisoikeusasuntojen korkotuen ehtoja, saatanee sillä tavalla liikkeelle noin 3 500 asunnon lisärakentaminen. Jo tämä yksin lisää työllisyyttä noin 7 000 henkilötyövuodella.

Arvoisa puhemies! Työllisyyslisäbudjetti viitoittaa oikeaa suuntaa kohti syksyn suuria ratkaisuja.

Ed. Halonen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. A h o : Arvoisa rouva puhemies! Jäin tuossa edellisen puheenvuoron yhteydessä ihmettelemään, minkälaisella almanakalla hallituksen politiikkaa harjoitetaan, kun kuukauden aikana hallitus on ehtinyt saada jo vuoden etumatkan Ruotsiin nähden. Mutta se ei ole ainoa hämmästyksen aihe, jonka tämä eduskunnalle annettu lisäbudjettiesitys pitää sisällään.

Ehkä sen verran on syytä myös keskustan puolelta palata tapahtumiin ennen tämän hallituksen syntymistä ja tämänhetkiseen taloudelliseen tilanteeseen, että me kaikki voimme yksituumaisesti näköjään todeta sen, että vientivetoisen kasvun strategia toimii. Sen nimiin on vannottu kaikilta salin kolkilta. Viennin ja teollisuustuotannon vahva elpyminen käänsi koko kansantalouden kasvuun vuoden 93 lopulla, siis runsaat puolitoista vuotta sitten. Sen jälkeen talouden kasvu on voimistunut niin, että tänä vuonna kirjataan jo toinen hyvin ripeän kasvun vuosi ja näkymät ensi vuodellekin ovat lupaavat. Pian tuon talouskasvun alkamisen jälkeen tapahtui käänne myös työllisyydessä. Työttömien määrä on alentunut huipustaan jo lähes 100 000:lla.

Edellytykset työttömyyden puolittamiselle tämän vaalikauden kuluessa sekä valtion velkakierteen nopealle katkaisemiselle ovat hyvät. Se näkyy myös lisäbudjetissa, jonka menoista yli puolet voidaan kattaa valtion verotulojen ennakoitua nopeammalla kasvulla. Avain tämän lisäbudjetin tasapainoon ei siis ole säästöissä, vaan ennakoitua nopeammin kasvavissa valtion tuloissa. Ulkoiset olosuhteetkin ovat Suomen kannalta nyt suosiolliset. Myönteisen kehityksen voivat katkaista vain omat talouspoliittiset virheet. Edellytykset työttömyyskierteen katkaisemiselle ja myös valtiontalouden tervehdyttämiselle ovat erinomaiset.

Keskusta tulee eduskuntatyössä toimimaan samojen periaatteiden ja linjausten pohjalta, joita olimme toteuttamassa edellisessä hallituksessa ja joille saimme äänestäjiltä vahvan kannatuksen

maaliskuun eduskuntavaaleissa. Hallitus voikin luottaa siihen, että se tulee saamaan keskustan tuen pyrkimyksilleen inflaation kurissa pitämiseksi, työllisyyden parantamiseksi sekä valtiontalouden tervehdyttämiseksi. Tämän ehtona on kuitenkin se, että työllisyyden parantaminen perustuu terveeseen talouspoliittiseen ajatteluun ja että valtiontalouden välttämättömät säästötoimet kohdennetaan tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti.

Arvoisa puhemies! Kun hallitus on nyt tuonut ohjelmansa eduskunnan käsiteltäväksi ja eduskunnalle on annettu lisätalousarvioesitys, molempien perusteella on aika arvioida hallituksen linjaa. Mielestäni sieltä löytyy selkeitä muutoksia harjoitettavan politiikan suunnassa. Ne näkyvät ennen muuta kolmessa asiassa: suhtautumisessa kansalaisten perusturvaan, Euroopan unionin jäsenyysratkaisuun kytkeytyneessä kansallisessa ratkaisussa sekä suhteessa maakuntiin.

Edellisen hallituksen toteuttamat mittavat valtiontalouden tervehdyttämistoimet toteutettiin niin, että ratkaisut mahdollisimman vähän loukkasivat kansalaisten perusturvaa ja oikeutta peruspalveluihin. Kun työttömyyden ja talousvaikeuksien taakka vääjäämättä koskettaa kipeimmin heikoimmassa asemassa olevia väestöryhmiä, valtiovallan päätöksillä säästökohteista ja verotuksesta yritettiin tehdä taakan jakoa oikeudenmukaisemmaksi. Niin koko vaalikauden ajan tässä salissa kuin vaalitaistelunkin aikana saimme eniten arvostelua siitä, että nämä tuloeroja tasoittavat toimet olivat riittämättömiä. Moni äänestäjä teki maaliskuussa valintansa luottaen siihen, että vaihtamalla hallitussuuntaa päästään pienituloisia ihmisiä ja lapsiperheitä rasittavista leikkauksista ja että osa jo tehdyistä säästötoimista perutaan. Eikä ole äänestäjien syy se, että tällainen mielikuva syntyi. Sen syitä pitää etsiä muualta.

Uusi hallitus on kyllä tehnyt linjanmuutoksen, mutta se vie täsmälleen päinvastaiseen tulokseen kuin monet hallituksessa nyt istuvat puolueet vaalien alla vannoivat. Kaikki sosiaaliturvaa heikentävät leikkaukset, joita nyt ollaan tekemässä, on kohdistettu kansalaisten perusturvaan: opintotukeen, alimpiin sairaus- ja työttömyyspäivärahoihin, lasten kotihoidon tukeen, lapsilisiin ja kansaneläkejärjestelmään. Kyse on suuresta muutoksesta säästöpolitiikan linjassa.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysministeriö hahmotteli vuoden alussa julkistamassaan strategiassa arvolähtökohtia sopeutettaessa sosiaalimenoja heikenneisiin rahoitusmahdollisuuksiin. Nämä arvot kuuluvat kiteytettynä seuraavasti:

1) Säästöt eivät saa kasautua samoihin kotitalouksiin.

2) Säästöjen on autettava elatussuhteen korjaamista.

3) Päätösten on korjattava elinkaaritulojen vääriä painotuksia.

4) Päätösten on tehostettava palvelurakenteen uudistamista.

Hallitusohjelma ja sitä toteuttava lisäbudjetti sysäävät nämä periaatteet täysin sivuun. Näyttää siltä, että hallituksen sosiaalipolitiikan strategiat on haettu kokonaan muualta kuin sosiaaliturvan ammattilaisilta. Mistä? Siihen toivottavasti saamme vastauksen tämän keskustelun aikana.

Puheille yhteisvastuusta ja jokaisen osallistumisesta näihin säästötalkoisiin ei valitettavasti löydy katetta. Miten säästötalkoisiin osallistuu sellainen turvatussa työssä oleva suomalainen, jolla ei ole lainkaan huollettavia lapsia? Vastaus on yksinkertainen: ei niin mitenkään. (Ed. Zyskowicz: Miten keskustan mallissa?) — Hyvä kysymys ed. Zyskowicz. Onko nyt valitulle linjalle vaihtoehtoa? Yksittäisten toimenpiteiden arvostelija joutuu helposti syytetyksi vastuuttomuudesta ja ed. Zyskowiczin välihuudon kaltaisia kommentteja tulee sieltä ja täältä. Toisaalta hallituksen piiristä on tässäkin salissa väitetty, että ei ole käytettävissä keinoja kohdistaa säästötoimia niihin, jotka eivät ole perusturvasta riippuvaisia. Tämä ei pidä paikkaansa, ed. Zyskowicz. Keinoja on, jos niitä halutaan käyttää.

Suurimmat sosiaaliturvamenojen kasvupaineet edellyttävät nopeita rakenteellisia muutoksia ansiosidonnaisissa eläke- ja työttömyysturvajärjestelmissä. (Ed. Zyskowicz: Niinhän hallitus on tekemässä!) Kaikki sen tietävät ja tarvittavat ratkaisumallit ovat jo pitkään olleet tiedossa ja valmisteltuina. Jos ne ovat helpommin vietävissä lävitse vetoamalla Pekkasen työryhmän ehdotuksiin kuin edellisen hallituksen aikana valmistuneisiin asiantuntijaehdotuksiin, tehtäköön sitten niin.

On totta, että kaikki ansioturvan uudistamista koskevat toimet eivät vaikuttaisi suoraan valtion budjettitalouteen. Mutta ei näin tarvitse ollakaan, sillä kaikista sosiaalimenoista, siis 190 miljardista markasta, vain noin 50 miljardia sijoittuu sosiaali- ja terveysministeriön pääluokkaan. Ehdotetut rakenteelliset korjaukset vaikuttaisivat kuitenkin merkittävästi myös valtiontalouteen. Sieltä löytyisivät, ed. Zyskowicz, tarvittavat säästöt. Esimerkiksi työttömyysturvan omavas-

tuiden korottamisella voitaisiin alentaa valtion rahoitusosuutta. Samoin eläkejärjestelmän muutokset näkyisivät suoraan valtion omissa eläkemenoissa, jotka ovat noin 12 miljardia markkaa.

On siis mahdollista tehdä ratkaisuja, jotka toteuttavat paremmin oikeudenmukaisuuden ja tasapuolisuuden vaatimuksia. Tänään ja tässä salissa ja tässä eduskunnassa on kysymys arvovalinnoista ja poliittisesta tahdosta. Hallitus näyttää valinneen sosiaaliturvan rakentamisessa selkeästi toisenlaisen tien kuin edellinen hallitus. Se lähtee siitä, että sosiaaliturvaa rakennetaan ensisijaisesti niiden ehdoilla, joiden mahdollisuudet perustuvat yhä harvempien suomalaisten etuoikeuteen pysyvään, täysiaikaiseen työpaikkaan.

Kun katsoo hallituksen linjauksia myös taakse jääneen työmarkkinakierroksen tulosten valossa, on pakko kysyä: Mitkä ovat ne arvot, joiden perusteella työllistämistoimien rahoituskeinot on valittu? Työtä vailla olevia autetaan opiskelijoiden ja lapsiperheiden kukkaroa keventämällä. Rohkeutta riittää näiltä ryhmiltä ottamiseen, mutta puuttuu rohkeutta uudistaa työssä olevien ansioturvan rakenteita, mihin olisi hyvät mahdollisuudet ja myös taloudelliset edellytykset.

Arvoisa puhemies! Toinen periaatteellisesti erittäin laajakantoinen uusi linjanveto on Euroopan unionin jäsenyyteen kytkeytyneen kansallisen ratkaisun osittainen purkaminen. On selvää, että maataloustuotantomme ja elintarviketaloutemme on uudistuttava. Veronmaksajien on usein ollut vaikea ymmärtää monimutkaisia ja kalliita tukijärjestelmiä, eivätkä maanviljelijät tai teollisuus tai niiden omat järjestöt ole suinkaan osanneet aina näiden järjestelmien tarpeellisuutta ja hyödyllisyyttä kunnolla perustella. Mutta omaan elintarviketuotantoomme kriittisestikin suhtautuvat suomalaiset haluavat elävän maaseudun ja puhdasta kotimaista ruokaa. Nyt valittu tie uhkaa suomalaisen elintarviketalouden kansallista kilpailukykyä eikä se ole kansantaloutemme tai veronmaksajiemme kannalta mikään pieni asia.

Elintarviketalous muuttui vuodenvaihteessa yhdessä yössä suljetusta sektorista avoimen sektorin osaksi, yhdessä hetkessä. Kyse on aivan samanlaisesta tuotannosta kuin puunjalostusteollisuudessa, metalliteollisuudessa, elektroniikkatuotannossa, jotka kaikki kilpailevat suoraan ulkomaisen tuonnin kanssa. Kyse on yli 50 miljardin markan markkinoista. Jos niistä osan menetämme, menetämme samalla suuren määrän työpaikkoja, valtion ja kuntien verotuloja sekä maaseudun runkoasutusta. En tiedä ainuttakaan läntisen Euroopan maata, joka olisi lähtenyt siitä, että se tästä kilpailukyvystä vapaaehtoisesti luopuu ja antaa markkinansa toisten haltuun, enkä usko, että Suomellakaan on tällaiseen varaan. Nyt sitä kuitenkin yritetään.

Valittua linjaa on perusteltu sillä, että nyt käynnistetään maataloudessa rakennemuutos. Kysyn vain, mitä muuta suomalaisen maatalouden ja elintarviketalouden historia sodanjälkeisiltä vuosikymmeniltä on kuin rakennemuutosta. Ellen väärin muista, me olimme yhdessä vaiheessa tässä rakennemuutoksessa maailman ykkönen. Rakennemuutos ei ollut missään muussa maassa niin nopeaa kuin se oli Suomessa. Puheet siitä, että nyt alkavat uudistukset, ovat täysin perusteettomia. Uudistuksia on tehty. Muun muassa maatalouden osalta koko järjestelmä rakennettiin täysin uudelleen viime vaalikauden aikana.

Hallitus ilmoittaa tavoitteekseen, että erityisesti eteläisen Suomen maataloustuotannon edellytykset on turvattava. Miten on mahdollista, että voisimme uskottavalla tavalla hakea eteläisen Suomen tuotannon välttämättä vaatimia tukitoimia, jos vapaaehtoisesti jätämme käyttämättä osan jo neuvotelluista ja sovituista kansallisista järjestelyistä? Mitä voivat olla ne jäljelle jäävät vakavat vaikeudet ja niiden voittamiseksi tarvittava tuki, jos emme edes nyt meille jo sovittuja järjestelmiä täysimääräisesti käytä? (Ed. Pekkarinen: Meidän täytyy tietää tämä!)

EU-ratkaisun kestossa on kysymys paljon enemmästä kuin maatalouspolitiikasta ja elintarviketaloudesta. Mielestäni sillä mitataan koko poliittisen järjestelmämme uskottavuutta. Tämän salin enemmistö kuuluu niihin ryhmiin, jotka viime vaalikauden aikana sitoutuivat tähän järjestelyyn. Me teimme täällä päätöksen siitä, että osana Suomen EU-liittymissopimusta tällainen kansallinen ratkaisu tehdään. Onnistuimme neuvottelemaan liittymissopimuksen ja sen mahdollistamat kansalliset järjestelyt, joiden pohjalta Suomen kansa antoi tukensa Euroopan unionin jäsenyydelle. Kyse on ja oli sen mittaluokan kansallisesta valinnasta, että sen perusteita ei pidä jälkikäteen peukaloida.

Hallitus näyttää luottavan siihen, että Suomessa tarve laajaan kansalliseen yhteistyöhön Euroopan unioniin liittyvissä asioissa oli ainutkertainen ja että se tuli hoidetuksi kansanäänestyksen yhteydessä. Se on pientä, lyhytnäköistä ja huonoa politiikkaa. Jokainen meistä tietää, että suuria ratkaisuja on edessäkinpäin ja niissä rat-

kaisuissa tarvittaisiin ja olisi välttämätöntä löytää kansallista yksituumaisuutta. Jos siitä nyt luovutaan, se on politiikkaa, jonka seuraukset saattavat tulla tälle kansakunnalle erittäin kalliiksi.

Arvoisa puhemies! Kolmas periaatteellinen linjanmuutos koskee maan eri osien tasapuolista kehittämistä ja maakuntien Suomen rakentamista. Ei ollut sattuma, että maakuntien itsenäisen päätäntävallan vahvistaminen ja voimavarojen siirto maakuntiin tapahtui rinnakkain Suomen integraatioratkaisujen kanssa. Keskitetty ja ylhäältä ohjattu Suomi sopii huonosti yhteen uuden Euroopan vaatimusten kanssa. Nämä muutokset tehtiin tässä salissa varsin laajalla yhteisymmärryksellä niin, että maakuntien Suomen rakentamisessa olivat mukana myös edellisen vaalikauden opposition monet edustajat.

Hallitusohjelma huokuu kuitenkin yritystä palata taaksepäin. Se on outo ilmiö ja sopii huonosti edistyksellisenä esiintyvän hallituksen kuvaan. Kaikkialla muualla Euroopan unionin alueella on menossa maakuntien vahvistaminen. Muualla rakennetaan maakuntien Eurooppaa, meillä yritetään palata keskusjohtoiseen läänien Suomeen.

Arvoisa puhemies! On sanottu, että uudessa hallituksessa ovat edustettuna muutosta hakevat edistyksenvoimat ja oppositiossa sitä vastustavat vanhoilliset. Olen eri mieltä. Heikommista huolehtiminen on osa länsimaisen sivistyksen peruskiveä. Tähän peruskiveen olemme oman hyvinvointimme rakennustyössä etenkin sotien jälkeisinä vuosikymmeninä nojautuneet. Se on ollut aikansa edistyksellisyyttä ja tästä eteenkinpäin edistyksellisyyttämme mitataan sillä, että huolehdimme kansalaisten perusturvasta ja peruspalveluista vaikeissakin olosuhteissa.

Itsenäisen suomalaisen linjan ajaminen Euroopan unionissa ei ole paluuta Impivaaran ahoille, vaan oikeaa nykypäivän isänmaallisuutta. Olemme hyviä eurooppalaisia olemalla hyviä suomalaisia, ja se vaatii tarkkaa huolenpitoa omista kansallisista eduistamme silloinkin, kun joudumme yksin tai vain harvojen tukemana sitä tekemään. Jos taas vastoin käsitystäni perusturvasta ja peruspalveluista huolehtiminen, heikossa asemassa olevien alueiden ja väestöryhmien puolustaminen tai vahvan suomalaisen linjan ajaminen Euroopan unionissa tai itsenäisten ja omaleimaisten maakuntien varaan rakentuvan Suomen kehittäminen luetaan taantumuksellisuudeksi, kannamme mielihyvin sitä taakkaa.

Työministeri J a a k o n s a a r i : Arvoisa puhemies! Politiikassa on aina kysymys arvovalinnoista. Siitä olen samaa mieltä puheenjohtaja Esko Ahon kanssa. Esko Ahon oma hallitus teki erittäin merkittävän arvovalinnan omassa politiikassaan: se käytti työttömyyttä talouspolitiikan välineenä.

Esko Ahon hallitus julisti laman päättyneeksi aikana, jolloin Suomessa oli Euroopan korkein työttömyys ja työttömyyden ja velan kierre olivat katkaisemassa koko orastavan kasvun. Ehkä tästä ajattelusta johtuen, että työttömyyttä käytettiin talouspolitiikan välineenä, syntyi myös suomalaiseen yhteiskuntaan sellainen ajatus, että Suomesta ollaan tekemässä itseasiassa tulonsiirtovaltiota. Yhteiskuntarauha ostettiin tulonsiirroilla.

Se oli hyvä ratkaisu silloin, mutta kävi ilmi, että suomalainen kansantalous ei kestä enää sen tyyppistä kehitystä. Itse asiassa yhteiskuntarauha säilyi massatyöttömyyden aikana. Muistaakseni oli vain yksi suuri mielenosoitus Eduskuntatalon edessä, jolloin myös suojelupoliisi kehotti silloisia valtioneuvoston jäseniä pidättäytymään pirtin puolella, jotta suuremmilta mellakoilta ja haavereilta vältyttäisiin. Yhteiskuntarauha säilyi Suomessa, mutta Suomesta oli tulossa tulonsiirtovaltio.

Minä luulen, että alkaneen keskustelun aikana kipeiden säästöjen oloissa moni on hämmästynyt havaitessaan suomalaisen yhteiskunnan suuren murheen: huomattava osa perheistä todellakin elää tulonsiirroilla. Nyt on tehty toisen tyyppinen linjavalinta, jossa keskeistä on, että Suomessa siirrytään tulonsiirtovaltiosta työntekovaltioon. Mielestäni tämä perusfilosofia on rakennettava kestävästi pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan ajatuksen pohjalle.

Minusta on erittäin hieno asia, että Suomessa on viiden puolueen sateenkaarihallitus määritellyt myös sen, mitä me itse asiassa tarkoitamme hyvinvointivaltiolla. Tarkoitamme sillä ensisijaisesti palveluja, hyvää peruskoulutusta, kunnon terveydenhuoltoa, huolenpitoa lapsista ja korkeatasoista lastenhoitoa. Lapsiperheille on varmasti ilonaihe se, että itseasiassa lasten päivähoito-oikeutta laajennetaan, peruspalvelut turvataan, huolenpito vanhuksista ja vammaisista taataan. Toissijaisesti hyvinvointiyhteiskunta on tulonsiirtoja, ensisijaisesti palveluja. Vaikka hallitus on joutunut kipeisiin keskusteluihin myös kuntien valtionosuuksien leikkauksista ja on väitetty, että ne uhkaavat palvelujen saantia, viimeaikaiset tiedot kertovat selvästi, että kuntien ve-

rotulot ovat olleet sen verran korkeat, että sekä kuntien palvelut että myös työllisyys voidaan näissä leikkaustenkin olosuhteissa turvata.

Mutta erittäin keskeinen arvo, politiikan lähtökohdan muutos on se, että siirrymme tulonsiirtovaltiosta työn tekemisen valtioon eli työnteon asema palautetaan ihmisen toimeentulonlähteeksi. Ja voi olla, että juuri tässä kohden pääoppositiopuolueen, keskustan, kengässä hiertää kivi, koska keskustassa nähdään sen tradition pohjalta ehkä mieluummin yhteiskunnallisena visiona tulonsiirtoon perustuva ihmisten toimeentulo kuin työnteon asema ihmisten toimeentulon lähteenä.

Juuri tästä perusfilosofiasta poikii hallituksen määrätietoinen tavoite, että sen päätehtävä on työttömyyden puolittaminen vaalikauden aikana. Se on erittäin vaikea asia. Tänä päivänä julkistetut työttömyystilastot kertovat, kuinka hitaasti työttömyys alenee ja kuinka välttämätön on se täällä kyynisesti merkityksettömäksi mainittu käsittelyssä oleva lisäbudjetti, joka käynnistää ympäri Suomea erittäin merkittäviä ja tarpeellisia asuntotuotanto- yms. hankkeita, jotka näkyvät toivottavasti hyvinkin nopeasti paranevana työllisyytenä.

Kun olemme vieneet läpi tämän suuren muutoksen, työttömyyttä ei enää käytetä talouspolitiikan välineenä, vaan itse asiassa se on politiikan eettinen arvopohja. Työllisyyden parantaminen on politiikan päätavoite, joten tietenkin myös siitä on vedettävä tärkeitä johtopäätöksiä. On ilman muuta toimittava niin, että syksyn palkkaratkaisut ovat työllisyyttä tukevia. On ollut ilo nähdä ammattiyhdistysliikkeen tavoitteen asettelu. Viimeksi SAK:n puheenjohtaja Lauri Ihalainen totesi, että korot, kustannukset ja inflaatio on pidettävä alhaisella tasolla ja tätä kautta yhdessä toimittava niin, että tuleva palkkaratkaisu tukisi mahdollisimman paljon työllisyyttä.

Hallitusohjelmassa on myös sitouduttu työnantajien sivukulujen karsimiseen ja tällä tavalla aika konkreettisella ja realistisella tavalla alentamaan työllistämisen kynnystä. Tietenkin kaikkein tärkein asia on luottamus talouspolitiikan linjaan, joka saa korot laskemaan. Niissä on tapahtunut myönteistä kehitystä, ja ennen kaikkea on saatu käynnistymään ne, sanon vielä kerran, iloiset investointiuutiset, joita viime aikoina olemme saaneet paljon kuulla.

Tärkeintä on todellakin se, että työnteko palautetaan ihmisten toimeentulon lähteeksi. Juuri tämän takia erilaiset tulo- ja kannustinloukut, verotus, maksut, sosiaaliturva on yhteensovitettava, joten hallitus on lähtenyt myös tässä asiassa ripeästi liikkeelle.

Minusta on erittäin tärkeää, että työllisyyslisäbudjetissa nostetaan myös työvoimapoliittisten toimenpiteiden volyymiä äärimmilleen. Tämä on työvoimahallinnolle, työvoimatoimistoille ja työvoimapiireille erittäin suuri haaste. Se on eri alueille suuri haaste, koska esimerkiksi työvoimapoliittisen koulutuksen määrärahat jaetaan alueilla, ja ne ideat, kysyntä ja tarpeet luodaan alueilla, siellä luodaan omat koulutusohjelmat, jotka ovat yritysten käynnistys- ja laajentumisvaiheessa tärkeä väline.

Työntekijöiden näkökulmasta myös lisäbudjetin työvoimapoliittisten toimenpiteiden painopisteenä on pitkäaikaistyöttömyyden lieventäminen ja nuorisotyöttömyyden katkaisu ja ennaltaehkäisy. Minä koen tämänkin paljon tärkeämpänä asiana kuin pienen nirhaisun opintorahasta, koska nuoret vastavalmistuneet haluavat työtä, työtä, ja kaikkein tärkeintä on palauttaa työnteon lähtökohta myös nuorten ja opiskelijoiden toimeentulon kannalta.

Kaiken kaikkiaan hallitusohjelmaa on ryhdytty toteuttamaan ripeästi. Pitkäaikaistyöttömyyden häntä on kuitenkin niin pitkä, että luulen, että joudumme vielä miettimään erityisen vakavasti kaikkia niitä toimenpiteitä, joilla nimenomaan pitkäaikaistyöttömyyden kierre katkaistaan. Pitkäaikaistyöttömyyden kansallista osaamista rapauttavasta vaikutuksesta ja itse asiassa sen koko kansantalouden tulevaisuutta uhkaavasta suuresta pilvestä saa vastuun kantaa Esko Ahon hallitus, joka ei huomannut ongelman suuruutta, laajuutta ja vakavuutta ja oikeastaan vähän halveksikin kaikkia niitä toimenpiteitä, joita nimenomaan työttömyyden voittamiseksi silloin esitettiin.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies S-L. Anttila.

Ed. M. Pohjola (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Yhdyn ministeri Jaakonsaaren käsitykseen: irti tukiais-Suomesta työnteon Suomeen! Mutta pyysin tämän vastauspuheenvuoroni vastatakseni ed. Esko Aholle kahdesta asiasta. Ensimmäiseksi sen vuoksi, kun ed. Aho totesi, ettei täällä olisi ymmärretty vientivetoisen kasvustrategian merkitystä. Totta kai tässä maassa jokainen sen ymmärtää. (Ed. Aho: Nyt!) Edellisen hallituksen suuri erehdys oli kuitenkin se, että

Esko Ahon hallitus luuli, että tämä vientivetoinen kasvu yksin vetää tämän maan ja lopettaa työttömyyden tästä maasta. Tämä oli suuri erehdys. Tarvitaan lisäksi kotimarkkinoiden käyntiin saattamista ja lisäksi aktiivista työvoimapolitiikkaa.

Toinen väite, jonka hän teki, oli se, että meillä yritetään palata keskusjohtoiseen läänien Suomeen. Tämä on kovin demagoginen väite. Edellinen hallitus ja eduskunta säätivät uuden kuntalain. Se ja kuntayhtymät mahdollistavat mallin alueiden Euroopan suomalaiseksi malliksi. Minusta ed. Esko Ahon pitäisi tämä seikka tietää.

Ed. Zyskowicz (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Keskustelun aiemmassa vaiheessa tiivistin keskustan oppositiopolitiikan sanoihin "väärin sammutettu" ja tivasin keskustalta vaihtoehtoisia säästökohteita. Tällöin naapurit tässä huomauttivat, että kyllä ne siinä ed. Ahon puheenvuorossa sitten tulevat. Tällä korvalla kuuntelin hyvin tarkkaan ed. Ahon puhetta, ja pitää sanoa, että hyvin vähiin ne eväät tässä suhteessa jäivät. Puhe oli tyylillisesti upea, juuri sellainen kuin ed. Aho vain osaa pitää. Mutta entä jos mietitään, missä siinä esitettiin nyt sitten ne vaihtoehtoiset säästöt, jotka ovat välttämättömiä. Ed. Aho mainitsi säästöt, jotka tehtäisiin ansiosidonnaisissa eläke- ja työttömyysturvajärjestelmissä.

Aivan oikein, näihin kohteisiin hallituskin on kohdistamassa säästöjä, ja uskon, ed. Aho, että tämä hallitus tulee näihin järjestelmiin kohdistamaan suurempia säästöjä, kuin mihin edellinen hallitus kykeni. Se, että edellinen ei kyennyt, ei johtunut ed. Ahosta, vaan se johtui tietysti ammattiyhdistysliikkeen silloin torjuvasta suhtautumisesta. Mutta tästähän ei olla eri mieltä, etteikö näihin järjestelmiin tulisi ja tulla kohdistamaan merkittäviä säästötoimenpiteitä.

Sitten ed. Aho puhui paljon perusturvasta. Perusturva on nyt tällainen mantra, ja perusturva helposti koetaan synonyymiksi sille, että kyse on jollain tavoin tämän yhteiskunnan kaikkein pienituloisimmista, kaikkein vähäosaisimmista kansalaisista. Ed. Aho mainitsi perusturvan osana mm. lapsilisän, sairausvakuutuksen peruspäivärahan, kotihoidon tuen. Ed. Aho, te saatte lapsilisää. Jos vaimonne, jos on kotirouva, sairastuu, hän saa peruspäivärahaa. Jos teille tulee uusi lapsi, saatte kotihoidon tukea. Ei kyse näissä asioissa ole todellakaan yhteiskunnan vähäosaisimmista, joihin eivät kuulu edustajat Aho ja Zyskowicz, vaan osa näistä ns. perusturvan piiriin luettavista etuuksista ovat sellaisia, joita maksetaan hyvätuloisille Suomen kansalaisille, joiden kohdalla säästöjen tekeminen on täysin perusteltua.

Kolmas asia, ed. Aho, puheenvuorossani ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Ed. Zyskowicz, kaksi minuuttia on kulunut!

Ed. Isohookana-Asunmaa (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuunteli ministeri Jaakonsaaren perusfilosofian esittämistä, ei voi muuta kuin ihmetellä, jos pääministeri Lipposen hallitus todella tätä filosofiaan pitää ohjenuoranaan. Logiikka on täysin kestämätön, ministeri Jaakonsaari. Jos te sanotte, että teidän näkemyksenne mukaan toimeentulolähteenä pitää olla työnteko ja sitä kautta saada perusturvakin, niin tahtoisinpa tietää, miten Lipposen hallituksessa eläkeläiset, sairaat, vammaiset, lapset, opiskelijat, kotiäidit, jotka tekevät työtä mutta eivät kodin ulkopuolella, miten heidän perusturvansa toteutetaan.

Nyt lisäbudjetissa juuri näiltä ihmisiltä otetaan pois ja tilapäisesti työllistetään perinteisillä työttömyyskeinoilla muutama rakennustyömaa ja tietyömaa jne., ja sen jälkeen ihmiset ovat jälleen työttömiä. En voi kyllä mitenkään ymmärtää tätä perusfilosofiaa. Tämä johtaa täydelliseen katastrofiin ja kurjistumiseen, kuten Marx aikanaan opetti.

Ed. Elo (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Varmasti me kaikki salissa olleet edustajat kuuntelimme suurella mielenkiinnolla puheenjohtaja Ahon puheenvuoroa. Muistelen, että vaalien jälkeen Aho ilmoitti käyttävänsä lekaa, kun hän hallituksen toimia seuraa. Minä odottelin lekan iskua, mutta sitä ei kyllä kovin helposti löytänyt äskeisestä puheenvuorosta, joka oli muuten tyylillisesti hyvin tyylipuhdas, kuten ed. Zyskowicz totesi.

Ed. Aho totesi, että muutosta on olemassa. Tuntuu siltä, että Suomen kansa ainakin kokee tämän muutoksen muutoksena oikeudenmukaisempaan suuntaan siten, että nyt kaikki yhteiskuntapiirit osallistuvat säästötalkoisiin. Jos ed. Ahon johtama puolue olisi ollut hallituksessa, en usko, että maatalouden tukiin ja elinkeinotukiin olisi samalla tavalla puututtu kuin nykyinen hallitus aikoo tehdä. Olen varma siitä, että Suomen kansa hyväksyy myös sen, että me siirrymme

tuetuista työpaikoista työpaikkoihin, jotka ovat myös taloudellisesti kannattavia.

Kannattaa muistaa myös se, että näillä leikkauksilla, jotka esimerkiksi yksilapsisen perheen osalta merkitsevät noin 500 markan menetystä vuodessa, me olemme jo saaneet aikaan yli 1 prosentin korkojen alennuksen. Se merkitsee esimerkiksi 200 000 markan tuloissa noin 2 000 markan helpotusta niille perheille, joilla velkoja on. Minusta se on paljon merkittävämpi saavutus. Jokainen meistä tietää, että velkakierre on katkaistava ja että sen seuraukset ovat todella hyödyllisiä koko suomalaisen yhteiskunnan kannalta. Voidaan sanoa, että Ahon johtama hallitus johti maan tilanteeseen, jossa työttömyys ja valtion velkakierre räjähtivät käsiin.

Verotuksesta voidaan sanoa myös, että verotus ylitti kaikki kohtuuden rajat. Itse asiassa se syvensi lamaa sinä aikana, kun olisi pitänyt tehdä aivan toisenlaisia toimenpiteitä.

Mitä maan eri osien tasapuoliseen kehittämiseen tulee, olen varma siitä, että nykyinen hallitus kehittää tätä maata paljon tasapuolisemmin ja oikeudenmukaisemmin kuin ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia, ed. Elo, on loppuun kulunut!

Ed. Tennilä (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ministeri Liisa Jaakonsaari puhui pilkallisesti tulonsiirtovaltiosta ja hyökkäsi myös lapsilisiä vastaan. Puheenvuoro sai minut melkein sanattomaksi, oli se niin omituista puhetta vasemmalta.

Me radikaalivasemmiston puolella olemme aina pitäneet lapsilisiä, voi sanoa, pyhänä asiana. Eskola kävi tässä salissa vuonna 1957 kuuluisan lapsilisätaistelun, ja voitti sen estäen silloin lapsilisien maksatuksen siirtämisen. Nyt pitäisi sitten leikata lapsilisiä. Kaiken lisäksi vielä leikkausmalli on mahdollisimman väärä: mitä useampi lapsi, sen enemmän perhe häviää.

Onkin ihan selvää, että nyt on valiokunnassa tämä asia käsiteltävä oikein perusteellisesti ja yritettävä yhdessä löytää sellainen malli, että jos jotakin on otettava, niin pienituloisilta ei oteta — että löytyy se sosiaalinen ratkaisu. Minä toivon ja odotan, että tähän valiokunnassa paneudutaan. Ed. Zyskowiczin puheenvuorohan viittasi siihen, että hän on samalla kannalla. Pienituloisten etuihin ei saa puuttua. Tällaisena lapsilisäleikkausmalli ei missään tapauksessa saa toteutua.

Ed. Törnqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuunteli puheenjohtaja Esko Ahon puhetta, tuntui siltä, kuin hallitus olisi istunut jo vähintään vuoden. Tosiasiahan on, että hallitus on istunut vasta reilun kuukauden, (Ed. Kemppainen: Miten se on saanut niin paljon hyvää aikaan?) ja tässä ajassa ei tietysti voi esimerkiksi kovin suuria työeläkkeisiin liittyviä tai ansioon suhteutettuun työttömyysturvaan liittyviä perusteellisia muutoksia tehdä. Joka tapauksessa, kuten tiedämme, nämä remontit ovat hallitusohjelmassa ja muun muassa ansioon suhteutettuun työttömyysturvaan on tulossa remontti ensi vuoden alusta.

Muutosta edelliseen hallitukseen on tietysti työskentelytavassa. Nyt halutaan yhteistyössä ammattiyhdistysliikkeen kanssa hoitaa tämä asia sillä tavalla, että kaikki osapuolet sitoutuvat siihen.

Puheenjohtaja Aho kysyi vielä, miten työssäkäyvä keskituloinen osallistuu näihin talkoisiin. Pitäisikö sitten verotusta kiristää? Koska työssäkäyvä keskituloinen parempiosainen ei saa tulonsiirtoja, ainut mahdollisuus on verojen kiristäminen. Mutta olen ymmärtänyt, että tämä tie on loppuun käyty, koska verojen kiristäminen tässä tilanteessa johtaa vain harmaan talouden kasvuun. Ne, joilla on ymmärrystä ja käytettävissään tuomareita ym., keksivät kyllä kiertotiet verojen maksamisesta. Siirretään esimerkiksi palkkatuloja ym. pääomatuloiksi, jolloin veroja maksetaan vähemmän. Eli se tie ei todennäköisesti tuo niin paljon kuin ehkä oletetaan. Sen vuoksi ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia, ed. Törnqvist!

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minäkin kuuntelin ihmetyksellä sitä sanomaa, mitä ministeri Jaakonsaari kertoi. Hän sanoi, että uusi hallitus kääntää Suomen tien tulonsiirtovaltiosta työn tekemisen valtioksi. On hyvä tehdä kaikki voitava. Varmasti me koko sali olemme valmiita siihen, että työn tekemisen valtioksi Suomea entistä enemmässä saataisiin ängetyksi. Viimeisen vuoden aikana siinä on onnistuttu yli 60 000 ihmisen osalta, ja tällä tiellä pitää jatkaa. Piiput on käännetty nyt edellisen hallituksen käynnistämällä talouspolitiikalla siihen suuntaan, että työttömyys paranee kaiken aikaa.

Mutta se ajatus, että työllisyyden parantamiseksi on otettava nimenomaan kansalaisten pe-

rusturvasta! Kun sosiaaliturvan kokonaisuus on 190 miljardia markkaa, ministeri Jaakonsaari, te iskette kyntenne siihen 20 miljardiin markkaan, joka koko tästä 190 miljardista on sitä kansalaisten perusturvaa. Aivan yhtä lailla työn tekemisen valtioksi tätä Suomea voitaisiin ängetä sillä tavalla, että ne osallistuvat, joilla enemmän on sekä tuloa että sosiaaliturvaa, mutta ettehän te siihen kajoa.

Oli Elon matematiikkaa kuulla se, että kaikilta otetaan. Millä tavalla yli 17-vuotiaat lapset omaava suurituloinen perhe osallistuu näihin talkoisiin? Ed. Elo, en tunnista ensimmäistäkään kohtaa hallituksen linjassa, joka kajoaa tällaisten perheitten toimeentuloon. (Ed. Elo: Edellinen hallitus ymmärsi jo tarpeeksi!) Päinvastoin, te lupaatte yli 250 000 markkaa ansaitsevalle suuremmat veronkevennykset kuin kenellekään muulle.

Ed. A u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta tuntuu, että näillä sloganeilla tulonsiirtovaltiosta työntekovaltioon ministeri Jaakonsaari tavallaan yrittää peittää niitä varsin kovia arvovalintoja, joita hallitus tätä säästöohjelmaa ja myös tätä lisäbudjettia rahoittaessaan on tehnyt. Puheenvuorossaan ministeri Jaakonsaari vähätteli esimerkiksi opintotukeen kohdistuvaa leikkausta. Kuitenkin voi kysyä, millä tavalla esimerkiksi juuri tämä säästö on johdonmukainen työn tekemisen suosimisen kanssa. Koko edellisen hallituksen ajan yritettiin opintotukea kehittää siihen suuntaan, että se olisi suhteessa työttömyysturvaan selvästi parempi ja opiskelijoita kannustettaisiin nimenomaan opiskelemaan eikä välttämättä edes opiskeluaikaiseen työntekoon vaan siihen, että opiskelijat voivat keskittyä täyspäiväisesti opiskeluun ja voivat opiskella ilman, että he kohtuuttomasti velkaantuvat. Tässä suhteessa hallituksen linja kääntää laivan täysin päinvastaiseen suuntaan. Tämä päätös ei millään tavalla ole opiskelijoitten kannalta esimerkiksi kannustava.

Toisaalta ministeri Jaakonsaari puhui lämpimästi nuorten työttömien puolesta. Kuitenkaan tähän lisäbudjettiin ei sisälly jatkoa sille kansliapäällikköohjelmalle, jolla edellisen hallituksen aikana aloitettiin lisäämään nuorten koulutuspaikkoja, koska tälläkin hetkellä noin puolet työttömyyskortistossa olevista nuorista on vailla ammatillista koulutusta. Odotin kovasti, että hallitus olisi ensimmäisenä toimenpiteenään esittänyt jatkoa tälle hankkeelle.

Jos todella halutaan siirtyä työntekovaltioon, eikö silloin tulisi alentaa työnteon kynnystä, niin että yrittäjät voisivat työllistää? Ei tällaisilla satunnaisilla valtion tai kuntien hankkeilla pystytä ...

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

P u h u j a : ... työntekovaltiota luomaan.

Ed. K u o p p a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Jaakonsaari totesi, että opintotuen leikkaus on vain pieni nirhaisu. Ministerin tulotasolla tietenkin tällaiset leikkaukset, kuten opintotukeen ja lapsilisiin tehdään, saattavat tuntua vain pieneltä nirhaisulta, mutta pienituloisille opiskelijoille jokainen kymppi on tärkeä ja välttämätön, jotta opiskelija tulisi toimeen. Esimerkiksi keskiasteen opiskelijan opintoraha 1 300 markkaa kuukaudessa on sitä tasoa, että sillä ei tule enää toimeen, vaikka käyttäisikin riisiä ja tonnikalasäilykkeitä.

Ed. Zyskowicz on todennut monta kertaa, että hän on niin hyvätuloinen, että häneltä lapsilisät ja muut joutaisivat pois. Silloinhan tämä asia olisi varsin yksinkertainen hoitaa. Hoidetaan se verotuksella kiristämällä todella suurituloisten ihmisten verotusta, jota on menneinä aikoina helpotettu. Sitä kautta voitaisiin leikata sieltä suurituloisilta eikä yhteiskunnan pienituloisimmilta ihmisiltä, joita tosiaan opiskelijat ja pienituloiset lapsiperheet ovat.

On puhuttu, että Suomesta tehdään työntekemisen valtio eli työ uudelleen arvoon. On erittäin hyvä asia, että työ tulisi arvoon, mutta ensin pitäisi luoda työpaikkoja ja saada niitä työpaikkoja ihmisille. Yli 400 000 ihmistä on edelleen työttömänä. Tätä taustaa vasten sosiaaliturvan tason leikkaaminen kohdistuu todella rajusti juuri sellaisiin ihmisiin.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni keskustalaisten puheenvuoroissa ei käy millään tavalla ilmi se, että keskustassa arvostettaisiin työtä ja työntekoa. Tunnettuahan on, että keskustassa valmius kiristää työn verottamista on ollut aina erityisen suuri. Ed. Aho käyttämässään puheenvuorossa korosti sitä, että sosiaaliturvan leikkaukset tulisi kohdistaa nimenomaan ansiosidonnaiseen turvaan. On kuitenkin syytä muistuttaa siitä, että ansiosidonnaisen turvan pääasiassa maksavat työntekijät ja työnantajat omilla maksuillaan. Toki tämäkin täytyy ottaa huomioon sil-

loin, kun arvioidaan mitoitusta, myös siltä osin, että kuitenkin työnteon tulee kannustaa myös sitä kautta, että se antaa paremman sosiaaliturvan.

On mielenkiintoista myös se, että kun pääministeri Aho pääministerinä mielestäni omassakin puolueessaan esiintyy varsin vastuullisesti, nyt käyttämässään puheenvuorossa hän ei kovinkaan paljon puhunut säästöistä vaan keskittyi lähinnä torjumaan niitä säästötoimenpiteitä, jotka kohdistuvat keskustan perinteiseen kannattajakuntaan. On syytä korostaa, että tärkeää on, että kaikki säästöt tehdään tasapuolisesti. Kun hän puhui maatalouden kotimaisesta tukipaketista ja siihen kohdistuvista leikkauksista, on ehkä syytä muistaa, että sen ratkaisun jälkeen hallitus on tehnyt periaatepäätöksen 20 miljardin markan lisäsäästöistä. On täysin luonnollista, ettei mikään yhteiskuntasektori millään perusteella voi jäädä lisäsäästöjen ulkopuolelle, kun näinkin mittaviin lisäsäästöihin joudutaan menemään, ja säästöjen täytyy luonnollisesti koskea myös maataloutta.

Ed. Kemppainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuuntelee ministeri Jaakonsaaren puhetta nyt ja kolme kuukautta sitten ja kun ottaa huomioon muun muassa tämän ed. Törnqvistin huomautuksen, mitä hyvää tässä ajassa hallitus on voinut saada aikaan, kyllä täytyy kysyä: "Oi Liisa, kerrothan, mistä löysit ihmemaan?" Miten tässä ajassa näin on voinut käydä? Ahon hallituksen jäljiltä kaikki tärkeimmät mittarit ovat positiivisia ja kehitys on ollut todella hyvä. Voidaan ajatella, että pitkissä koroissa on tapahtunut laskua, mutta se on tapahtunut samaan tahtiin kuin Saksan markoissa, täsmälleen samaan tahtiin. Ei Lipposen hallitus Saksan korkoihin paljon ole voinut vaikuttaa.

Mitä tulee hankalaan asetelmaan tulonsiirtovaltio/työntekovaltio, niin minusta on todella pelottava se asetelma, minkä ministeri Jaakonsaari tekee, kun hän pistää palvelut ja perusturvan vastakkain. Koko suomalainen ja pohjoismainen hyvinvointivaltiohan on perustunut näihin kolmeen elementtiin: palveluihin, perusturvaan ja ansioturvaan. Jos siltä yksi jalka katkaistaan, niin kyllä se romahtaa. Palveluita käytetään vaikeasti, esimerkiksi niitä, joissa on pieni maksu, tai maksuttomia palveluja. Tämä vastakkainasetettelu on todella petollinen. Minusta se saisi loppua tai saisitte selventää, mitä se tarkemmin tarkoittaa.

Samalla te syyllistätte perusturvan saajat, kun te sanotte, että tulonsiirtovaltio on ollut syypää tähän tilanteeseen. Itse asiassa mitkään muut tulonsiirrothan eivät ole olleet laman syynä tai lamaa lisäämässä kuin työttömyysturvamenot. Eivät ne sosiaaliturvamenot, mitkä ovat laman syitä ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Kallis (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Jaakonsaari totesi useita kertoja, että kysymyksessä on arvovalinta. Yhdyn siihen. Mutta, ministeri Jaakonsaari, kristillisen liiton eduskuntaryhmä pitää varsin tärkeänä arvona sitä, että pysytään niissä sopimuksissa, mitä tehdään. Tämä sali päätti pitkien keskustelujen jälkeen, että kun Suomi siirtyy Euroopan yhteisön jäseneksi, niin maataloutemme tarvitsee niin ja niin paljon rahaa, jotta se pystyisi toimimaan eikä meidän tarvitsisi tuoda elintarvikkeita ulkomailta. Sovittiin tietystä raamista ja nyt ei enää pysytä sopimuksessa. Ei pysytä siinä, mistä sovitaan.

Toinen asia: Kaikki eduskuntaryhmät niin vaalien alla kuin vaalien jälkeen ilmoittivat, että ne ovat valmiit leikkaamaan valtion menoja jopa 15—20 miljardilla markalla. Näin myös kristillisen liiton eduskuntaryhmä. Mutta me emme lähde alhaalta, vaan me lähdemme ylhäältä. Me leikkaamme ylhäältä ja tulemme alaspäin niin pitkälle kuin on tarvetta. Istuva hallitus on lähtenyt alhaalta: esimerkiksi sairausvakuutuksen minimipäiväraha aiotaan poistaa. Me olisimme valinneet toisenlaisen vaihtoehdon. Me olisimme lisänneet esimerkiksi yhden karenssipäivän ed. Jaakonsaarelle, ed. Kallikselle. Se ei olisi koskenut pienituloista. Tässä on eräs vaihtoehto ja saman tien myös arvojen valinta. Me katsomme, että hallitus on ainakin tässä tapauksessa, kahdessa tapauksessa ...

Ensimmäinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Ala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin slogan siirtymisestä työntekovaltioon jää aika tyhjäksi tässä lisätalousarviossa, joka sisältää lähinnä tuettuja työpaikkoja. On selvää, että kaikki me kannatamme työnteon edistämistä, tulonsiirtojen ja verotuksen yhteensovittamista, siitä ei ole epäselvyyttä. Mutta kun on selvitetty, mihin ne uudet työpai-

kat syntyvät — Suomen Pankin tuoreen selvityksen mukaan 2/3 uusista työpaikoista syntyy ilman muuta pk-sektorille — niin kyllä hallitusohjelma jää tältä osin aika lailla tyhjän päälle. Ei ole todellista yrittäjyyden työllisyyspolitiikkaa.

Tosiasia on myös se, että nyt kaksi ensimmäistä hallitusvuotta hallitusohjelman mukaan säästöt tapahtuvat perusturvan puolella. Siis vasta vuonna 97 voitaisiin, jos kolmikantaneuvotteluissa päästään eteenpäin, siirtyä myös ansiosidonnaisen turvan puolelle. Joka tapauksessa puolet hallituskaudesta säästetään ihmisten perusturvasta, joka todellakaan ei työnteon esteenä Suomessa ole.

Eräs säästökohde olisi työllisyyden nopea parantaminen, ministeri Jaakonsaari. Jos purkaisimme byrokratiaa työelämän yläpäästä, se ei maksaisi markkaakaan, mutta työllisyyttä voitaisiin parantaa. Jäin myös vähän ihmettelemään sitä, että työmarkkinajärjestöjen kaikki verovapausrälssit pysyvät täysin koskemattomina näissä säästöohjelmissa. Sieltäkin olisi voinut jotakin nipistää.

Ed. A h o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen täysin ylivoimaisen tehtävän edessä, jos yrittäisin kahdessa minuutissa vastata kaikkeen siihen, mitä täällä on esitetty. Sen takia haluaisin vähän oikoa asioita ja ehdottaisinkin, että ministeri Jaakonsaari saisi lyhyen kurssin ministeri Viinaselta siitä, miten työttömyyttä on käytetty hallituksessa talouspolitiikan välineenä vai onko sitä käytetty edellisen hallituksen osalta.

Mitä tulee ministeri Jaakonsaaren puheenvuoron toiseen osaan, se koski siirtymistä tulonsiirtovaltiosta työntekovaltioon. Se on hyvin mielenkiintoinen, kannatettava ehdotus. Kysymys vain kuuluu, missä pitäisi tehdä järjestelmärukkauksia, jos näin haluttaisiin toimia, ja missä niiden rukkausten tarve on. Jos me näemme, että ongelma on ihmisten halukkuudessa tehdä työtä, ihmisten kannustimissa mennä työhön, silloin täytyy tehdä muutoksia perusturvajärjestelmän puolella. Jos me taas näemme, että ongelma on työn hinta, työn kustannus ja työn antamisen kynnys, silloin perusturvaleikkaukset eivät vaikuta tähän millään tavalla. Lapsilisät saa ottaa vaikka kokonaan pois, opintotuen saa repiä kokonaan alas, minimipäivärahat saa pudottaa pois, eikä tapahdu mitään työllistämisen kynnykselle. Jos halutaan työllistämisen kynnystä alentaa, silloin muutokset on tehtävä ansiosidonnaisen turvajärjestelmän puolella.

Tämä, ministeri Jaakonsaari, on ydinkysymys. Nyt valittu linja tarkoittaa sitä, että te olette tehneet sen johtopäätöksen, että työhaluttomuus on suurin este työllisyyden parantumiselle. Siksi te haluatte puuttua perusturvaan.

Ministeri A l h o : Arvoisa puhemies! Esko Aho sanoi, että länsimaiseen sivistykseen kuuluu heikoimmasta huolehtiminen. Juuri tästä on kysymys myös lisäbudjetissa. Ketkä ovat kaikkein heikoimmassa asemassa? Ne, jotka ovat olleet yli vuoden työttöminä. 40 prosenttia työttömistä saa peruspäivärahaa, joka on 2 500 markkaa kuukaudessa, ja 60 prosenttia ansiosidonnaista turvaa, joka on 4 500 markkaa kuukaudessa. Sitten perheen tilanteesta riippuen tätä täydentävät asumistuki, lapsilisät, kotihoidon tuki, nämä järjestelmät, jotka tulevat tähän päälle. Totta kai tämä on verollista tuloa. Mutta varmasti myös tiedätte, mitkä ovat veroprosentit tämän kaltaisissa tuloissa.

Mitä on sitten oikeudenmukaisuus, jota tässä on peräänkuulutettu? Lähtökohta lisäbudjetissa ja säästöjen kohdentumisissa on ollut hyvin tarkkaan mietittynä myös juuri oikeudenmukaisuusnäkökulmasta, koska emme halua pitää työttömiä koipussissa, vaan haluamme, että he ovat tasavertaisia kanssaihmisiämme. Siksi esimerkiksi on oikeudenmukaista, että opiskelijoiden kesken tehdään tulonsiirroissa 30 markan leikkaus, koska vastavalmistuneiden, ensimmäistäkin työpaikkaa vailla olevien nuorten tilanne on tavattoman vaikea ja tällä lisäbudjetilla, näillä säästöjen varhennuksilla haetaan työllistymisen mahdollisuuksia juuri näille, jotka ovat opiskelleet pitkään ja ovat vailla ensimmäistäkin työpaikkaansa. Siis kysymys on oikeudenmukaisuudesta tässä myös.

Ihan sama asia, oikeudenmukaisuus, näkyy myös siinä, että kun lapsilisistä leikataan 35—229 markkaa kuukaudessa, koska suuri osa suomalaisista perheistä on 1—3 lapsen perheitä, niin myös näissä perheissä on työttömyyttä ja nyt on kysymys siitä, että tämä työttömyys pitää voida katkaista, kierre pitää saada poikki ja uusia työpaikkoja pitää voida luoda. Kysymys on myös solidaarisuudesta tässä mielessä.

Miten sitten hyvätuloiset osallistuvat? Oma veroprosenttini tai ennakonpidätysprosenttini on kansanedustajan palkasta 45,5 prosenttia. En tiedä, nouseeko se nyt, kun haen ennakonpidätykseen tarkistusta tultuani valtioneuvoston jäseneksi, mutta joka tapauksessa minun tuloistani suuri osa menee siihen, että pidän huolta niistä

ihmisistä, joilla ei ole työtä ollenkaan tai jotka eivät työllään tule toimeen. Se on mielestäni oikeudenmukaista enkä tätä ollenkaan halua nurkua.

Verokevennyksiin liittyy enemmän myyttisiä puheita kuin tosiasiatietoja. Varmaa on se, että kelamaksu tulee poistumaan, ja se helpottaa erityisesti kaikkein pienituloisimpien eläkeläisten tilannetta.

Opintotukijärjestelmästä ed. Aula sanoi, että tämä on täysin nurinkurinen. Opintotukijärjestelmähän ei perustu pelkästään opintorahaan, vaan myös opintolainaan, jonka houkuttelevuus on ollut korkojen korkeuden vuoksi huono. Korkojen alentuminen merkitsee myös sitä, että yhä useamman opiskelijan kannattaa investoida opiskeluunsa ja ottaa lainaa. Sitten on eri asia, jos lähdetään siitä, että koko rakenne muutetaan tykkänään.

Siis oikeudenmukaisuus tulee myös säästöohjelman kokonaisuudesta ja se on lähtenyt siitä, että ei puututa pelkästään kotitalouksien tulonsiirtoihin, joista pelkästään on puhuttu täällä. Puututaan myös kunnille tuleviin tulonsiirtoihin ja puututaan ennen muuta juuri elinkeinoelämän tulonsiirtoihin. Niistä vasta ensimmäinen on selvästi käsiteltävänä ja se on pinta-alalisien leikkaus.

Kun puhutaan työntekoyhteiskunnasta ja tulonsiirtoyhteiskunnasta, niin sehän on tulonsiirtoyhteiskunnan edellytys, että on olemassa työntekoyhteiskunta, koska muuten ei kertakaikkisesti synny sitä yhteisvastuun kakkua, josta voidaan jakaa kaikkein heikoimmassa asemassa oleville. Siitäkin huolimatta, että leikkauksia tehdään tänä vuonna, 70 miljardia markkaa suurin piirtein joudutaan ottamaan kaikkien valtion menojen kattamiseen velkaa, josta osan saavat maanviljelijät, osan saavat kotitaloudet ja osan saavat myös yrittäjät.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olisi paljonkin kommentoitavaa ministeri Alhon puheenvuoron johdosta, mutta en sitä nyt tässä yhteydessä tee. Minulla on puheenvuoro myöhemminkin. Mutta siihen kajoan, kun hän sanoo, että kelamaksun poisto auttaa eniten pienituloisia eläkeläisiä. Näinhän, ministeri Alho, asianlaita ei ole. Minä toivon, että te perustelette väitteenne puhujakorokkeelta uudestaan tai haette ministerikolleganne avuksi, jos luulette, että pystytte todistamaan tämän väitteenne. Toivoisin, että vääriä tietoja ei tässä jaeta.

Ed. K o r k e a o j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Alho totesi, että kun pinta-alalisiä leikataan, olisi lähdetty liikkeelle maatalouden osalta elinkeinotukien leikkaamiseen. Todellisuudessa se osa pinta-alalisistä, joka nyt aiotaan poistaa, on nimenomaan sosiaalitukea.

Ministeri Viinanen totesi, että se osa, joka on elinkeinotuen luonteista eli nuorten velkaisten viljelijöitten tuki, tulee jäämään. Tosin siitäkin otetaan puolet pois tämän esityksen mukaan, mutta siitä jokin osa jää. Mutta nimenomaan se osuus, joka on vähävaraisille pienten tilojen viljelijöille tarkoitettu, siis kun viljelijäperheen verotettava tulo on alle 90 000 vuodessa, nyt leikataan pois ja se on puhtaasti sosiaalipoliittista luonteeltaan. Se tarkoittaa samaa kuin kaikki muukin tässä, että köyhää lyödään. Kaikkein vähäväkisimpiin kosketaan näitten säästöjen muodossa. Minusta tässäkin suhteessa ministeri Alho antoi väärän todistuksen.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On aivan selvää, että kelamaksu toimii niin kuin jakovero. Se rokottaa suhteellisesti eniten pienituloisia, ja kun taas kelamaksu poistetaan, niin se hyödyttää enemmän pienituloisia kuin vastaavasti esimerkiksi marginaaliveroasteikon keventäminen ja loiventaminen, joka taas hyödyttää suurituloisia. On aivan selvä asia, että näin tämä kelamaksu toimii, ja kelamaksun poistaminen hyödyttää nimenomaan suhteessa eniten pienituloisia.

Sitä minä olen koko tämän keskustelun ajan ihmetellyt, miten mustavalkoiseksi tämä tilanne nyt keskustalaisten mielessä on käynyt, kun keskustalaiset näkevät, että tällä hetkellä leikataan lapsiperheiltä, huonosti toimeentulevilta, perusturvasta jne., kun puututaan esimerkiksi lapsilisiin. Tämäkään ei pidä paikkaansa. Kuva on paljon monimutkaisempi. Vastaavasti he kertovat vaihtoehdoksi, että vaihtoehto olisi leikata ansioturvasta. Hyvänen aika, ettekö te tiedä, että ansioturvaa saavat myöskin pienituloiset työntekijät, se on lapsiperheiden turva työttömyyden riskin sattuessa ja ansioturva on myöskin pienen eläkeläisen turva hänen jäädessään pois työpalvelunsa päätyttyä. Kaikki nämä asiat koskettavat hyvin laajalti koko suomalaista yhteiskuntaa eikä ole niin, että esimerkiksi vain lapsilisät ja niihin kajoaminen liikuttaa lapsiperheitä. Ansioturvaa saavat lapsiperheet erittäin laajalti, ja myöskin sillä on merkitystä heidän toimeentulolleen ja hyvinvoinnilleen.

Ed. S a a r i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Korkeaojan puheenvuoroon haluaisin todeta sen, että jos kohta pinta-alalisällä on tietysti ollutkin varsin merkittävä sosiaalinen ulottuvuus, niin samalla se tapa, jolla sitä tähän saakka on jaettu, on pitänyt huolen siitä, että tämän, voisiko sanoa letkuruokinnan, päässä on pysyvästi aina ollut riittävä määrä äänestäjiä, joten tällä välineellä on voitu harjoittaa politiikkaa. Tosiasia on se, että meidänhän olisi mieluummin pitänyt pyrkiä sellaiseen tukitoimeen, joka olisi rohkaissut rakennemuutokseen maaseudulla. Näinhän pinta-alalisä ei ole toiminut. Siinä mielessä se, että sitä nyt joudutaan leikkaamaan, on kipeätä, mutta samalla sillä on selvästi rakenteita parantava vaikutus. Erityisesti kun tiedämme, että Suomessa ei yksinkertaisesti maataloustuotannon piirissä voi olla siinä määrin paljon väkeä kuin tähän saakka on ollut, on paljon oikeampaa, että se vähäinen liikkumavara, joka meillä on, kohdistetaan selkeästi nuoriin viljelijöihin sellaisilla tiloilla, joilla on tulevaisuus.

Ed. A u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä arvelen, että ministeri Alho on opiskellut jonain aivan toisena aikana kuin nykyiset opiskelijat opiskelevat, eikä hän edellisellä eduskuntakaudella ilmeisesti kovin syvällisesti perehtynyt tehdyn opintotukiuudistuksen taustafilosofiaan. Mielestäni nykyisin opiskelevan totta kai kannattaa välttää viimeiseen asti opintolainan ottamista, koska se on varsin suuri riski, sillä alhaisen inflaation oloissa reaalikorot tulevat olemaan joka tapauksessa seuraavat kymmenen vuotta varmasti paljon korkeammat kuin ne olivat esimerkiksi 70-luvulla, jolloin oletan ministeri Alhon pääosin opiskelleen ja jolloin todella reaalikorko oli negatiivinen, eikä näistä kokemuksista voida ottaa oppia nykyisten opiskelijoiden kannalta.

Lisäksi on aivan selvää, että työnsaanti, pysyvän työpaikan saanti opiskelujen jälkeen tulee jatkossakin olemaan paljon epävarmempaa kuin mitä se oli aikaisemmin, jolloin on opiskelijan hyvin rationaalista, että hän välttää velanottoa. Edellisen hallituksen opintotukiuudistuksen tavoite oli se, että mahdollisimman moni voisi opiskella opintorahan turvin ilman, että tarvitsee ottaa velkaa rasitteekseen. Nyt ymmärrän ministeri Alhon puheenvuorosta, että nykyinen hallitus on muuttamassa tätä linjaa. He haluavat suosia opiskelijoiden velkaantumista. Mielestäni se ei ole millään tavalla sukupolvien välistä oikeudenmukaisuutta suosivaa, vaan päinvastoin. Ei ole järkevää suosia nykyisessä tilanteessa nuorten velkaantumista vaan päinvastoin koettaa tukea sitä, että opiskelijat voisivat opiskella opintorahan turvin.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Ministeri Jaakonsaari lausui täällä, että Suomessa pitäisi siirtyä tukiaisten eli tulonsiirtojen Suomesta työnteon Suomeen. Se on todella ihanteellinen visio, mutta myöskin äärimmäisen vaarallinen. Minä totean, ministeri Jaakonsaari, että ennen kuin voidaan siirtyä tukiaisten ja tulonsiirtojen Suomesta työnteon Suomeen, ne työpaikat pitää olla varmistettu, niitä pitää olla olemassa. Jos tulonsiirrot lopetetaan ennen kuin työllisyys on parantunut, se on sama kuin hyppäisi laivasta mereen, ennen kuin pelastusveneet ovat saapuneet paikalle.

Lisätalousarviossa on kysymys juuri tästä asiasta. Tässä luodaan kosmeettisilla toimilla, niin kuin ed. Tarkka aikaisemmin totesi, työpaikkoja minimaalisen vähän. Nekin ovat hyvin lyhytaikaisia työpaikkoja. Mutta tulonsiirtoja, siis perusturvaa, leikataan pysyvästi ja kovalla kädellä. Tässä on juuri lisätalousarvion heikkous. Siinä otetaan ihmisiltä turva pois tulonsiirtojen puolella, vaikka ei samanaikaisesti pystytä vaikuttamaan tämän lisätalousarvion avulla merkittävästi siihen, että voitaisiin siirtyä työnteon Suomeen. Tämä on juuri se ongelma. Tässä hypätään tavallaan laivasta mereen, vaikka pelastajat ovat vielä kaukana, eivät ole tulossa laivaan päinkään. Näin se on, ministeri Jaakonsaari. Kokeilkaapa kumota tällainen yhtälö! Se on aika mahdoton, jos olette itsellenne rehellinen.

Rouva puhemies! Minä olen yrittänyt etsiä tapani mukaan lisätalousarviosta positiivisia seikkoja. Niitä ei sieltä valitettavasti löydy. Siellä on 25 miljoonaa markkaa poliisille, vaikka jo poliisiorganisaatiosta tietyllä tavalla etääntyvänäkin minä lausun siitä kiitokset. Minä en tiedä, mihin tarkoitukseen se siellä menee, mutta kyllä siellä varmasti rahoille on käyttöä.

Toinen positiivinen seikka on se, että puututaan jälleen kehitysyhteistyömäärärahoihin. Sanoisin näin, että kun muistelen parlamenttikauttani täällä yli kahdeksan vuoden ajalta, minä olen alusta alkaen vaatinut, että kehitysyhteistyömäärärahoja pitää vähentää. Kun ne ovat nyt laskeneet alle puoleen alkuperäisestä, voi sanoa, että ei täällä eduskunnassa ole turhaan oltu yhdeksättä vuotta. Harvalla on niin suuria tuloksia ja saavutuksia kuin minulla tässä tapauksessa.

Kehitysyhteistyömäärärahoja, jotka ovat täysin turhia ja hukkaan heitettyjä rahoja, on vähennetty ehkä 60 prosenttia. Toivottavasti tämä kehitys jatkuu.

Haluan kehitysyhteistyömäärärahoista todeta sen, että jos kehitysyhteistyömäärärahoilla pyritään auttamaan Afrikan kansoja ja kehitysmaita, samanaikaisesti sieltä riistetään satakertaisesti monikansallisten yhtiöiden, liikemiesten ja valtioiden taholta. Tällainen kehitysyhteistyömäärärahojen jakaminen maailmanlaajuisestikin on tietyllä tavalla kosmetiikkaa sekin. Ne ovat omantunnon puhdistamista tietyllä lailla, ja niistä voisi luopua käytännössä kokonaan tai ainakin muuttaa paljon niiden luonnetta.

Lipposen hallitus on lausunut, että se pyrkii parantamaan työllisyyttä ja asettamaan siitä vastuun laajasti koko yhteiskunnan harteille. Tässä lisätalousarviossa voidaan arvioida, että vastuu siirtyy vain 20 prosentille suomalaista yhteiskuntaa, nimenomaan sille heikommalle kansanosalle. Lapsilisät, opintotuki, erityisesti pienviljelijäväestö ja syrjäseutujen asukkaat ovat maksumiehinä siinä 20 prosentin osuudessa kansasta, jonka avulla nyt pyritään auttamaan työllisyyttä. Työllisyys tästä ei kohene, mutta näiden neljän väestöryhmän osalta paineet ovat suuret ja tulevaisuus varsin huono ja kohtalokkaan tuntuinen.

Sekä lapsilisää saavat että opintoja harjoittavat, ja erityisesti pienten tilojen omistajat pintaalalisän osalta sekä syrjäseutujen asukkaat, jokainen näistä kohdallaan kokee tämän lisätalousarvion tavattoman raskaana ja tulevaisuutta hämärtävänä. Sitten vaikka ei katsottaisi pelkästään jokaista yhteiskunnan kansanosaa erikseen, katsotaan vielä sitä kasautumaa, joka saattaa syntyä. Täällähän ed. Kankaanniemi hallitusohjelmaa käsiteltäessä puhui sellaisesta kasautumasta, kun jossakin Suomussalmella 3 kilometriä pitkän yksityistien päässä asuu kuusilapsinen perhe, jossa on kaatumatautia sairastava isä, lapset opiskelemassa, 10 hehtaaria viljelystä jne. Vaikka ed. Kankaanniemen esitys oli hyvin teoreettinen, niin se oli kuitenkin esitys siitä, että nämä ongelmat, jotka tässä on lueteltu lapsiperheiden, opiskelijoiden, pienviljelijöiden osalta ns. erikseen, saattavat kasautua saman perheen kohdalle erityisesti maaseudulla.

Joka tapauksessa on niin, että työllisyyteen ei pystytä vaikuttamaan lainkaan. Sen sijaan tämä 20 prosenttia kansasta, erittäin vähätuloiset ihmiset, joutuu maksamaan tämän laskun kohtuuttomassa määrin.

Syntyykö tällä sitten työpaikkoja? Sanoisin, että se on kosmeettista. 8 000-12 000 työpaikkaa, vaikka hallitus esittelee paljon suurempia lukuja tuossa lisätalousarviossaan. Nekin ovat kaikki lyhytaikaisia työpaikkoja.

Tämä työllisyyden paraneminen, jos se on 10 000—12 000 tai 8 000—12 000 työpaikkaa, kompensoituu negatiivisessa mielessä sillä, että kun kansalaisten ostovoimasta viedään 500 miljoonaa markkaa jo tässä vaiheessa esimerkiksi lapsilisien ja opintotuen leikkauksen kautta, vähentää kotimaista ostovoimaa, vähentää sitä ostovoimaa ja kulutusta, joiden kautta olisi mahdollisuutta saada tai edes pitää nykyinen työllisyys. Se 500 miljoonaa markkaa, vaikka se on pieni summa, jos se on kulutuskysynnästä pois, niin se epävarmuus, joka tällaisiin perheisiin tulee, merkitsee, että sillä on työllisyyttä heikentävä vaikutus. On vaikea sanoa, kuinka monta tuhatta työpaikkaa tämä ratkaisu perusturvan puolella tulee vähentämään suomalaisessa yhteiskunnassa.

Maanviljelyksessä omalla alueellani, jota en ole kovin pitkään enkä kaukaa haravoinut, jo kuusi viljelijäperhettä tänä keväänä lopettaa viljelyksen. Myy pois halvalla jo hankkimansa apulannat jne, koska katsoo, että pinta-alalisien poistaminen vie tilanteen mahdottomaksi ja viljelyn kannattamattomaksi.

Hyvin lyhyellä aikavälillä Suomessa maaseudulla tulee maataloudesta 10 000—15 000 työtöntä lisää, ja kun lasketaan negatiivinen vaikutus ostovoiman puolella, josta äsken sanoin, tämän lisäbudjetin todellinen vaikutus vuoden, kahden aikaviiveellä on huomattavasti miinusmerkkinen. Se aiheuttaa enemmän työttömyyttä Suomessa kuin se pystyy sitä tilapäisesti parantamaan. Näin se on, ed. Bryggare!

Kun mietitte näitä asioita mielessänne tämän yksinkertaisen puheenvuoron pohjalta, niin näin tulee käymään ehdottomasti. Tämä työllisyysbudjetti ei ole mikään työllisyysbudjetti. Se on tiettyjen köyhien kansanosien elintulojen romuttamisen budjetti, jolla ei ole mitään niitä vaikutuksia keskimääräisesti, mitä sillä hallitus sanoo tarkoittavansa. Tästä on kysymys.

Sitten erääseen asiaan tässä budjetissa palaisin vielä tai se on oikeastaan tästä edellinen asia, tämä ylimääräisten vientimaksujen kohtelu, joita maataloustuottajat ovat maksaneet. Ministeri Hemilä leikkii jonkinlaista pikku-Viinasta. Ilmeisesti hän on nähnyt unia, että kun hän pääsee hallitukseen, niin hänestä tulee uusi Viinanen. Ainakin hänen puheenvuoronsa ovat sellaiset. Ne ovat suorastaan kammottavia. Näin valitet-

tavasti täytyy sanoa. Ne ovat uskomattoman kammottavia ministerin suuhun laitettuna. Viinasessa oli jotain suurta ja on tänä päivänäkin. Hän on suurten linjojen mies. Olen aina arvostanut häntä, mutta Hemilä ei ole pystynyt tuomaan mitään muuta kuin näitä lausumia.

Nyt on tarkoitus se, että tätä 480 miljoonaa markkaa, joka on tietyllä tavalla vahingossa tullut valtion tilille, ei palautetakaan, vaan sillä rahoitetaan kansallista tukipakettia. Miten on, ed. M. Pohjola, oikeusneuvosmiehenä ja raastuvanoikeuden puheenjohtajana, jos jonkun tilille tulee rahaa aiheettomasti, hän käyttää sen eikä lainkaan sitä palauta? Sehän on petos. Eikö totta? Siitä rapsautetaan tuomio. Tämäkin oli se kavallus tai petos, mutta joka tapauksessa juuri siitä on kysymys tässä Hemilän ajamassa linjassa, en tarkoita että hän itse siihen syyllistyy, mutta siitä on kysymys: petoksesta viljelijäväestöä kohtaan.

On uskomatonta, ettei minkäänlaista lainkuuliaisuutta suomalaisessa yhteiskunnassa virkamieskoneiston ja politiikan osalta noudateta. Nämä rahat tulee viljelijöille kompensoida tavalla tai toisella, ja kansallinen tukipaketti rahoitetaan sitten muista varoista. Ei tällä tavalla voida tehdä, niin kuin tässä tapauksessa on tehty.

Olisi ollut mukavaa, että ministeri Hemilä olisi ollut täällä paikalla. Olisi vähän vastannut asioihin, mutta ehkä ministeri Viinanen vastaa, jos tämmöisen riviedustajan puheenvuoroon kannattaa mitään vastata, kun minä teitä jo vähän kehuskelinkin tässä verrattuna Hemilään. Kyllä olisi vähintä, mitä tässä voisi pyytää, että kerrotaan, mihin aiotaan laittaa ne 482 miljoonaa markkaa vientimaksuja, jotka viljelijät ovat tietyllä tavalla "vahingossa" maksaneet ylimääräistä ja joita heille ei nyt tahdota palauttaa.

Joka tapauksessa ministeri Hemilään minä kohdistan ankarat arvostelut. Kyllä hänelle on jäänyt jossakin vaiheessa pahasti kivi kenkään, kun hän on lähtenyt Kärsämäeltä ja nyt riehuu maanviljelijöiden kimpussa antamatta minkäänlaista ja vähäisintäkään tulevaisuudentoivoa heille. Ei se maanviljelijän asema ole niin kaksinen. Viime päivinä maakunnassa kulkiessani ja alan tuntien olen keskustellut ihmisten kanssa; se tunnelma on kovin toivoton. Nämä ratkaisut, mitkä ovat nyt tulossa ja mitkä ovat tulevaisuudessa tulossa, ovat kuolettava isku heitä kohtaan.

Ed. Taina merkitään läsnä olevaksi.

Ed. L a a k s o n e n : Arvoisa puhemies! Toivottavasti ed. Aittoniemen pallo, josta hän katsoi tulevaisuutta, räjähtää hänen omille silmilleen ja työllisyys- ja työttömyyskehitys eivät ole sitä, minkä johtopäätöksen hän puheenvuorossaan esitti.

Hallitus on asettanut itselleen kunnianhimoisia tavoitteita ja ottanut itselleen työnimen: työllisyyden ja yhteisvastuun hallitus. On tietysti niin, että sekä työllisyys että yhteisvastuu oikeassa tarkastelukulmassa avautuvat vasta sitten, kun tämä vaalikausi päättyy ja nähdään, miten on onnistuttu työllisyyden osalta, miten yhteisvastuun osalta. Tässä suhteessa, jos katsotaan hallituksen ohjelmaa ja lisätalousarviota, siinä ei sinänsä mitään yllättävää ja erikoista ole tätä taustaa vasten.

Se, mikä poikkeaa oleellisesti Ahon porvarihallituksen linjasta, on se, että uusi hallitus on hakenut toisella tavalla tasapainoa, ja sekin on heijastusta ohjelmasta. Eli ei ole lisätty valtion velkaa, kuten teki Ahon porvarihallitus: 14 lisätalousarviota, joilla lisättiin nettomenoja 60,2 miljardia markkaa. Oltiin säästävinään, mutta ne säästöt olivat monessa tapauksessa kynällä tehtyjä säästöjä. Muistan, kun vuoden 1992 keväällä satoja miljoonia markkoja otettiin lisäbudjetilla pois kohteista, joista tiedettiin, että lakisääteisesti ja takuuvarmasti ne on laitettava budjettiin takaisin, ja niin ne laitettiin saman vuoden syksyllä. Mutta tässä oli ilmeisesti porvarihallituksen pyrkimyksenä vain ikään kuin tyynnyttää markkinavoimia, että ne antaisivat luottamusta Ahon hallitukselle.

Ahon hallituksen perintö tälle kansalle on kaamea, ja sitä tuskaa riittää tämän hallituksen ja vaalikauden jälkeen vielä seuraavillekin hallituksille. Tässä suhteessa annan tunnustusta ministeri Viinaselle ja hänen arviolleen tilanteestamme, että me emme kovin helpolla pääse, vaikka sitä kovasti tahtoisimme. Sanonkin niin, että kyllä työttömyyden puolittaminen on kunnianhimoinen tavoite varsinkin siitä näkökulmasta, että nyt jo talousennusteet lähivuosille uhkaavat olla sen näköiset, että ei olla siinä kasvu-urassa, missä toivottaisiin oltavan. Kun toisaalta meille tulee uusia työllistettäviä ikäpolvia työmarkkinoille, ollaan aikamoisessa tilanteessa, että voitaisiin työllisyys puolittaa.

On täysin selvää, että tarvitaan runsaasti muita toimenpiteitä. Tarvitaan työmarkkinajärjestöjen ja erityisesti työnantajien liikahtamista tässä tilanteessa nimenomaan niin, että pitkään jatkunut investointilama, joka on myös maassam-

me ollut, voitaisiin nopeasti heittää nurkkaan ja nimenomaan työnantajapuoli voisi osoittaa luottamusta tälle laajapohjaiselle hallitukselle. Kun korotkin ovat lähteneet laskemaan, miksei nyt niitä työpaikkoja luovia investointeja nimenomaan kotimaahan tehdä? Tällä tavalla voitaisiin parantaa tilannetta.

Tilanne on kaksijakoinen. Toisaalta vienti vetää hirmuisesti, mutta kotimainen kulutuskysyntä laskee, ja siinä suhteessa jotkut kriittiset arvostelunäkökulmat ovat ihan oikeita. Tapahtuu niin, että ostovoimaa leikataan, ja se ei tietysti ole hyvä asia. Mutta se, mikä tässä on oikeata minun mielestäni, on se, että ne toimenpiteet, jotka nyt työllisyyden nimikkeellä tehdään, kohdennetaan oikealla tavalla eli nuoriin ja pitkäaikaistyöttömiin. (Ed. Aittoniemi: Köyhiin!) — Ed. Aittoniemi, nuoriin ja pitkäaikaistyöttömiin. — On tehtävä todella paljon työtä, että nuoriso- ja pitkäaikaistyöttömyys voidaan voittaa.

Tällä hetkellä työttömyystilanne on siinä mallissa, että pitkäaikaistyöttömyys meillä kasvaa. Se oli 142 000 vuodenvaihteessa, ja vieläkin se kasvaa. Tämä lisäbudjetti ei katkaise valitettavasti sitä kehitystä. Korkeintaan se hieman lievittää kasvuvauhtia. Näin ollen tarvitaan joitakin muita toimia. Nimenomaan ajatellen pitkäaikaistyöttömiä, jotka ovat useimmiten ikääntyneitä ihmisiä, nyt jos koskaan tarvittaisiin tilapäistä työttömyyseläkeikärajan laskemista 55 vuoteen, jotta voitaisiin tätä kautta työkykynsä menettäneitä, vanhentuneita ihmisiä päästää eläkkeelle ja vastaavasti nuoria työllistää. Tällä tavalla voitaisiin nopeasti myös vaikuttaa. Mutta se on vain yksi keino.

Entinen pääministeri ed. Aho siteerasi aikaisempia puheenvuoroja sillä tavalla, että kaikki muut tahot näyttävät ymmärtävän ja oivaltavan sen, että vain vientivetoinen kasvu pelastaa tämän maan lamasta, missä ollaan. Sekin on tietysti niin, mistä näkökulmasta katsotaan. Yritysten näkökulmasta tulokset ovat olleet aivan mahtavia. Kun katsotaan vientiyritysten tilinpäätöksiä, taseita ja voittoja, ne näyttävät muhkeita lukuja. Tällä tavalla vientiyritykset ovat pistäneet omaa asemaansa kuntoon. Mutta samaiset tilinpäätökset ja taseet kertovat sen, että hyvin harvan vientiyrityksen tuloksessa on plusmerkki, jos kuvataan työvoimakehityksen kasvua, useimmilta valitettavasti löytyy miinusmerkki. Näin tämä teknologia-automaatioaikakausi tietysti toimiikin, että hyödynnetään ne mahdollisuudet, mitä tässä suhteessa on, eikä tule uusia työpaikkoja kovinkaan paljon vientiteollisuuteen. Löytyy tietysti joitakin aloja, kuten elektroniikkateollisuus, missä kasvua on ollut huomattavastikin.

Hyvä niin, mutta kokonaisuutena vientivetoinen kasvu ei ole ainakaan työllisyyden näkökulmasta tuonut sitä tulosta, mitä olisi toivottu ja ajateltu. Sen vuoksi joutuu miettimään, mitä nyt pitäisi tehdä tässä suhteessa, jotta voitaisiin paremmin kasvu hyödyntää. Ahon hallitukselta tämän tajuamiseen meni kyllä tavattoman pitkään. Ainakin kaksi vuotta vannottiin epätoivoisesti vahvan markan politiikkaan ja siitähän se koko katastrofi aiheutui. (Ed. Pekkarinen: Kaksi kuukautta!) Vannottiin epärealistisen talouspolitiikan nimiin, ajettiin yritykset vaikeuksiin, vientiteollisuus oli vaikeuksissa, työttömyys lähti räjähdysmäiseen kasvuun, ja samalla korot nousivat pilviin ja konkursseja tuli kymmeniätuhansia. — Näille raunioille nyt tässä, ed. Pekkarinen, rakennamme, kun olette tuhoa tehneet neljä vuotta. — Onhan päivänselvä juttu, että ei tästä hetkessä päästä, mutta piiput nyt ovat siihen suuntaan, että näin tehdään.

Toivottavasti tässä keskusta on väkevästi mukana köyhän asialla parantamassa tätä maata ja kansantaloutta ja nimenomaan niin, ettei tartuta virheellisiin ja vääriin talousoppeihin. Muun muassa siitä työnjako-opista ja finanssipolitiikan lähtökohdasta, joilla Ahon hallitus määritteli, millä tavalla tämä maa pelastetaan, nyt voitte jo luopua ja nähdä, että kyllä sittenkin on parempi yhteistyössä eri tahojen kanssa rakentaa tätä hommaa.

Luulen, että ammattiyhdistysliikkeen kanssa tapahtuva yhteistoiminta voi johtaa hyvään lopputulokseen varsinkin, kun ministeri Viinanen, joka jo on poistunut, osaa varmasti vetää hiukan henkeä niiltä osin, ettei samalla tavalla enää ärsytä ammattiyhdistysliikettä kuin edellisen hallituksen aikana. (Ed. Juhantalo: Meni harjoittelemaan!) — Kyllä huomasin, että hän jopa harjoitteli vaitonaisuutta ja vaitioloa myös niiltä osin, mikä koskee lisäbudjettia ja Veitsiluodon ja Enso-Gutzeitin yksityistämisoperaatiota.

Tässäkin ollaan nyt keskustapuolueen virittämällä linjalla. Nimenomaan ministeri Kääriäinen sai tämän palon aikaan, joka nyt roihuaa ja jonka voimalla yksityistetään. Valitettavasti näin nyt käy. Mehän ennakoimme viime syksynä, kun tätä asiaa käsiteltiin, että tämä lopputulos tästä tulee: Sekä Veitsiluoto että Enso-Gutzeit yksityistetään. Gutzeitin osalta valtuudet oli jo aikaisemmin myönnetty, ja nyt tässä lisätalousarviossa esitetään, että myös Veitsiluodon osalta luo-

vuttaisiin määräenemmistöstä ja määrävähemmistöstä, mikä tarkoittaa sitä, että kokonaisuudessaan jonkin ajan kuluttua molemmat metsäteollisuusfirmat ovat yksityisiä firmoja, yksityisiä yrityksiä.

Tässä joutuu miettimään tätä taustaa vasten, mikä meidän kansallinen metsäpolitiikkamme tulevaisuudessa on, kun nämä pörssiyhtiöinä tulevaisuudessa toimivat. Onko niin, että kansainvälisen pääoman tahto tulee sitä kautta vaikuttamaan meidän metsäpolitiikassamme, miten metsäteollisuutta tässä maassa kehitetään? Tämä on hyvin arveluttava puoli.

En muista, että olisin kahdeksaan vuoteen, jonka ajan olen ollut valtiovarainvaliokunnan jäsen, lisäbudjettien lähetekeskustelussa osallistunut keskusteluun. Sen sijaan olen koettanut herkällä korvalla kuunnella niitä puheenvuoroja, mitä täällä saatteeksi sanotaan, jotta voisi valiokunnassa mahdollisesti parantaa tai paikata tätä lisäbudjettia. Minulla ei mitään harhakäsityksiä eikä kuvitelmia sen suhteen ole, onko niitä nyt hallituspuolueen edustajana enemmän kuin oli opposition edustajana. Tapahan on ollut, että mennään niin sanotusti kirjan mukaan, mutta kyllä ainakin voi jotain yrittää. Luulen, että me yritämme vasemmistoliiton eduskuntaryhmässä ainakin niiltä osin, kuin se mahdollista on, saada parannuksia valiokuntakäsittelyn aikana.

Tässä mielessä haluan nostaa Veitsiluodon vielä kertaalleen esille: Sen ratkaisun, jota nyt esitetään, pitäisi olla rakenteeltaan sen kaltainen, että ne kaikki mahdolliset salaiset lisäpöytäkirjatkin, joita on asiaan liittyen tehty, saatettaisiin julkisuuteen ja voitaisiin keskustella, millä tavalla Pohjois-Suomea kehitetään metsäteollisuuden osalta tämän ratkaisun jatkoselvittelyssä.

Eräs viesti vielä tietysti on, johon tavallaan viittasin, se että Ahon porvarihallitus kunnostautui lisäbudjeteilla; niitähän oli 14 vaalikauden aikana ja 60,2 miljardia lisättiin menoja. Tällä lisäbudjetilla ei lisätä menoja, vaan se katetaan leikkauksilla ja korkeammilla verotuloarvioilla. Se on tasapainossa. Minä toivon, että tämä hallitus jatkossa kykenee myös toimimaan sillä tavalla, ettei tuolle kierteelle ja tielle, mille Ahon hallitus aikanaan ajautui, jouduttaisi, mutta myös niin, että ne toimenpiteet, jotka yhteisvastuun näkökulmasta toteutetaan, olisivat oikeassa suhteessa oikeudenmukaisuuteen. Oikeudenmukaisuuden lähtökohta on se, mistä me pyrimme toimimaan myös hallituksesta käsin. Kipeitä ratkaisuja tullaan tekemään vääjäämättä tämänkin jälkeen varsinaisten budjettien ja mahdollisten lisäbudjettien osalta, mutta kuten sanoin, niin huonoon jamaan Ahon hallitus tämän maan saattoi, että tätä lystiä riittää vielä seuraavienkin vaalien jälkeen. Tämän ed. Aittoniemikin varmaan tulee huomaamaan joko eduskunnasta tai eduskunnan ulkopuolelta käsin.

Ed. S a l o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Laaksonen syytti voimakkaasti keskustaa edellisen hallituksen vahvan markan politiikasta. Kyllä on syytä muistuttaa, kuka silloin on ollut vallankahvassa ja kuka johtaa ensinnäkin Suomen Pankkia. Demarit ovat sitä johtaneet kaiken aikaa. Samoin kokoomus ja demarit olivat myös hallitusvastuussa, ja kyllä syy on nimenomaan teidän. Ahon hallituksen jätitte yhteiskuntasopimuksen torjumalla loukkuun, jonka jälkeen jouduttiin tätä yhteiskuntaa rakentamaan niin, että on kuitenkin kestävä pohja, josta teidän on nyt hyvä ponnistaa. Pitäkää huoli siitä, ettei tämä pohja romahda!

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ei tunne tätä Laaksosta samaksi Laaksoseksi, joka puhui joskus ennen viime vaaleja, mutta kun silmälasit laittaa päähän, niin kyllä se sama Laaksonen on, ei siitä mihinkään päästä. Mutta kun hän tämän vuodatuksen käytti, ei hän kyllä uskonut yhtään sanaa omasta puheestaan. Tämä johtuu ilmeisesti siitä, että vasemmiston ryhmä, jota tarkasti seuraan, oli istunnon alkuaikoina kokonaan täältä poissa, ilmeisesti kriisikokouksessa, ja kun sitten tulivat takaisin, tämä linja oli nyt tällainen vuodatus, jolla päätettiin vastata.

Mutta se on ainakin hyvä, että ed. Laaksonen on uskaltautunut puhujakorokkeelle. Tämän eduskunnan aikana ja tämän hallituksen aikana ei juuri ole ketään teiltä siellä näkynyt, ei edes ed. Outi Ojalaa, joka oli viime eduskunnan aikana niin vihainen puhujakorokkeella, ettei saanut oikein puhuttua, sanoi, että oli niin vihainen. Ed. Outi Ojalaa ei ole näkynyt ollenkaan, mutta minä kyllä arvostan sellaisia, jotka uskaltavat mennä tuonne tunnustamaan tekemänsä virheet vaikka kovalla sanan suoltamisella.

Siitä ei päästä, ed. Laaksonen, mihinkään, että tämä hallitus iskee kaikkein köyhimpään ja kurjimpaan ihmisryhmään Suomessa, vie siltä viimeisetkin tuhkat pesästä, perusturvan, jota te olette mukamas aina olleet puolustamassa. Siitä ei päästä mihinkään, eikä siinä sanan suoltaminen auta miksikään. Siinä mielessä on hyvä, että puhuu nopeasti, niin ei päästä väliin huutele-

maan. Minä yritin kyllä monta kertaa, mutta ed. Laaksonen, olitte aivan loistava. En onnistunut minäkään rytkyttämään sillä tavalla. Mutta otan osaa, ed. Laaksonen ja vasemmistoliitto.

Ed. B i a u d e t : Ärade talman! Regeringen uppfyller sitt löfte om en sysselsättningsinriktad tillläggsbudget, vilket är bra. Finansieringssidan följer likaså det tidigare utlovade, dvs. huvuddelen täcks genom inbesparingar i transfereringar till hushåll och samfund. I och med omröstningen om regeringsprogrammet har vi som företräder regeringspartierna i riksdagen redan gett grönt ljus för denna politik.

Inom Svenska riksdagsgruppen ser vi under en överskådlig framtid inga alternativ till en politik som kombinerar inbesparingar i statsutgifterna med en fortlöpande prioriteringsdiskussion. Därför är vi beredda att stöda tilläggsbudgetens linje.

Det här betyder inte att alla detaljbeslut kommer att kännas lätta att fatta eller att politiken skulle vara riskfri vad gäller nettoeffekterna på sysselsättningen i ett litet längre perspektiv. Det är ytterst svårt att bland vanligt folk få förståelse för kopplingen mellan nedskärningar i barnbidrag och studiestöd och minskad arbetslöshet. Att ta från ett ställe och föra till ett annat är ju att flytta efterfrågan från ett ställe till ett annat, baserat på tron att avkastningen då blir bättre. Om det misslyckas kan problemen de facto förvärras.

Kuvaan kuuluu myös, että 1,8 miljardin markkan loppusumma on hallitusohjelmassa luvattua 1,2 miljardia markkaa suurempi. Ei olekaan pelkästään käytetty luvattujen säästöjen antamaa liikkumatilaa, vaan myös verotulojen kasvua. Siis vuoden 95 talousarvion loppusumma kasvaa, vaikka säästötoimien lasketaan vähentävän valtion vuotuisia menoja 1,1 miljardia markkaa. Joku voisi mahdollisesti kysyä, eikö loppusumma kaikesta huolimatta olisi tullut pitää 1,2 miljardina markkana.

Joka tapauksessa on äärimmäisen myönteistä, että meillä on pitkästä aikaa edessämme lisäbudjetti, jossa ei ollenkaan oteta uutta lainaa. Monia yksityiskohtia tullaan varmasti pohdiskelemaan täällä käytävässä lähetekeskustelussa ja myöhemmin valiokuntakäsittelyssä. Esitän tässä vain pari yleisluontoisempaa kommenttia.

En överväldigande del av tilläggsanslagen för sysselsättning riktas till arbetsministeriet. Enligt uppgift är listan över investerings-, grundreparations- m.m. projekt lång och regionalt mångsidig, vilket är bra. Man bör i alla fall kunna förutsätta en noggrann uppföljning av de medel som satsas med avseende på hur många bestående arbetsplatser som beräknas fås till stånd. Till alternativkostnaderna hör åtminstone det man i framtiden kunde få ut av satsningar på forskning och högre utbildning, som ju inte berörs av den här tilläggsbudgeten.

De satsningar som görs innehåller också en ensidighet som är värd att nämnas, dvs. att de i betydligt lägre grad direkt gagnar kvinnliga än manliga arbetslösa. Om inte för annat så med tanke på framtiden kunde utskottet ägna en del tid åt att fundera över denna aspekt.

Yksityiskohtaisena seurauksena tehdyistä priorisoinneista energia-avustuksiin käytettävä määräraha pienenee. Kyse on esimerkiksi bioenergian, uuden energiatekniikan ja tehokkaamman energian käytön resursseista. Kun otetaan huomioon viime päivien energiapoliittiset puheenvuorot, siis Iea:n, joka on International Energy Agency, kielteiset kommentit panostuksistamme kotimaisiin polttoaineisiin ja kauppa- ja teollisuusministerin itse asiassa saastuttaja maksaa -periaatetta kohtaan esittämä kritiikki, lisäbudjetti nostaa esiin kysymyksiä, ellei suoranaisia pelkoja. Merkitseekö tämä energiapoliittisen linjan käymistä entistä epäselvemmäksi? Kyse ei kai vain ole siitä, että valitaan varmuuden vuoksi edellisen hallituksen suunnasta poikkeava suunta.

Joka tapauksessa energia-asioita koskevat yksityiskohdat, olkootpa miten pieniä tahansa, vaikuttavat lyhytnäköisimmiltä nyt käsittelyssä olevassa lisäbudjetissa. Tämän vuoksi pidämme tervetulleena ympäristöministerin ehdotusta työryhmän asettamisesta parantamaan Suomen ja Ruotsin välistä energiayhteistyötä.

Hallitusohjelman mukaan kehitysyhteistyömäärärahat jäädytetään tämän vuoden tasolle, mikä merkitsee bkt-osuuden laskua. Hallitusneuvotteluissa käytiin keskustelua siitä, että tämä meille hyvin vaikea leikkaus tulisi kohdistaa korkotukiluottojen myöntämisvaltuuksiin, koska nämä ovat luonteeltaan enemmän elinkeinoelämän tukea. Lisäbudjetin tekijät eivät ole seuranneet käytyjen keskustelujen henkeä, vaan ovat kohdistaneet leikkaukset varsinaisen kehitysavun myöntämisvaltuuksiin. Valiokunnan tuleekin vakavasti harkita muutoksen tekemistä tässä kohdassa ja antaa asia ulkoasiainvaliokunnan arvioitavaksi.

Lopuksi ruotsalainen eduskuntaryhmä toteaa tyytyväisenä, että RKP:n ponnistelut johtivat siihen, että yksityisille teille annettavan tuen peruuttaminen toimeenpannaan siten, että kyseeseen tuleva lauttaliikenne hoidetaan jatkossakin. Vaikka kyseiseen säästöön liittyviä ongelmia onkin jäljellä, osoittaa tämä herkkäkuuloisuutta muissa hallituspuolueissa. Odotamme asiallista valiokuntakäsittelyä, jossa keskityttäisiin parannusten toteuttamiseen kustannus — hyöty-näkökulmasta, jos tällaiset koetaan tarpeellisiksi.

Vi ser fram emot en saklig utskottsbehandling, inriktad på att verkställa förbättringar ur kostnads- och nyttosynvinkel om sådana upplevs som möjliga.

Ed. Salo : Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys eduskunnalle lisätalousarvioksi poikkeaa pääministeri Lipposen hallituksen julistuksesta. Hallitus lupasi tasapuolisuutta, oikeudenmukaisuutta kaikelle kansalle. Lisätalousarviossa puututaan kuitenkin raskaalla kädellä kaikkein vähäosaisimpien perusoikeuksiin.

EU-sopimuksen mukaisesti neuvoteltiin maataloudelle kansallinen tukipaketti. Tukipakettia olivat hyväksymässä koko eduskunta ja hallitus. Nyt kuitenkin sitä ollaan yksiselitteisesti aukirepimässä niin, että ollaan jättämässä maksamatta pinta-alalisät. Pinta-alalisät kohdistuvat hyvin vähäosaisiin ihmisiin ja toisaalta kun myös leikataan lapsilisiä, nuoret pienviljelijälapsiperheet joutuvat huomattavasti kärsimään. Toisaalta tämän lisäksi tulee vielä opintotukien ja opiskelijoiden asumistukien leikkaus. Tässä ollaan viemässä yhdeltä vähäosaiselta kansanryhmältä mahdollisuudet kouluttaa yhteiskuntaamme uusia vastuunkantajia. Meidän on muistettava se, että lapsissa on yhteiskuntamme perusta ja tulevaisuus. Vain tasapainoinen ja koulutettu ihminen voi olla eduskunnalle ja ihmiskunnalle hyödyksi.

Ne valtioneuvoston esitykset ja tulonsiirrot, joita nyt ollaan tekemässä, kohdistuvat voimakkaasti maaseutuun. Lisätalousarviossa hallitus esittää toisaalta tienpitoon ja peruskorjaukseen lisämäärärahaa ja toisaalta se on viemässä yksityisteiltä avustukset. Meillä on 60 000 kilometriä yksityisiä teitä, joille on maksettu valtionapua, ja teiden käyttöpiirissä on noin miljoona ihmistä. Kuntataloudelle tätä rasitusta ei voida siirtää, ja kun sivistyneessä yhteiskunnassa ei enää puomiaikaankaan olisi järkevää mennä, niin olisi toivottavaa, että eduskunta pitäisi huolen siitä, että talousarviossa on myös jatkossa yksityisteiden määrärahat, valtionapu.

Hallitusohjelman mukaan pyritään irti lamasta. Keinot vain jäivät tästäkin lisätalousarviosta löytymättä. Hallitusohjelmassa linjattiin kotimarkkinoiden elpyminen, kilpailukyky ja alhaiset korot. Alhaiset korot ovat toteutumassa, mutta kilpailukyvystä ei ole mitään enää jäljellä. Voidaan väittää, että meillä vienti vetää ja markkoja tulee sitä kautta. Mutta on otettava huomioon, että ne tulevat raskaan teollisuuden kautta paperista ja raskaasta metallista, ja muistettava, että se on hyvin pitkäjänteistä kaupankäyntiä; sahatavarateollisuudessa joka on lyhytjänteisempää, ollaan jo selkeästi syöksykierteessä. Markan jatkuvan vahvistumisen myötä — tosin viime päivät on ollut toisensuuntaista — on vallinnut se tilanne, että meille on ollut helppo tuoda ja vaikea viedä. Eli meillä on syntymässä uudelleen vaihtotaseongelmia. Meidän ylisuuri velkaisuutemme vaatii hyvin voimakkaan vientiylijäämän, jotta yhteiskuntamme tasapaino säilyy.

Kurinalainen talouspolitiikka on vahvan markan rinnalla varmasti sitten se hallituksen työkalu, jolla kilpailukykyä haetaan. Työttömyyden poistaminen ei ole yksinkertainen asia ja siksi olisikin toivonut, että hallituksen esitys lisätalousarvioksi olisi pitänyt sisällään selkeästi enemmän varsinaiseen työllisyyteen kohdistuvia toimenpiteitä. Lisätalousarviossa osoitetaan rahaa koulutukseen lähes 500 miljoonaa markkaa. Mihin näitä ihmisiä koulutetaan? Meillä on koulutettu työttömiä työttömiksi jo riittävän monta vuotta. Meillä on 400 000 ihmistä sillä mandaatilla ja olisi odottanut, että pk-sektorille olisi osoitettu tässä lisätalousarviossa merkittävästi kehittämisrahoja.

Pk-sektori potee pääomapulaa. Pk-sektori ei odotakaan sellaista avustusta, jota ei tarvitse takaisin maksaa, vaan sellaista kädenojennusta, jolla voidaan hoitaa vakuusongelmia, saada riskipääomaa ja jolla voidaan kehittää tervettä yritystoimintaa. Meillä on epäonnistunut laki yrityssaneerauksesta, johon ollaan tässäkin lisätalousarviossa pyytämässä pankkituen tapaista rahaa muutama sata miljoonaa markkaa.

Meillä puhutaan markkinataloudesta ja kilpailukyvystä. Vähittäiskaupan puolella markkinatalous olisi toiminut niin, että Eka-yhtymä ja Elanto olisivat ajautuneet konkurssiin, mutta epäoikeutetulla yrityssaneerausmenettelyllä ne jäävät jatkamaan omia toimintojaan ja pitävät yllä edelleen epätervettä kilpailua, joka aiheuttaa sen, että muutkaan yritykset eivät tuota voittoa

eivätkä joudu maksamaan veroja. Kaupankäyntikin on yhteiskunnalle verotuksen muoto, ja vain riittävällä verotulokertymällä voidaan turvata yhteiskunnan pyörien pyöriminen.

Lisätalousarviossa osoitetaan oikeutetusti rahaa valtion ja kuntien peruskorjausrakentamiseen. Ympärillä oleva yhteiskunta alkaa pikkuhiljaa rapistua. Siksi on aivan oikein, että näihin kohteisiin tulee rahaa ja sitä kautta syntyy myös työllisyyttä. Sekin, että lisätalousarviossa osoitetaan rahaa myös palkkaperusteiseen työllistämiseen kunnissa ja valtionhallinnossa, on hyvä asia, mutta samaa menettelyä ei pidä ulottaa yritysmaailmaan, koska silloin tullaan taas takaisin kilpailua vääristävään työllisyyspolitiikkaan, josta jo Ahon hallituksen aikana on päästy eroon.

Yhteiskunnassamme on energiapolitiikalla varsin suuri merkitys. Hallitusohjelmassa sen paremmin kuin lisätalousarviossakaan ei sitä asiaa juurikaan sivuta. Kuitenkin Ahon hallitus teki ministeri Kääriäisen ministerilohkolla varsin hyvää ja perusteellista työtä kotimaisen energian lisäkäyttöönottoa varten. On kehitetty polttolaitoksia ja tehty suunnitelmia. Nyt vain odottaisi, että tämä hallitus ymmärtäisi jatkaa samaa kehitystä, koska kotimainen energia kunnissa ja valtion eri laitoksissa olisi kuitenkin selkeästi työllistävänä tekijänä aikamoinen piristysruiske kuihtuvalle maaseudulle.

Meillä on kaikilla tiedossamme se, että valtiontaloutemme on varsin huonossa kunnossa, ja kaikkien pitää puhaltaa yhteen hiileen, mutta pelkällä säästämisellä se ei onnistu. Meidän pitää hyväksyä se, että meillä on ympärillämme hyvä yritysmaailma. Meidän pitää omaksua uusi yrityskulttuuri. Yritysten pitää antaa tuottaa voittoa. Yritys ei voi laajentaa toimintaansa, jos se ei voi vahvistaa omaa pääomaansa. Oman pääoman lisäyksen myötä on mahdollisuus kehittää, investoida, palkata uutta työvoimaa ja olla myös merkittävä veronmaksaja yhteiskunnassa.

Yhteiskuntamme on uppoamistilassa ja ainoa oljenkorsi on, että työttömyyden määrä saadaan selkeään laskuun. Sen kautta voidaan saada kykyä maksaa velkoja ja saadaan muukin osa yhteiskunnasta jäämään pystyyn. Hallituksen lisätalousarviossa ei ole tähän kovinkaan paljon ratkaisuja. Siksi toivoisinkin, että varsinkin työvoiministeri ja kauppa- ja teollisuusministeri kuuntelisivat herkällä korvalla ympäristöään ja ottaisivat sieltä virikkeitä, koska on muistettava, että maakunnassa kuitenkin asuu viisaus ja maakunta koko järjestelmää pyörittää, ja ainoastaan suomalaisen yritysmaailman tuella Suomi jatkossa nousee.

Ed. Pulliainen merkitään läsnä olevaksi.

Ed. L a i t i n e n : Arvoisa rouva puhemies! SDP on tunnetulla tavalla käynyt Jaakobin painia talouslinjauksista. Me aloitimme sen jo ennen vaaleja. Meillä oli kovin vähän luvattavaa, kun pidimme talouden tilan mielessämme. Oppositiopolitiikkaa ei voinut tehdä eikä tehty lupausten ja kauniiden puheiden linjalla vaan asialinjalla. Nyt on käymässä ilmi, että taisimme syyllistyä suomalaisten perisyntiin: liikarehellisyyteen. Muuhun lopputulokseen ei voi tulla, kun ensimmäisestä lisämenoarviosta näemme, millaisia kuoppia edellinen hallitus on seuraajalleen kaivanut.

Paljon puhuttu 1,6 miljardin määrärahasotku ei sitten ollutkaan mikään yllätyslahja. Se oli vain osoitus siitä, missä hengessä edellinen hallitus työtään teki. (Ed. Pekkarinen: Mikäs kuoppa siinä on?) Työllisyysmäärärahojen vajaus tuli meille tietoon jo kyllä, ed. Pekkarinen, ennen vaaleja. Nyt kuitenkin saamme havainto-opetusta todella raadollisesta politiikan teosta. Edellinen hallitus kaunisteli työllisyystilastoja käyttämällä työvoimapolitiikan toimeenpanoon varattuja koko vuoden rahoja suhteettoman paljon heti alkukuukausina. Siis omana vaalitäkynä!

Uudelle hallitukselle jätettiin tyhjä kassalipas ja katteeton tili.

Viron tasavallan presidentin vierailu

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Arvoisat kansanedustajat! Ilmoitan, että Viron tasavallan presidentti Lennart Meri on saapunut seuraamaan täysistuntoa. Eduskunnan puolesta lausun presidentti Meren tervetulleeksi eduskuntaan. (Suosionosoituksia)

Ed. L a i t i n e n (jatkaa): Arvoisa rouva puhemies! Tällaisista tempuista me yleensä kuulemme maista, joissa demokratia ja kansalle vastuullinen hallitus ovat uusia ilmiöitä. Mutta nyt on tartuttava työhön ja korjattava työllisyysmäärärahojen vajaus viipymättä, välittömästi.

Työllisyysbudjetista suuri osa kuuluu työvoimapoliittisen koulutuksen ja tukityöllistämisen

rahoitusvajeen paikkaamiseen. Uusimpien työministeriön tilastojen mukaan pitkäaikaistyöttömyys ei ole kääntynyt laskuun yleisen työttömyyden mukaan. Työministeriön onkin käytettävä nyt sille tulevia varoja tarkasti pitkäaikaistyöttömyyden ennaltaehkäisyyn ja katkaisuun. Tämä edellyttää palkkaperusteisten tukien lisäksi myös investointien suunnittelua pitkään työttömin olleita hyödyttäväksi.

Työvoimavaltaisen rakennustoiminnan tukeminen luo työtilaisuuksia toimialalle, joka on pahiten kärsinyt lamasta sekä edellisen porvarihallituksen alasajopolitiikasta. Rakentamisen tukea on käytettävä työvoimapolitiikan täsmäaseena, joka osuu yhtä aikaa vaikealle alalle ja alentaa pitkäaikaistyöttömyyttä. Täsmävaikutus tehostuu, mikäli raha käytetään pahimpien työttömyysalueiden auttamiseen. Seudut, joilla työttömyys on korkein, ovat niitä, joissa erityisongelmat vaativat koko yhteiskunnan rahaa.

Alueellista tasapuolisuutta arvioitaessa täytyy katsoa talousaluekokonaisuuksia ja arvioida niiden mahdollisuuksia selvitä ilman valtiovallan tukea. Lama tappoi valitettavan paljon pientä ja keskisuurta teollisuutta eri puolilta Suomea.

Yhä jatkuva julkisen talouden saneeraus painaa työllisyyttä alas kotimarkkinateollisuuden alkaessa elpyä. Pelkään, että erityisesti nk. väli-Suomessa jää nousukausi väliin samalla, kun teollisuuden tuotanto hitaasti palautuu lamaa edeltävälle tasolle. Julkisen talouden leikkaukset pitävät talouden kokonaiskuvan varsin synkkänä. Seuraava laskukausi otetaan vastaan näin heikolta pohjalta.

Valtakunnalliset kasvukeskukset selviävät nousuvauhtiin nopeammin ja ehtivät keräämään hyödyt lähivuosien aikana. Tätä epäsuhtaa on mielestäni valtiovallan määrättävissä olevilla investoinneilla korjattava.

Vielä yhden harminaiheen minä hallitusta tukevan ryhmän kansanedustajana edestäni budjettiasiakirjasta löydän. Se on tietenkin maatalous, edellisen hallituksen erityinen lempilapsi. Lisäbudjetissa kerrotaan, että maatiloilta löytyy varastokorvauksia laskettaessa huomioon otettavaa viljaa 250 miljoonaa kiloa enemmän kuin arvioitiin. Hämmästyttävää!

Meillä on maatalousministeriössä ja sen piirihallinnossa pätevää väkeä enemmän kuin minä jaksan muistaa, mutta kuitenkin tällainen virhe pääsi tapahtumaan. (Ed. Pesälä: Kaupan varastot olivat sen verran pienempiä!) Jotta tämän nk. virheen suuruusluokka kävisi selväksi verrataan sitä saman budjetin säästöihin. Sen aiheuttamilla puolen miljardin markan lisäkuluilla katettaisiin lapsilisäleikkaukset ja vielä aikuisopintotuen leikkaukset päälle. Näin huomattavasta summasta on kysymys.

Ehdotuksessa valtion ensimmäiseksi lisämenoarvioksi on maatalousministeriön pääluokkaan kohtaan 31 merkitty lukuja ja lakeja. Markkamääriä kuvaavia lukusarjoja on tusinan verran. Lait, joihin viitataan, eivät avaudu muille kuin asiaan vihkiytyneille virkamiehille ja harvoille poliitikoille. Meidän on sen vuoksi varsin vaikea arvioida, onko lisämääräraha todella tarpeen ja millä perusteella se on aivan välttämätöntä, mutta onneksi meidän ei tarvitse ruveta tässä asiassa hallinnon luottamusta koettelemaan ja asiaa uudelleen selvittämään. Ei, sillä meillä on valtiontalouden hoidossa pätevät säännöt, jotka on hallitusneuvotteluissa myös ylöskirjattu. Olemme nimittäin kaikki hallituspuolueissa sitoutuneet siihen, että hallitus tekee tasapuolisesti säästöjä ja että säästöpäätösten nettomääräksi tulee yhteensä 20 miljardia markkaa. Tämä tarkoittaa nähdäkseni sitä, että hallituksen tulee yllättävien menojen vastapainoksi etsiä vastaava määrä lisäsäästöjä saman hallinnonalan sisällä.

Kun hallitus laatii seuraavaa lisämenoarviota, sieltä löytynee tälle vuodelle vielä 0,5 miljardin markan maataloussäästöt aiemmin sovittujen lisäksi. Tämä on mielestäni hyvin kirjaimellinen tulkinta hallitusryhmien säästösitoumuksista. Olen aivan vakuuttunut, että tällaista periaatetta sovelletaan sitten myös muilla hallinnonaloilla. Eli jos vaikkapa työvoimapolitiikkaan löytyy yllättäviä lisärahoja, sama määrä nipistetään sitten työministeriöltä, ei jostakin muusta pääluokasta, loogisuuden vuoksi näin.

Tänä keväänä nimitetyn viiden puolueen hallituksen ensimmäinen lisämenoarvio annetaan eduskunnalle tilanteessa, jossa Suomi on tienhaarassa. Jos hallitus epäonnistuu, työttömyys säilyy korkealla ja parin vuoden nousukauden hedelmät jaetaan harvoille ja valituille.

Talouskasvu ei rakenna mitään pysyvää. Onnistuakseen hallituksen täytyy saada talouspolitiikkansa taakse laaja kannatus. Se ei tarkoita sitä, että säästämistä pitäisi pelätä ja antaa valtiontalouden ajautua kriisiin, ei. Mutta säästöillä on oltava perustelut, jotka avautuvat myös kansalaisille. Jos työllisyys paranee ja valtion harjoittama työvoimapolitiikka helpottaa erityisesti pitkäaikaistyöttömien nuorten asemaa, säästöt voidaan varmasti perustella.

Jos me voimme antaa näyttöä siitä, ettei mi-

tään aluetta tai mitään ihmisryhmää heitetä painolastin tavoin pois veneestä, tulonsiirtoihin tehtävät leikkaukset varmasti kestetään. Sosiaalisen oikeudenmukaisuuden mukanaan tuoma yhteistahto on mielestäni talouspolitiikan yksi käyttövoima.

Arvoisa puhemies! Hallitusneuvotteluissa tehtyjen sitoumuksien lunastaminen alkaa lisämenoarviolla, johon sisältyy varsin vaikeita päätöksiä tulonsiirtojen leikkaamisesta. Niiden vastapainona kuitenkin on merkittävä myönteinen panos, jonka työllistämistoimet tuovat mukanaan. Uskon ja toivon, että myönteinen osuus on näkyvämpää ja kestävämpää kuin säästöt ja leikkaukset. Kun leikkaukset tehdään sosiaalisesti oikeudenmukaisesti, ne ovat varmasti myös hyväksyttävissä.

Ed. P e s ä l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan lyhykäisesti haluan korjata ed. Laitisen virheen hänen puheenvuorossaan. Viljamäärä, joka oli varastoissa, tiedettiin hyvin tarkkaan, mutta oli täysin mahdotonta tietää, kumman varastossa se on, kaupan vai viljelijöiden. Kaupan varastoihin ja teollisuuden varastoihin oli kauppa- ja teollisuusministeriön pääluokassa noin 1,4 miljardia ja viljelijöille 1,3 miljardia markkaa. Viljelijöiden osalta varastokorvaukset nousivat, koska kauppa ei ostanut viljelijöiltä viljaa, ja näin ollen kaupan varastojen osalta varastokorvaukset alenivat vastaavasti. Bruttomäärät eivät muuttuneet. Aivan samat markat olisi korvattu kaupalle, jos kauppa olisi ostanut viljan varastoihinsa.

Näin ollen oli nollasummapelistä kysymys, joka missään tapauksessa ei ollut rasittamassa sen enempää budjettia, oli vilja sitten viljelijöiden tai kaupan varastossa. Samat markat kuluivat. Sama viljamäärä oli kysymyksessä, ja kokonaismäärä oli budjettia laadittaessa tiedossa. Eli KTM:n puolelta säästyy vastaava summa.

Ed. S a l o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Pesälä jo käsitteli sen asian, johon minäkin olisin puuttunut. Mutta toisaalta tässä puheenvuoron käyttänyt edustaja totesi, että nyt tarvitaan laaja tuki hallituksen taakse. Hallituksen takana on 145 edustajan tuki. Sillä saa ihmeitä aikaan. Ei keskusta mitään voi. Teidän vain pitää tehdä nyt sitä oikeata talouspolitiikkaa niin, että jos-sanat voi jättää pois kokonaan noista puheista. Kun me teemme näin, me olemme näin. Minä odotan sellaisia tuloksia.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Minä olisin halunnut ed. Laitiselta arvion siitä, mikä on tämän lisätalousarvion nettotyöllistävä vaikutus ottaen huomioon siellä miinuspuolella sen, että tämän politiikan ja valtaosin tämän lisätalousarvion leikkausten pohjalta noin 7 000—8 000 tilaa tulee lopettamaan toimintansa jo tämän vuoden aikana, ja toisekseen arvion siitä, mikä vaikutus ostovoimaan on näillä leikkauksilla, jotka kohdistuvat lapsiperheisiin, opintotukeen jne. Tämä rahahan menee kokonaisuudessaan kulutukseen lapsiperheiltä ja opiskelijoilta.

Nämä kaksi asiaa: Ostovoiman väheneminen ja kulutuksen väheneminen yhteiskunnassa, niiden vaikutus tuotantoon ja työllistymiseen. Toisaalta näiden toimien vaikutus siihen, että noin 7 000—8 000 tilaa vähintään jo tämän vuoden aikana lähtee pois tuotannosta. Mikä on nettotulos tässä tapauksessa tämän budjetin ansiosta? Voitteko arvioida?

Kyllä kai tämä on nyt sitä perustoimintaa poliitikon laskea vähän, mikä on sen nettotulos. Olisi mukava kuulla teidän näkemyksenne. Minun mielestäni se on plus-miinus-nolla. Saattaa mennä jopa miinuksen puolelle ottaen huomioon se, että esimerkiksi maataloudesta vapautuvat työntekijät pysyvästi pois työmarkkinoilta ja että tämän lisätalousarvion työllistävä vaikutus on hyvin lyhytaikainen: puoli vuotta tai korkeintaan vuosi.

Ed. U. A n t t i l a : Arvoisa puhemies! Kuluneen kevään hallitusneuvottelujen ratkaiseva kierros käynnistyi, kun eduskuntaryhmät antoivat puhemies Lipposelle vastauksen valtiontalouden säästöjä koskeviin kysymyksiin. Vihreä eduskuntaryhmä vastasi kysymyksiin tietoisena valtion velasta ja tarpeesta kääntää se laskuun. Lähtökohtana oli ajatus, ettemme saa jättää velkojamme tulevien sukupolvien maksettaviksi.

Myöhemmissä neuvotteluissa vihreät olivat muokkaamassa hallitusohjelman lisäpöytäkirjan säästölistaa, joskaan emme onnistuneet pienentämään lapsiperheisiin ja opiskelijoihin kohdistuvia säästöjä alkuperäisten tavoitteittemme mukaisesti. Vihreät pitävät kyllä tarpeellisena sosiaaliturvan rakenteiden selkeyttämistä ja järjestelmän muuttamista nykyistä kannustavammaksi. Aikataulusyistä johtuen lisäbudjettiin liittyvät säästöt joudutaan toteuttamaan sosiaaliturvan nykyisten rakenteiden puitteissa, mutta myöhemmin rakenteita muokataan ansiosidonnaisiinkin etuuksin puuttuen.

Rakenneremontin puolesta puhuvat tutkimustulokset, joiden mukaan 75 prosenttia palkansaajanuorista ja 55 prosenttia työttömistä nuorista uskoo nykyisen sosiaaliturvan tekevän ihmisistä passiivisia ja vievän yrittämisen halun. Tietolähteeni tähän tulokseen on nuorisobarometri, jonka on julkaissut Valtion nuorisoneuvosto ja työministeriö. Nuortenkin kritiikki kohdistunee erityisesti työttömyysturvajärjestelmän epäkohtiin.

Vihreät korostavat palveluiden tärkeyttä hyvinvointiyhteiskunnan ylläpitämiseksi. Hallitusohjelmassa hyvinvointipalveluiden ensisijaisuus tunnustetaan. Linjavalinnalla parannetaan naisten työllisyyttä ja pidetään yllä välttämättömiä palveluita esimerkiksi terveydenhuollossa ja päiväkodeissa. Esimerkkinä tästä on myös päivähoitolain laajentaminen, joka on hallituksen suunnitelmissa erityisesti vihreidenkin vaatimuksesta.

Lisätalousarvion säästöillä rahoitetaan työllistämishankkeita. Näin hallitus ryhtyy toteuttamaan ohjelmaansa, jonka keskeisenä tavoitteena on työttömyyden puolittaminen. Valittu linjanmuutos on Ahon hallituksen esityksiin nähden myönteinen. Vaikka työllisyys riippuu keskeisesti yritysten kyvystä ja halusta työllistää, valtionkaan toimia työllisyyden edistämiseksi ei pidä väheksyä, kuten Ahon hallituksella oli tapana.

Vihreät korostavat ekologisesti kestävää työllistämistä. Minkään työllistämishankkeen ei pitäisi olla ristiriidassa ekologisen kestävyyden kanssa. Siihen on kiinnitettävä huomiota myös lisäbudjetin työllisyysmäärärahoja jaettaessa.

Kaksi vuotta sitten ympäristönsuojelun ja -hoidon työllistämistyöryhmä jätti mietintönsä ympäristöministerille. Mietinnössä esitetyin toimin luotaisiin 13 000 uutta työpaikkaa ympäristösektorille. Hankkeilla kohennettaisiin ympäristön tilaa ja lisättäisiin työpaikkoja ensisijaisesti julkisella sektorilla. Työpaikkoja syntyisi muun muassa jätehuoltoon, vesien- ja luonnonsuojelutehtäviin sekä ympäristötutkimukseen ja -neuvontaan. Valitettavasti Ahon hallitus vitkasteli työryhmän ehdotusten jatkovalmistelussa.

Vihreä eduskuntaryhmä pitääkin tärkeänä ympäristönsuojelun ja -hoidon työllistämisryhmän hankkeiden pikaista käynnistämistä. Esimerkiksi ekologiseen jätehuoltoon voitaisiin luoda nopeasti yli 7 000 uutta työpaikkaa. Hankkeet tehostaisivat toimia, joilla kunnat paraikaa muokkaavat jätehuoltoa kierrättäväksi nykyiseenkin jätelakiin nojautuen.

Lisäbudjetin määrärahoja aiotaan suunnata moniin perusparannushankkeisiin. Tämä on vihreiden mielestä järkevää, koska näin estetään muun muassa kiinteistöjen ränsistymistä, vähennetään rakennusalan korkeaa työttömyyttä ja saadaan aikaan runsaasti työpaikkoja käytettäviin määrärahoihin nähden.

Vihreät korostavat myös tasa-arvonäkökulmaa työllisyyden hoidossa. Rakennus- ja perusparannushankkeiden työllistäessä lähinnä miehiä on huomiota kiinnitettävä naistenkin työllisyyden kohentamiseen. Kuluneen vuoden aikana työllisyystilanne on parantunut eräillä miesvaltaisilla aloilla. Esimerkiksi toimistotöistä ja pankkialalta on jäänyt työttömiksi keski-ikäisiä naisia, joista vain osa saa töitä vanhalla, ihan hyvällä ammattitaidollaan. Heille on tarjottava uudelleenkoulutuksella mahdollisuus itsensä työllistämiseen uudessa ammatissa.

Lisäbudjetissa esitetään miltei 100 miljoonaa markkaa lisäyksenä työvoimapoliittisen aikuiskoulutuksen ostopalveluihin ja siihen liittyen yli 440 miljoonan markan lisäystä työvoimapoliittiseen aikuiskoulutukseen osallistuvien opintososiaalisiin etuihin. Vihreät katsovat, että juuri näitä määrärahoja pitää suunnata tarkoituksenmukaisesti myös uudelleenkoulutukseen. Työttömien mahdollisuuksia mieleisensä koulutusväylän valintaan on parannettava, ja työministeriön ja opetusministeriön hallinnoiman koulutuksen raja-aitoja on madallettava. Nämä ovat olleet monien työttömien mielestä ongelmia tähän mennessä.

Järkevään työllistämiseen palvelualoilla on luotava nykyistä paremmat edellytykset. Siihen tepsii rakenteellisesti myös vihreä verouudistus eli ympäristöverotuksen kohottaminen palkkaverotusta ja työnantajamaksuja alentaen. Vihreää verouudistusta on vauhditettava jo ensi vuoden budjettilakeja säädettäessä.

Vihreitä ilahduttaa nuorten työllisyyden koheneminen. Silti nuorisotyöttömyyden hoitamista työllistämällä ja kouluttamalla on edelleenkin painotettava. Pitkäaikaistyöttömyyteenkin on puututtava: lisäbudjetin toimien kohdentaminen nuoriin ja pitkäaikaistyöttömiin on tarkoituksenmukaista. Mutta työttömyyskierteen katkaisemiseksi on kehitettävä myös uudenlaisia työaika- ja työn vuorottelumalleja. Niillä voidaan katkaista myös naisvaltaisten alojen työttömyyttä. Nimenomaan työministeriön on otettava ohjat käsiinsä työaikakokeilujen edistämisessä ja seurannassa sekä niiden toteuttamiskelpoisimpien tulosten soveltamisessa käytäntöön.

Arvoisa puhemies! Lisätalousarvioon liittyen

hallitus antaa eduskunnalle kaksi esitystä, jotka leikkaavat kansalaisille myönnettäviä tulonsiirtoja, nimittäin opintotukea ja lapsilisiä. Nämä hallitusohjelman lisäpöytäkirjaan sisältyvät leikkaukset olivat vihreille koetinkiviä koko hallitusohjelman hyväksymisessä; onhan lama koskettanut kiperimmin lapsiperheitä, ja opiskelijoiden perusturva on jo nykyisin pieni. Hallitusneuvotteluissa vihreät onnistuivat pienentämään lapsilisien ja opintotuen leikkauksia.

Lapsilisien leikkausta suunniteltaessa vihreät esittivät mallia, jossa lapsilisäporrastuksen loivennusta olisi täydennetty ikäporrastuksella. Ikäporrastuksessa lapsilisää olisi vähennetty 60 markalla lapsen täyttäessä seitsemän vuotta. Malli ei saanut riittävää kannatusta muissa hallituspuolueissa, jotta se olisi tullut hyväksytyksi.

Hallitusneuvotteluissa vihreät kannattivat mainittua mallia, koska alle kouluikäisistä lapsista koituu perheille enemmän välttämättömiä kustannuksia kuin vanhemmista lapsista. Pienten lasten hoidosta kertyy perheille kuluja joko hoitomaksuina tai hoitovapaalle jäävän vanhemman tulonmenetyksinä. Sosiaali- ja terveysvaliokunnan kannattaa vielä selvittää mahdollisuus ikäporrastuksen toteuttamiseen.

Lapsilisäleikkauksista keskusteltaessa on jäänyt vähälle huomiolle se, että puolitoista vuotta sitten hyväksytyssä perhetukiuudistuksessa korotettiin huomattavasti monilapsisten perheiden saamaa tukea. Esimerkiksi sosiaali- ja terveysvaliokunnan tuolloin saamien malliperhelaskelmien mukaan neli- ja useampilapsiset perheet voittivat, osa huomattaviakin summia, kun verotuksen lapsivähennykset lisättiin lapsilisiin tuolloisten hallituspuolueiden esittämällä tavalla. Vihreät olivat tuolloin ainoa ryhmä, joka olisi hillinnyt lapsilisien jyrkkää porrastusta. Esitimme nimittäin, ettei viidennestä ja useammasta olisi maksettu suurempaa lapsilisää kuin neljännestä lapsesta. Verrattuna aiempaan järjestelmään suurperheet eivät silti olisi menettäneet perhetukea. Painotimme tuolloin puolestamme ensimmäisen lapsen lapsilisää ja pyrimme mallillamme tasapuolisempaan perhetukeen.

Opintotuen leikkaustapaa vihreät pitävät kohtuullisen onnistuneena. Sen sijaan opintotuen ja opiskelijan lisätulojen yhteensovitustapa ei ole järkevin mahdollinen. Vihreät katsovat tarkoituksenmukaiseksi yhteensovitettavien tulojen alarajan korottamisen yhteensovituksen loivennuksen sijasta. Yhteensovituksen alarajaa korottamalla kannustetaan pienten, esimerkiksi enintään 2 000 markan kuukausitulojen hankkimiseen ilman yhteensovitusta, kun taas loiventaminen kannustaa suuriin tuloihin. Niiden hankkiminen yleensä vähentää opiskeluun jäävää aikaa ja pidentää opiskeluaikaa kokonaisuutena. Tämä voi vaikeuttaa loppuvaiheen opintojen rahoittamista. Lopputulos ei ole koulutuspoliittisesti järkevä. Sivistysvaliokunnan kannattaa ottaa huomioon edellä mainitut seikat käsitellessään opintotukilain muutosta. Sen tulisi myös selvittää, miten opintolainajärjestelmää kehitettäisiin eläväksi osaksi opintotukea.

Arvoisa puhemies! Lisäbudjetissa vähennetään elinkeinotukien määrää. Hallitusohjelman lisäpöytäkirjan mukaisesti vihreät hyväksyvät tämän linjavalinnan. On kuitenkin keskeistä, miten tukia karsitaan. Vaikka esimerkiksi energiaavustuksia karsitaan, on huolehdittava niiden riittävyydestä uusiutuvan energian tuotannon ja energian säästöhankkeiden rahoituksessa. Vihreiden ehdotus ympäristöteknologian rahaston perustamisesta Tekesin yhteyteen on myös tutkittava. Tekesin määrärahoja on voitava suunnata ympäristöteknologian kehittämiseen, jolla on hyvät vientinäkymät ja jolla myös monipuolistetaan Suomen tuotantorakennetta. Näin luodaan kestävän kehityksen työpaikkoja myös tulevaisuuden Suomeen.

Ed. K a l l i o : Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen antama lisätalousarvioesitys on osoitus ripeästä toiminnasta tarttua yhteiskuntamme pahimpaan ongelmaan, suurtyöttömyyteen. Se on tässä tilanteessa oikean suuntainen, uskoa tulevaisuuteen vahvistava toimenpide. Lisätalousarvion määrärahaesitykset työvoimapoliittisiin toimenpiteisiin ja rakennushankkeiden käynnistämiseen osoittavat, että hallitus on tosissaan käynyt nujertamaan massatyöttömyyttä. Voikin kysyä, olisiko tämän tapaisia, erityisesti rakennushankkeita käynnistäviä toimenpiteitä pitänyt tehdä huomattavasti enemmän jo edellisen hallituksen aikana. Näin tehtynä emme olisi ajautuneet näin syvään lamaan. Keskustelu ajautui tuolloin kuitenkin tuloksettomaan kinasteluun elvyttävän talouspolitiikan siunauksellisuudesta taikka turmiollisuudesta.

On tietenkin selvää, että runsaan 1,6 miljardin markan panostus työllisyyttä edistäviin toimenpiteisiin vähentää työttömyyslukuja välittömästi vain vähän suhteessa työttömien kokonaismäärään. Tärkeämpiä ovatkin toimenpiteiden välilliset vaikutukset ja se sanoma, joka kansalaisille välittyy. Lisätalousarvio vahvistaa hallituksen valitsemaa linjaa, jonka keskeinen ja tärkein ta-

voite on työttömyyden selkeä alentaminen. Kyse on ennen kaikkea luottamuksen rakentamisesta ja sen vahvistamisesta.

Työttömyyttä alentava ja taloudellista kasvua tukeva raha- ja finanssipolitiikka mahdollistavatkin julkisen velkamme, lähinnä siis valtionvelan hallintaan saamisen. Valtion velka on saatava hallintaan ennen seuraavaa taantumaa, muuten talouden vakauttaminen on äärettömän vaikeaa, suorastaan sietämätöntä. On syytä myös todeta, että suurtyöttömyydellä ei ole pelkästään välittömiä taloudellisia, valtion velkaongelmaa pahentavia vaikutuksia, vaan sillä on pitkällä tähtäyksellä myös mittavia yhteiskunnan tietovarantoa ja tuottavuutta supistavia vaikutuksia.

Vaikka perään ja kannatan kasvua tukevaa talouspolitiikkaa, niin myönnän kyllä, että taloudellisen kasvun ja työllisyyden kohentumisen riippuvuuteen on suhtauduttava kriittisesti ainakin lyhyellä tähtäimellä. Itse asiassa havainnot eri maista osoittavat, että talous voi kasvaa voimakkaastikin ilman työllisyyden samanaikaista kohentumista. Yksi syy tähän on se, että tuotannon kasvu perustuu työtä korvaavaan teknologiaan. Mutta vaikka uuden teknologian soveltaminen saattaa lyhyellä aikavälillä lisätä työttömyyttä, on se pidemmällä aikavälillä välttämätön edellytys kansantalouden kasvun ja sitä kautta työllisyyden turvaamiseksi. Ehkä meilläkin Suomessa on liian passiivisesti hyödynnetty ja kehitetty uusia innovaatioita ja sen sijaan elinkeinopolitiikassa on tuettu liiaksi taantuvia tuotannonaloja.

Meidän työttömyydessämme on paitsi että se on erittäin korkea, kaksi huolestuttavaa rakenteellista ongelmaa: pitkäaikaistyöttömyyden nopea kasvu ja nuorisotyöttömyyden korkea taso. Pitkäaikaistyöttömyyden kasvua kuvaa se, että kun vielä vuonna 1991 pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä oli vain 2,7 prosenttia, niin nyt osuus lienee noin 30 prosenttia. Tämä kehitys merkinnee sitä, että suuri joukko pisimpään työttöminä olleita ihmisiä on syrjäytymässä kokonaan työmarkkinoilta. Syrjäytyneiden määrän lisääntyminen näkyy kuntatasolla kasvavina toimeentulotuki- ja terveydenhoitomenoina. Pitkään jatkunut työttömyys on aina myös raskas inhimillinen ongelma.

Pitkäaikaistyöttömyys on myös merkittävä henkisen pääoman ja tuottavuuden kasvua alentava tekijä. Se rapauttaa osaamista, tiedot ja taidot ruostuvat käyttämättöminä. Menetykset ovat sitä nopeampia ja suurempia, mitä nopeammin kehittyvistä aloista on kyse. Toinen vakava ongelma on nuorisotyöttömyys. Se lisääntyy yleensä laskusuhdanteissa suhteellisesti enemmän kuin kokonaistyöttömyys.

Nuorisotyöttömyyden vaikutuksista on jo pitkään käyty huolestunutta keskustelua, aiheellisesti. Nuoria varten rakennettiin myös erityisjärjestelyjä. Esimerkiksi vuoden 1988 alusta voimaan astuneella työllisyyslailla toteutettiin käytännössä nuorten yhteiskuntatakuu, kunnes työllistämisvelvoite poistettiin vuoden 1993 alussa. Tämän jälkeen nuoret eivät ole olleet missään erikoisasemassa kuntien työllistämistoiminnassa. Voidaankin kysyä, olemmeko jo menettäneet yhden sukupolven. Joka tapauksessa kansantalouden tuottavuutta heikentävät vaikutukset ovat suuria, elleivät nuoret pitkään aikaan voi käyttää koulussa hankkimiaan tietoja hyväkseen. Pidänkin erinomaisena asiana sitä, että lisätalousarviossa on esitetty mittavia panostuksia sekä pitkäaikaistyöttömyyden että nuorisotyöttömyyden katkaisemiseksi ja lieventämiseksi.

Hallitus esittää ohjelmassaan elinkeinotukien leikkaamista ja tukijärjestelmän selkeyttämistä. Näitä esityksiä toteutetaan osittain jo lisätalousarviossa. Tukijärjestelmä kaipaakin selkeyttämistä. Meillä on varaa myös suorien tukien alentamiseen. Yritystuet ovat kaiken kaikkiaan hyvin ongelmallinen asia. Avokätisesti jaettuina tuet lisäävät tehottomuutta ja hidastavat rakennemuutosta. Ne vääristävät kilpailua ja ehkäisevät voimavarojen tehokasta kohdentumista. Elinkeinotuissa, siltä osin kuin niitä jaetaan, tuleekin keskittyä uuden luomiseen, ei vanhan ylläpitämiseen.

Rahoitusmarkkinat ovat nekin meillä suosineet vanhoja toimialoja. Rahoitusta on riittänyt suuryrityksille, mutta pienille ja kasvaville yrityksille rahoituksen saatavuus on ollut vakuuksien puutteen ja rahan kalleuden vuoksi ongelmallista. Keskeistä onkin korjata rahoitusmarkkinoiden epätäydellisyydet ja tätä kautta saada tuotekehitysinvestoinnit kasvuun.

Kaiken kaikkiaan meidän pitäisi muuttaa suorat, avustusmuotoiset yritystuet lainamuotoisiksi. Ne vääristäisivät kilpailua nykyjärjestelmää vähemmän ja olisivat valtiontaloudenkin kannalta perustellumpia. Ymmärtääkseni myös elinkeinoelämässä olisi valmiutta tämän kaltaisten ajatusten toteuttamiseen.

Lisätalousarvioehdotukseen sisältyy mittava panostus rakennusinvestointien käynnistämiseksi. Nyt onkin tärkeää voimistaa investointien kasvua kaikin keinoin. Rakennusinvestoinnit liikkeelle lähtiessään ovatkin mitä parhainta

työllistämistä. Heijastusvaikutukset ovat suuret. Meidän on myös pidettävä maamme fyysinen perusrakenne jatkuvasti kilpailukykyisenä. Tämä koskee erityisesti kuljetus- ja tietoliikenneverkostoa. Tässä mielessä lisämäärärahan osoittaminen esimerkiksi Rauman väylän rakennustyön nopeuttamiseksi on aivan oikean suuntainen esitys.

Mutta työllisyystilanne paranee kestävästi vain uusien pysyvien työpaikkojen kautta. Aiemmin yhteiskunnan kehitys ja kasvu tapahtui julkisen sektorin kasvun myötä; enää se ei ole mahdollista. Uudet työpaikat syntyvät yrityksiin, pieniin ja keskisuuriin joko uusiin tai toimintaansa laajentaviin yrityksiin.

Hallituksen elinkeinopolitiikan painopisteenä tuleekin olla yritystoiminnan edellytysten parantaminen. Tässä lisätalousarviossa on joitakin viitteitä siihen suuntaan, mutta odotan kyllä selkeämpiä pk-poliittisia linjauksia sekä konkreettisia toimenpide-ehdotuksia pk-yritysten toimintamahdollisuuksien parantamiseksi viimeistään ensi vuoden talousarvion yhteydessä. Tämän hetken vaikea työllisyystilanne yhdessä tuotantorakenteen uudistamistarpeen kanssa korostaa uusteollistamisen merkitystä. Se korostaa yrittämisen ja yrittäjyyden esteiden raivaamisen tärkeyttä.

Arvoisa puhemies! Nyt on uuden solidaarisuuden aika. Täälläkin on moneen kertaan perätty sitä, millä tavalla hyvin toimeentulevat työssä käyvät voivat osallistua yhteisiin talkoisiin. Toki osallistumista tapahtuu jo nyt erittäin korkean tuloverotuksen kautta. Osallistumista voi lisätä sillä, että tulevalla työmarkkinakierroksella otetaan huomioon työttömyyden alentamisen välttämättömyys. Seuraavissa sopimuksissa lähtökohtana tulisi olla koko työvoiman, ei vain kullakin hetkellä työllistettyjen edut. Kansalaisetkin näyttävät laajalti olevan tätä mieltä.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan lyhyesti ed. Kallion puheenvuoron johdosta todeta investointien suhteen, kun hän totesi, että edellinen hallitus ei saanut riittävästi investointeja liikkeelle, että asia totta kai on niin, olisi tarvittu enemmän investointeja. Kun ed. Kallio tulee Raumalta, niin jos ajattelemme vaikka niitä monia investointeja, mitä Satakunnassa on saatu putkeen ja liikkeelle — suurimpana tietysti Rauman Sellu, mutta on paljon muitakin — niin on totta kai on myönteistä se, mitä on aikaansaatu.

Pitää paikkansa, että eräs erittäin suuri investointihanke, nimittäin viides ydinvoimala, joka toteutuessaan ehkä olisi tullut Olkiluotoon Rauman lähelle, olisi ollut merkittävä piristysruiske, mutta eduskunnassa ei syntynyt enemmistöä paljolti sen takia, että sosialidemokraattinen puolue oli hyvin hajallaan eikä päätöksenteolle eduskunnassa syntynyt enemmistöä ja tämä investointi jäi lähtemättä liikkeelle. Mutta paljon siellä, ed. Kallio, Raumankin suunnalla on investointeja nyt putkessa, se täytyy myöntää.

Ed. P e k k a r i n e n: Arvoisa puhemies! Kovin paljon uutta sanottavaa tämän iltapäivän tähänastisen keskustelun jälkeen tuskin minullakaan enää on tuotavana. Muutama ajatus kuitenkin, joilla on kontaktipinta ennen kaikkea lähinnä sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän piiristä täällä esitettyihin ajatuksiin.

Monissa SDP:n kansanedustajien puheenvuoroissa on oltu huolissaan siitä, että Suomen valtion velka on niin tavattoman suuri. (Min. Kalliomäki: Kasvussa!) Minusta SDP:n kansanedustajien asenteissa ja mielipiteissä on tapahtunut muutaman kuukauden aikana erittäin radikaali ja merkittävä myönteinen muutos. Juuri ministeri Kalliomäen kanssa salissa käydyn keskustelun muistan muutaman kuukauden takaa. Hän todisteli sitä, että Suomen valtionvelan määrä ei kansainvälisesti ottaen ollut kovin suuri, ei ollut silloin eikä ole vielä tällä hetkelläkään ja että sen kasvattamisessa on varaa, kun kasvu tapahtuu hyvien yhteiskuntapoliittisten tavoitteitten ja päämäärien hyväksi.

Ed. Kalliomäki, me molemmat tiedämme aika tarkkaan, näin uskon ja toivon, mikä historia tällä valtion velan kasvulla on viime vuosilta ja mikä on tällä hetkellä vallitseva trendi. Me olemme toivon mukaan nyt yhtä mieltä siitä, että ongelma on kasvuvauhti eikä määrä, koska monessa, monessa Euroopan maassa, Euroopan unionin jäsenmaassa asianomaisten valtioiden velka bkt:hen suhteutettuna on tuntuvasti suurempi kuin Suomessa tällä hetkellä. On tavattoman hyvä, että tämän asian, velan suuren määrän merkitys vähitellen ymmärretään ja ollaan periaatteessa ja nyt myös käytännössä, näin uskon ja myös näen, valmiita siihen, että tätä velan kasvukierrettä taitetaan.

Kun vaalien jälkeen hallitusta muodostettiin pääministerin, silloisen puhemiehen, johdolla, huomasin, että itse asiassa kaikkien eduskuntapuolueiden käsitykset olivat tästä asiasta yksimielisiä ja yhdensuuntaisia. Kaikki näkivät välttämättömäksi katkaista valtion velkaantumis-

kierteen nyt alkaneen vaalikauden aikana. Kaikkien vakavasti otettavien ja muidenkin eduskuntaryhmien paperit käytännössä olisivat johtaneet siihen, että tämän tavoitteen toteuttamisessa olisi onnistuttu, näin uskon, alkaneen vaalikauden aikana.

Suomi toimi vastoin sosialidemokraattisten kansanedustajien viime vaalikaudella esittämiä toisenlaisia puheita. Suomi toimi aika tiukalla linjalla ja ryhtyi talouden saneeraamiseen tavalla, jossa ei päästetty pahinta irti sillä tavalla kuin Ruotsissa toimittiin. Tämä on nyt taannut sen, että talouden kehityssuunta on se, minkä me kaikki tiedämme tällä hetkellä olevan.

On aika mielenkiintoista ollut havaita, kuinka sosialidemokraattiset ministerit muun muassa Ruotsissa käydessään ovat kertoneet hyvin myönteisiä sanoja siitä, kuinka Suomen talouden kehitysura on nyt merkittävästi paremmalla tolalla kuin on Ruotsin vastaava. Näin todella on. Ruotsin silloiset hallitukset viimeisten neljän vuoden aikana tekivät pitkälti sitä, mitä Suomen sosialidemokraatit menneitten neljän vuoden aikaan opastivat myös meillä täällä tehtäväksi. Suomen silloinen hallitus ei toiminut niin, vaan toisin. Sen seurauksena Suomen talous nousee nyt hyvää, etten sanoisi suorastaan lujaa vauhtia. Me kaikki tiedämme, että todellakin lähes kaikilla tärkeimmillä talouden indikaattoreilla mitaten, Suomen talous kasvaa nyt eräiden indikaattoreiden osalta jopa Euroopan nopeinta vauhtia. (Min. Kalliomäki: Mitkä indikaattorit?) — Tällaisiin kuuluu muun muassa bruttokansantuote, ministeri Kalliomäki, sillä Suomi on Euroopan kärjessä. Myös eräillä muilla talouden tervehtymistä kuvaavilla mittareilla näin on asianlaita. Myös työttömyys supistuu. Mikäli talouden kehitys jatkaa tällä uralla, millä se nyt on, on selvää, että seuraavan kahden vuoden aikaan työttömyys reilusti puolittuu nykyisestä.

Haluan vielä kiinnittää huomiota tähän. Tutkin pääsiäisen aikaan kaikkien silloin edellisellä viikolla katsauksensa julkaisseitten suomalaisten taloudellisten tutkimuslaitosten perinteiset katsaukset. Lähes poikkeuksetta katsausten sanoma oli, että Suomen talouden kehitysura oli itse asiassa noussut vielä myönteisemmälle uralle kuin he itse olivat ennustaneet puoli vuotta, vuosi tai neljännesvuosi aikaisemmin. Tällä uralla Suomen talouden kehitys tällä hetkellä nyt sitten on monien, monien vaikeiden vaiheiden jälkeen.

Tästä kerron ja palautan nämä seikat mieliin, minkä tausta on yksinkertaisesti siinä, että yritän osoittaa, että tällä menolla, Suomen nousun tiellä kulkien meillä olisi kansakuntana ollut kaikki edellytykset poistaa ne ongelmat, joita Suomen kokonaistalouden kuvassa kieltämättä vaikeina ja pahoina tällä hetkellä vielä on. Niistä ongelmistahan kaksi on ylitse muiden. Kovin monia muita niitä ongelmia ei olekaan. Ne kaksi ovat korkea työttömyys ja alussa esille ottamani valtionvelan suuri määrä. Tällä talouden kehitysuralla, millä Suomi nyt on, meillä olisi ollut kaikki edellytykset edessä olevan vaalikauden aikana tarttua myös äsken mainittuihin ongelmiin tavalla, joka ei välttämättä olisi maksumiehen rooliin pannut niitä yhteiskunnan heikoimmassa asemassa olevia kansalaisia, jotka nyt siihen rooliin joutuvat, eikä niitä maantieteellisiä alueita eikä elinkeinoryhmiä, jotka yksipuolisesti nyt näiden hallitusten toimenpiteitten seurauksena siihen joutuvat.

On aika paradoksaalista, että tuon tuosta hallituksen toimesta lausutaan ääneen käsite "yhteisvastuun hallitus", tai että hallitus tekee, niin kuin ministeri Alho päivällä sanoi, ratkaisunsa oikeudenmukaisesti yhteiskunnallista oikeudenmukaisuutta kunnioittaen ja noudattaen. Mitä oikeudenmukaisuutta on se, että samaan aikaan, kun alimpia sairauspäivärahoja lasketaan ja kenties ne joiltakin kokonaan pois otetaan, samaan aikaan meidän, jotka olemme hyväosaisia, sairausturvamme paranee nykyisestään? Sehän kohenee nykyisestään. Mitä oikeudenmukaisuutta siihen liittyy? Tai että eläkkeet niillä, joilla on enemmän, nousevat samaan aikaan, kun alinta eläketurvaa leikataan. Mitä oikeudenmukaisuutta siinä on?

Huippu mielestäni oli se, että veroasioista vastaava ministeri käy täällä kertomassa, että pienituloisimpien kansaneläkeläisten kohdalla eläketulovähennyksen poistaminen merkitsee suurinta hyötyä juuri pienituloisimmille eläkeläisille. Ministeri ei tiedä, että mainitut pienituloisimmat eläkeläiset eivät ollenkaan maksa eläketulovähennystä, ja vaikka se poistetaan, se ei näille pienituloisimmille anna ensimmäistäkään penniä. Hallituksen sisällä toivoisin peruskurssin tällaisista yksinkertaisista asioista. Ministeri ei saa tulla kertomaan tähän saliin sellaisia asioita. On pienituloisten eläkeläisten aliarvioimista, kun tällaista viestiä täällä kerrotaan.

Mitä oikeudenmukaisuutta se on, että opintotuesta leikataan tavalla, jonka tiedämme olevan leikkaussuunnitelmissa, tai alimmista työttömyysturvista jne.? Leikkausten kohteet kaikki tiedämme. Mitä lapsiperheisiin tulee, täällä on puhuttu vain lapsilisistä hyvin paljon. Minä nos-

tan lapsilisien leikkausten rinnalle aikeet kajota myöskin lasten kotihoidon tukeen. Siihen tosiasiaan haluan kiinnittää huomiotanne, että kotihoidon tuen lisäosahan nimenomaan kohdistuu varsinkin pieni- tai keskituloisille lapsiperheille, eiväthän sitä vähänkään suurituloisemmat saa. Kaiken kaikkiaan leikkausten kohde on selvä: sieltä otetaan, missä puolustuskyky on heikoin, sieltä otetaan, missä kansalaisten toimeentulo on heikoin.

Tällaisen ottamisen linjan perusteleminen sillä, että nyt pitää lisätä hyväosaisten työssäkäyvien kulutuskysyntää, ontuu. Ontuu pahemman kerran. Jos rikkaiden kulutuskysyntämahdollisuuksia lisätään tavalla, millä hallitus nyt tässä tekee, eläkkeitä, korkeata sairauspäivärahaa tai palkkoja korottamalla, niin kuin on tapahtunut tehtyjen ratkaisujen seurauksena, ja verotusta keventämällä, niin kuin hallitus aikoo tehdä keventämällä tietysti markkamääräisesti mutta myös suhteellisesti eniten yli 250 000 markkaa vuodessa ansaitsevien verotusta, millä tavalla enemmän kansalaisten bruttokulutuskysyntää lisää se, että äsken mainittujen käytettävissä olevia tuloja lisätään?

Silloin jos kulutuskysyntää mielellään lisätään heikompiosaisten perusturvan varassa tai lähellä sitä elävien ihmisten kohdalla, takaa sen, että ne markat menevät kulutukseen ja sellaiseen kulutuskysyntään, joka kohdistuu suomalaiseen tuotantoon, suomalaisiin peruselintarvikkeisiin ja muihin suomalaisiin perushyödykkeisiin. Lisäämällä nimenomaan yhteiskunnan vauraimman osan kulutuskysyntämahdollisuuksia sikäli kuin tuo lisäys ylipäänsä johtaa kulutuskysynnän lisäämiseen, se johtaa sellaisten kestokulutushyödykkeiden kuluttamiseen, jotka useimmiten valmistetaan ulkomailla, mikä taas lisää tunnetulla tavalla kauppataseongelmaa taikka vaihtotaseongelmaa. Kauppatase on loistavassa kunnossa, samoin vaihtotase, mutta tämä pienentää näitä loistavia eriä, joita tarvitaan selvästi plusmerkkisinä vielä monien vuosien ajan.

Vielä kertaalleen: Hallituksen linja ontuu pahemman kerran siinä, jos se kuvittelee, että rikkaimpien kulutuskysynnän lisääminen on oikea tie. Nimenomaan heikompiosaisten kohdalla vastaavansuuntaiset ratkaisut olisivat antaneet vielä paremman kulutuskysyntäsysäyksen, jos kulutuskysynnän perusteella tämä linja, minkä hallitus on valinnut, on toden totta valittu.

Ministeri Jaakonsaari toi toisen näkökohdan esille perustaksi sille, että näin leikataan kuin leikataan. Äsken jo kuulimme tulonsiirto-opin: oltaisiin siirtymässä tulonsiirtoyhteiskunnasta työllistämisen yhteiskuntaan. Kertaan vielä kertaalleen sen, että missä on sanottu, että työllistämisen yhteiskuntaan siirtyminen — tai sanon hieman arkisemmin, nyt se vauhti on 60 000 henkilöä vuodessa — vielä nopeammalla vauhdilla työllisyyden parantaminen on perusteltua ja tärkeää, ja talouspolitiikkamme on antanut sille edellytykset. Piiput ovat entistä nopeamman ihmisten työllistämisen suunnassa. Näin on tällä hetkellä asianlaita.

Mutta jos vielä halutaan, niin kuin tarpeen on, nopeuttaa sitä työllistämistä, niin missä on, ministeri Jaakonsaari, sanottu, että ne rahat, millä näin tehtäisiin, pitäisi ottaa yhteiskunnan heikompiosaisilta? Ne voidaan aivan yhtä hyvin ottaa nimenomaan parempiosaisilta. Meiltä ottaminen ei johda kontraktiivisiin vaikutuksiin, niin kuin nyt uskon johtavan eräiden näiden säästötoimien, mihin te olette nyt ryhtyneet. Ne toimet tosiasiassa vähentävät työllistämistä eräiltä osin. Viittaan ennen kaikkea maatalouden EU-paketin purkamiseen, sen vaikutuksiin elintarviketalouteen, ei vain viljelijäpäässä vaan koko siinä ketjussa, jonka kaikki tunnemme ja tunnistamme.

Arvoisa puhemies! Tässä on muutama perustelu sille hämmennykselle, joka meidät monet on vallinnut, kun olemme aiemmin lukeneet hallitusohjelman ja siihen perehtyneet. Tämä hämmennys konkretisoituu nyt, kun näemme elävän elämän ratkaisuja siinä lisäbudjettiesityksessä, jonka hallitus on meille antanut.

Arvoisa puhemies! Kiinnitän vielä lopuksi huomiota erääseen yksityiskohtaan, joka mielestäni on tärkeä ja joka kuuluu tietysti sekä valtiovarainministeriön että myöskin kauppa- ja teollisuusministeriön vastuualueeseen. Hallitus käynnistää tässä lisäbudjetissa elinkeinotukien leikkaamisen. Ymmärrän, että elinkeinotuista on perusteltua leikata. Keskusta omassa säästöpaperissaan — myös keskusta — piti perusteltuna ja tärkeänä sitä, että elinkeinotukien osiin kajotaan. Hallitusohjelman mukaan kuitenkin leikkauskohteet näyttävät — toivon, että näen näiltä osin väärin — osin sellaisilta, että ne vaarantavat Suomen mahdollisuudet hyödyntää EU-jäsenyydessä Suomelle luvattua alue- ja rakennepolitiikan tukipottia. EU:han edellyttää, jotta se on valmis rahoittamaan ja tukemaan suomalaisia alue- ja rakennepolitiikan hankkeita, että Suomen on itse laitettava vähintään puolet ja EU voi omalla rahoituspanoksellaan tulla enintään puoleen, eräillä tavoitealueilla vähempään kuin puo-

leen, mutta parhaimmillakin alueilla EU voi olla enintään puolella omalla rahoituksellaan mukana.

Toinen tärkeä periaate EU:n toiminnassa on se, että se edellyttää oman panostuksensa ehdoksi lisäysperiaatteen, additionaaliperiaatteen toteutumista jäsenvaltion omassa toimintapolitiikassa. Sehän käytännössä merkitsee sitä, että jotta Suomi voi saada alue- ja rakennepoliittisiin hankkeisiin EU:lta tukea, on Suomen ensiksi tavallaan rahoitettava vähintään entinen taso alue- ja rakennepoliittisia toimenpiteitä ja osoitettava sitten sellaisten toimenpiteiden lisä vanhojen toimien päälle, johon lisään vasta EU voi omalla rahoitusosuudellaan tulla mukaan. Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan tuki ei ole suomalaista alue- ja rakennepolitiikkaa korvaava tuki, vaan se on siihen lisäksi tuleva tuki. Tämän sain oppia kovalla tavalla niiden puolentoista vuoden aikana, jonka aikana aiemmassa tehtävässä olin tekemisissä nimenomaan näistä asioista vastaavien sekä kahden komissaarin kanssa keskustellen ja monien EU:n virkamiesten kanssa, jotka näistä asioista vastasivat.

Arvoisa puhemies! Vakava toiveeni onkin, että hallitus nyt, jos se nyt joka tapauksessa leikkaa kuitenkin näitä elinkeinotukia, tarkalla silmällä arvioisi leikkausten kohdentumisen niin, että ei leikkauksilla vaarannettaisi sitä, mistä puhun: Suomen mahdollisuuksia hyödyntää niitä lupauksia, mitä EU on jäsenyyssopimuksessa meille suomalaisille antanut.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Uosukainen.

Kauppa- ja teollisuusministeri K a l l i o m ä k i : Puhemies! Jos sopii, palautan ed. Pekkarinen maanpinnalle niistä sfääreistä, joissa hän leijuu muistellessaan keskustan aikaa edellisessä hallituksessa koskien ennen kaikkea sitä pohjaa, jonka hän ansiokkaasti kuvaili syntyneen sille talouskasvulle, joka nyt sitten kansantalouden mittareissa kohisten etenee.

En puutu pohjan sisältöön, mutta palautan muistiin sen tason, jolle tuo pohja asettui, toisin sanoen sen tason, jota voidaan kuvata sillä, että putosimme kolmessa vuodessa yli 20 prosenttia alaspäin pitkän aikavälin potentiaalisen kasvun käyrältä. Se tarkoitti nimenomaan sitä, että otimme rajusti velkaa, teimme rajusti pankkituen kautta lisää velkaa. Työttömyys nieli varoja. Se tarkoittaa sitä, että vaikka nyt tällä erinomaisella kasvun käyrällä, jolla olemme tällä hetkellä, etenisimme tasaisesti, emme olisi potentiaalisen kasvun käyrällä vielä vuonna 2000:kaan. Ehkä jossain vuonna 2005 olisimme siis sillä tasolla, jonka varassa suomalaisten hyvinvointia rakennettiin lähes vuosisadan mittaisen ajan, liikkumalla noin 3 prosentin kasvukäyrällä.

Sen tähden tällä hetkellä nykyinen hallitus joutuu tekemään erittäin kovia, vaikeita päätöksiä. Tässä on se perusta, joka pitäisi muistaa silloin, kun kehuu sitä erinomaista työtä ja pohjaa, jota kuulemma rakennettiin aiempina vuosina.

Ed. S a a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Pekkarisen puheenvuoron johdosta haluan todeta seuraavaa:

Ensinnäkin on hyvin helppo arvostella tehtyjä esityksiä ja ratkaisuja, ja täällä on kuultu useiden keskustan edustajien suusta esitystaidollisesti loistavia puheenvuoroja, mutta niitten sisältö on ollut sikäli ontuva, ettei niistä selviä, mikä se keskustan vaihtoehto olisi näiksi tarvittaviksi säästötoimiksi, joista me kaikki olemme herttaisen yksimielisiä.

Ed. Pekkarinen puheenvuorossaan keskittyi hyvin voimakkaasti tulonsiirtoihin, ja senkin me tiedämme, että nämä tulonsiirrot edustavat säästötarpeesta noin yhtä kolmasosaa. Pitäisi katsoa kokonaisuutta ja tunnustaa tilanteen vakavuus eikä vain jotain osatekijää sieltä erikseen esiin nostaa!

Ed. Pekkarinen on minun mielestäni väärä henkilö puhumaan oikeudenmukaisuudesta, jos katsomme sitä armotonta kotiinpäinvetämispolitiikkaa, jota te ministerinä ollessanne harjoititte neljä vuotta ja vielä television suorassa lähetyksessä avoimesti kerroitte niin tehneenne ja sanoitte, että ei ole häpeäksi vetää kotiinpäin.

Ed. S a l o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Kalliomäki syytti taas kerran keskustaa siitä, että ollaan alhon yössä, mutta pitää muistaa se, että mitä edellisen edellinen hallitus jätti edelliselle hallitukselle — kuinka päin sitä nyt käännetäänkään. Kokoomuksen ja demarien, Holkerin hallituksen, jälkeinen tauti oli keskustan ja kokoomuksen yhdessä hoidettava. Elikkä miehiä vain vaihdettiin ja demarit jäivät oppositioon, kun eivät uskaltaneet enää viime kaudella kantaa vastuuta omista tekemisistään, joilla olivat yhteiskunnalle aiheuttaneet vahinkoa.

On aivan turha syyttää sillä, että työttömien armeija, joka syntyi tosin viime hallituskauden alussa, olisi ollut hokkuspokkustemppu ja edellinen ministeristö olisi sen aikaansaanut. Kyllä se pohja oli luotu 87, 88 ja 89, ja ne hedelmät vain tippuivat tämän viimeksi toimintansa päättäneen hallituksen syliin, ja siinä olleet joutuivat niitä poimimaan ja hoivaamaan ja luomaan uuden pohjan. Luojan kiitos siellä edes on ministeri Viinanen, joka vahtii sitä, että hallituksessa säilyy jonkin näköinen linja, ettei sitä pohjaa vesitetä.

Ei tuolla työllisyyspolitiikalla, mitä ministeri Jaakonsaari esitti, tätä yhteiskuntaa rakenneta, ja jos ministeri Kalliomäki ei lähde pk-ministerinä viemään tätä yhteiskuntaa eteenpäin, niin ei sekään homma tuo tulosta. Yrittäjyyden hedelmiä nyt pitäisi saada valmiiksi ja sitä kautta parempaa ...

P u h e m i e s (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minäkin tulen näihin viimeaikaisiin talousennustesiin. On todellakin jo menossa nousukierre Suomen kansantaloudessa. Neljässä vuodessa on tultu syöksykierteestä nousukierteeseen, ja aivan nämä viimeiset talousennusteet erityisesti koko tältä vuodelta kertovat, että nyt on kansantaloudessa hyvä veto päällä ja tätä kautta me voimme parantaa työllisyyttä merkittävästi. Olen eri mieltä ministeri Kalliomäen kanssa: Nythän me jo ensi vuonna viimeistään saavutamme tämän huipun, missä Suomen kansantalous oli parhaimmillaan. Tosin silloin oli paljon ilmaa näissä kansantalouden luvuissa, niin kuin olemme jälkeenpäin nähneet.

Mutta todellakin on niin, että työllisyyden parantaminen on paras säästökohde, ja kun tämän nopean talouden nousukierteen vaikutukset lisääntyvät, me tarvitsemme yrittäjyyden työllistämispolitiikkaa. Silloin tullaan työllistämiskynnyksen alentamiseen, ja se ei valitettavasti onnistu, ellemme voi purkaa työelämän yllä olevaa byrokratiaa ja pääse sisälle järjestelmiin, jotka muodostavat meillä työllistämiskynnyksen. Tällä tarkoitan lähinnä henkilösivukustannuksia ja toisaalta eräitä byrokraattisia asioita, kuten liian pitkiä irtisanomiskynnyksiä, mitä työelämän alueella on. Nousukierteessä ollaan. Sen lisäksi paras säästökohde on nyt yrittäjyyden työllisyyspolitiikka, ja siitä tulee miljardeja, kunhan työllisyys nopeasti paranee. Siitä se lähtee, ministeri Jaakonsaari.

Ed. P e k k a r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Saariselle sanon, että olen jossakin televisiolähetyksessä sanonut, että jos kotiinpäin vetämistä on se, että puolustaa köyhempää, heikompaa ja kehitysalueita, niin kernaasti ilmoittaudun sen toimintalinjan puolesta toimineeksi menneisyydessä ja lupaan, että toimin sillä tavalla jatkossakin. Mutta jos sillä ymmärretään jotain muuta, sitä mitä nykyinen ministeri Niinistö ja te, ed. Saarinen, nyt tässä yritätte kertoa, niin jos eduskunnassa saisi sanoa, että te molemmat valehtelette, niin minä tekisin sen. Mutta kun tiedän, että niin ei voi sanoa, niin en viitsi sellaista ilmaisua käyttää. Sen verran, ed. Saarinen, teidän ilmauksestanne.

Mitä tulee ministeri Kalliomäen puheenvuoroon siitä, että ei olla vielä likimainkaan sillä kasvu-uralla, millä oltiin vuonna 91. Ministeri Kalliomäki, totta kai me sen tiedämme. Te tiedätte syyn, mikä siihen on. Se talous, mikä Suomessa rakentui 80-luvun lopun aikaan, rakentui kansantalouden rajun velkaantumisen ja ylikuumenemisen varaan, ja te tiedätte, että minkäänlaisia edellytyksiä Suomella ei ollut jatkaa sillä uralla. Minkäänlaisia edellytyksiä ei ollut Suomella siihen, etteikö raju pudotus joka tapauksessa olisi ollut Suomen talouden tiellä. Lukekaa, jollette vielä sitä ole tehnyt, Suomen Pankin kolmelta läntisen maan viisaalta tietäjältä, professorilta, pyytämä arvio Suomen taloudesta. Se on hyvä oppitunti sille, ken ei tähän problematiikkaan vielä kenties ole paneutunut ja perehtynyt.

Kauppa- ja teollisuusministeri K a l l i o - m ä k i : Puhemies! Olen yrittänyt välttää sitä, että syyttelisin tai osallistuisin sellaiseen keskusteluun, jossa syytellään toisiaan tässä salissa, enkä ymmärrä, mistä ed. Salo sai sellaisen käsityksen, että olisin syyttänyt keskustaa edellisessä puheenvuorossani. Halusin vain kertoa, että olemme lähteneet todella matalalta tasolta ja että Suomen talous putosi historiallisen alas hyvin lyhyessä ajassa. Syyt ovat moninaiset, osittain maan rajojen ulkopuolelta johtuvia. Sen tietää ed. Pekkarinenkin.

Sosialidemokraateilla oli oppositioaikanaan vaihtoehtoinen talouspoliittinen linjaesitys. Emme me tiedä, olisiko se toteuttanut parempaa taloutta, koska se jäi teoriaksi. Mutta itse uskon tälläkin hetkellä, että parannusta olisi tapahtunut. Linja perustui kohdennettuun, tarkasti räätälöityyn työllisyyttä vahvistavaan elvytykseen ja siihen, että säästöt, joita koko ajan painotimme mukana, kohdentuvat noususuhdanteeseen

voimakkaasti, niin kuin tällä hetkellä tapahtuu. Uskon, että olisimme näin saaneet työllisyyden pysymään hiukan paremmissa kantimissa.

Muuten näistä kolmesta viisaasta läntisestä talousasiantuntijasta yksi, ruotsalainen, kannatti hyvin selkeästi sosialidemokraattien silloin esittämää talouspoliittista linjausta, jonka taakse kyllä tulivat myöskin Suomessa mm. yliopistojen viisaat varsin kattavasti vuosien mittaan. No, ei kannata hirveästi muistella menneitä, muuten kuin että otamme oppia kukin tykönämme. Katsotaan sitten, miten kukin hallitus, joka kansan tahdosta valtaan tulee, kykenee omia oppejaan toteuttamaan.

Ed. Pekkarinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lännen viisaista miehistä vielä sen verran, että minusta näiden kaikkien kolmen analyysi kuitenkin siitä, mikä oli Suomen tie 80-luvun lopun aikaan, oli erittäin yhtäläinen. Heidän analyysinsä siitä, mitä virheitä tehtiin rahapolitiikassa ja miten finanssipolitiikan virheet tavallaan kertautuivat 80-luvun lopun aikaan, oli myös tämä ruotsalainen mukaan lukien, aivan samanlainen. Niissä toimenpiteissä, mitä he suosittivat, oli pieniä eroja, kovin dramaattisia ei niissäkään. Ruotsi noudatti sen sorttista linjaa, mitä Suomen sosialidemokraatit vaativat silloin, ja nyt kaikki tiedämme, mikä on Ruotsin tilanne. Nyt siellä uidaan syvällä. Toivottavasti pää nousee pintaan myös siellä. Olisi toki myös Suomen etu, että se nousisi.

Ed. Tennilä: Rouva puhemies! Minusta täällä eduskunnassa on nyt omalaatuisen laaja hurraa-rintama kehuskelemassa sitä, kuinka hyvin Suomessa menee. Minusta näihin hurraahuutoihin ei ole aihetta. Suomessa on ollut erittäin vahva talouskasvu jo pitempään, mutta siitä huolimatta työttömien määrä on edelleenkin 460 000. Juuri julkaistut työttömyysnumerot herättävät syvää huolta. Ne myös pakottavat miettimään ja toivon mukaan laajalla pohjalla sitä, riittääkö markkinoiden ja talouskasvun varaan rakentuva työllistämispolitiikka.

Minä olen vetänyt vasemmistoliiton eduskuntaryhmän työllisyysprojektia jo useamman vuoden ja olen kaiken aikaa ollut vakuuttunut siitä, että tämmöinen markkinoiden ja talouskasvun varaan rakentuva työllistäminen ei tule riittämään. Tästä on monista maista selvät näytöt. Jos suurtyöttömyys pääsee syntymään, sitä on erittäin vaikea purkaa, ja siihen on tietyt rakenteelliset tekijänsäkin osittain mukana. Erityisen ongelmallista on se, että jos pitkäaikaistyöttömyys pääsee syntymään laajana, sitä on lähes mahdoton purkaa, eikä siinä ainakaan riitä missään nimessä pelkät markkinoiden tuottamat toimet tai talouskasvu.

Minusta tämmöinen haaste on vielä olemassa, miettiä vielä kerran, miten tämä suurtyöttömyys voidaan voittaa. Siinä ei minusta missään nimessä tule riittämään markkinoiden ja talouskasvun varaan jättäytyminen. Tällä linjalla jatkaen me käymme ehkä jossain 350 000 työttömässä, mutta kun lama iskee, sitten lähdetään taas huonompaan suuntaan. Kyllä tässä tarvitaan nyt myös rakenteellisia ja varsin radikaaleja toimia.

Eduskuntaan on esimerkiksi saatava erittäin nopeasti esitys sapattivapaasta siten, että korvaustaso on riittävä. Sapattivapaajärjestelmä Tanskassa toimii hyvin. Sapattivapaan mahdollisuutta Tanskassa käytti viime vuonna yli 100 000 työtöntä ja työssä olevaa, molemmathan siinä ovat mukana. Mutta siellä sapattivapaajärjestelmässä on se vahvuus, että korvaustaso on varsin korkea. Se tulee olemaan meilläkin ratkaisevaa, mikä on korvaustaso. Jos se on matala, sapattivapaalle lähtijöitä ei tule löytymään kovinkaan laajasti.

Minusta on välttämätöntä palauttaa velvoite työllistää myös pitkäaikaistyöttömät. Jos tätä velvoitetta ei ole, meillä tulee olemaan sellainen ryhmä, joka jatkuvasti putoaa väliin, ja he ovat juuri pisimpään työttömän olleet, jotka eivät työllisty normaalein toimenpitein. Vain velvoite toimii heidän suojaverkkonaan.

Lisäksi minusta pitää määräajaksi ottaa käyttöön mahdollisuus siirtyä varhaiseläkkeelle 55-vuotiaana siten, että tilalle palkataan alle 30-vuotias työtön kortistosta. Tästä olemme jättäneet vasemmistoliiton eduskuntaryhmän toivomusaloitteen.

On myös päästävä sanoista tekoihin pienyritysten lisäämiseksi maassamme. Haaste on erittäin suuri, mutta yhtä selvää on myös, että suuryritysten tukemisen kautta työllistäminen ei juurikaan edisty. Investoinnit voivat olla markkamääriltään hyvinkin suuria, mutta työpaikkojen määrä jää varsin pieneksi.

Viime päivinä on huudettu hurraata esimerkiksi Oulun paperikoneinvestoinnille. Se on hyvä, ihan iso ja myönteinen ratkaisu, josta jo kyllä sovittiin edellisen hallituksen aikana, jos minä jotakin oikein ymmärrän. Mutta kuten nähtiin, 2,5 miljardilla markalla tulee pysyviä työpaikkoja paperitehtaille 180. Eli pysyvät työ-

paikat, joita suurteollisuus antaa, ovat sittenkin vähäisiä.

Pk-sektorilla on toisin. Mutta siellä tarvittaisiin nyt radikaalia uutta ajattelua ja uskallusta tehdä niitä ratkaisuja, jotka estävät pk-sektorin kehittymistä. Meillä on pienyrityksiä poikkeuksellisen vähän verrattuna moniin muihin Oecd-maihin, jos näin halutaan sanoa. Ongelmana tietysti on, kuka maksaa ne helpotukset, jotka pk-sektorille annetaan. Pitää uskaltaa verottaa suuryhtiötahoa jossakin muodossa voimallisemmin, tai muutoin ollaan tilanteessa, jossa sosiaaliturva on se, joka jälleen on leikkauksen kohteena.

Arvoisa puhemies! Valiokuntaan lähetettävässä lisäbudjetissa on työllistämiseen rahaa siten, että valtion työllistävien toimien taso säilyy suunnitellulla tasolla. Näin tilanteen tietysti pitää ollakin. Olisihan tietysti täysin mahdoton ajatus, että kun työllisyyden ja yhteisvastuun hallitus aloittaa, niin suunniteltu työllistämisen taso valtion toimenpitein putoaisi. Lisäbudjetin omalaatuisuus on kuitenkin siinä, että työllisyyttä ylläpitävien toimien rahoitus on järjestetty siten, että leikataan lapsilisiä ja opintotukea.

Lisäbudjetissa on esitys myös pinta-alalisien ja metsänparannusvarojen supistamisesta. Miten nämä toimet edistävät työttömyyden torjuntaa? Vastaus on minusta selvä; eivät mitenkään, päinvastoin huonontavat. Minusta esimerkiksi metsänparannustyöt ovat tärkeitä. Niitä pitäisi edistää ja lisätä, mutta nyt rahaa leikataan pois. Valtion rahaa esitetään siten, että yksityisetkään eivät pysty toimimaan. Työttömyys ei tietenkään tätä kautta missään nimessä vähene, vaan niiden ihmisten työllistäminen, jotka ovat metsänparannustehtävissä vaikeutuu. Viimeksi tänä aamuna olen saanut tästä asiasta varsin tarkkaa informaatiota pohjoisen osalta.

Jokainen tietää tietysti, että valtiontalouden tasapaino on kaukana. Kasinotalouden ja suurtyöttömyyden vuodet ovat johtaneet tilanteeseen, jossa valtion tulojen ja menojen erotus on liian iso. Eroa on pienennettävä, mutta ei suinkaan paniikinomaisesti Emu-kriteerit ainoana tavoitteena, kuten nyt näyttää olevan, vaan omin päätöksin ja omin ehdoin. Kun niin sanotusti säästetään, ei pidä myöskään kohdentaa säästöjä väärin.

Lapsilisät ovat väärä leikkauskohde, samoin opintotuki. Tämä on minun varma ja vakaa kantani. Kaiken lisäksi esimerkiksi lapsilisien leikkaukset on tehty vielä mahdollisimman väärämielisesti; eniten otetaan niiltä perheiltä, joissa lapsia on useampia.

SKDL toimi aikanaan hyvin voimallisesti lapsilisäjärjestelmän aikaansaamiseksi. Vuonna 1957 SKDL esti tässä salissa lapsilisien maksatuksen siirtämisen varsin poikkeuksellisella toimenpiteellä, monipäiväisellä jarrutuksella. Vasemmistoliitto jatkaa SKDL:n toimintaa, ja jo tämä sekä vaaliohjelmamme velvoittavat meitä puolustamaan lujasti lapsilisäjärjestelmää.

Olemme sitoutuneet myös siihen, että opiskelu on jokaisen oikeus. Siirtyminen markkinakorkoisiin lainoihin oli jo raju takaisku. Nyt tulee sitten opintotuen alennus. Siinä on kyse rahasta, mutta myös siitä, että suunnaksi otetaan nyt opintotuen huonontaminen ensimmäistä kertaa. Opintotukijärjestelmää on sentään saatu kehiteltyä vuosien mittaan pikkuhiljaa. Sen luominen alkoi silloin, kun me radikaalit yliopistolla marssimme ja banderolleja heiluttelimme. Se oli se porukka, joka pani tämän asian liikkeelle, mutta nyt lähdetään toiseen suuntaan ja se on valitettavaa. Sitä ei voi hyväksyä.

Lisäbudjetissa olevista lapsilisien ja opintotuen leikkauksista sovittiin hallitusneuvotteluissa. Mutta siitä ei sovittu, miten leikattava summa muodostuu ja muodostetaan. Valiokunnassa onkin katsottava tarkkaan vielä kerran, voiko leikkauksia tehdä edes säädyllisen sosiaalisesti, myös juuri lapsilisien osalta. Hallituksen esityksiä tällaisina en voi hyväksyä.

En voi hyväksyä myöskään lisäbudjetissa olevaa Veitsiluoto Osakeyhtiön yksityistämisesitystä. Hallitushan pyytää eduskunnalta valtuuksia luopua osakkeiden osalta valtion enemmistöstä Veitsiluodossa ja myös määrävähemmistöstä eli pyydetään valtuutta yksityistää koko Veitsiluoto Osakeyhtiö. Valtuudet yksityistää Veitsiluoto Osakeyhtiö hallitus tarvitsee voidakseen fuusioida Veitsiluodon Ensoon, joka on jo osake-enemmistöltään yksityinen ja joka on menokelkassa yksityisille kokonaankin, näin arvioin. Juuri tätä taustaa vasten pitää nähdä tarve yksityistää Veitsiluoto. Valtuus tarvitaan vain siihen, että yksityistettävä Veitsiluoto voidaan liittää yksityiselle menevään Ensoon.

Itsellisen pohjoisen valtionyhtiön loppu ei ole pohjoisen etu, päinvastoin. Kun päätösvalta siirtyy etelään tai ajan kanssa ehkäpä suoraan ulkomaille, on paljon helpompaa tehdä päätöksiä toimintojen supistamisesta Kemissä ja Kemijärvellä. Luulen ja olen varmakin, että Oulu kyllä selviää tässä ratkaisussa. Oulu on se, johon satsataan ja jota kehitetään, mutta miten käy pohjoisemman osan, se on vaakalaudalla. Kemissäkin näet tarvitaan uusia investointeja, vaikka lämpö-

voimalapäätös onkin tehty, mikä oli myönteinen ratkaisu.

Erityisen iso kysymys on Kemijärven sellutehtaan kohtalo. Tuo sellutehdashan on väistämättä ja välttämättä uudistettava, ja sitä pitää samalla myös laajentaa, jotta se on kilpailukykyinen myös ottaen huomioon suhdannevaihtelut. Siinä Kääriäis-kaupan yhteydessähän sovittiin muutaman sadan miljoonan markan investoinnit Kemijärvelle. Ne olivat aivan pakollisia, jotta Kemijärven sellutehdas ylipäätään voisi jatkaa edes muutaman vuoden toimintaa, edes korkeasuhdannevuosien ajan. Mutta vasta päätös ja rahat lämpövoimalasta Kemijärven tehtaan yhteyteen takaavat sen, että sellutehtaan piipusta nousee savu myös 2000-luvulla. Minua huolettaa se, että Kemijärven sellutehtaasta ja sen kohtalosta ei ole mitään sitovaa sanottu, ei esille tuotu, ei edes luvattu nyt, kun Veitsiluodon yksityistämistä ja fuusiota Ensoon viedään kovalla vauhdilla eteenpäin. Pohjoisen kannalta se ei lupaa hyvää.

Pohjoisen kannalta on hyvin kielteistä myös se, että kuljetustukea leikataan. Jos jokin aluepolitiikan keino on ollut oikea ja tehokas, se on ollut juuri kuljetustuki. Sen ideahan on saattaa eri osissa maata toimivat firmat samalle viivalle, tasata siis kuljetuskustannuksissa olevat erot. Nyt kuitenkin kuljetustukea aiotaan leikata se on pois ennen muuta pohjoiselta. Se pitää tässä aina nähdä.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Tennilä puhuu kyllä hyvää asiaa, mutta tietyllä tavalla minua jäi kiusaamaan hänen puheenvuorossaan työllistämisessä voittopuolisena oleva leppäsläinen ajattelu vanhoilta ajoilta, toisin sanoen että valtion tukityöllistämisellä työllistettäisiin. Toisin sanoen vaikka ei olisi tarjollakaan tuottavaa työtä, niin siitä huolimatta valtion tuella työllistetään. Olen käyttänyt aina esimerkkinä vaahteranlehtien haravoitsijaa, joka haravoi viisi metriä toiseen suuntaan ja viisi metriä toiseen suuntaan, ja siitä maksetaan pientä palkkaa. Ed. Tennilä ihannoi vähän tähän suuntaan. Se on vanhanaikaista ajattelua, ja mielestäni jos pyritään terveeseen työllistämiseen, se perustuu tietysti kysyntään, kulutukseen ja tuotantoon yhteiskunnassa ja siihen, että yhteiskunnassa rahavirrat liikkuvat.

Meidän suuri ongelmamme on nähtävissä ja tuli aivan äsken mieleeni, kun menee pankkisaliin tänäkin päivänä. Siellä on sellaiset vinotaulut, joissa kaupataan ihmisille rahaa, että tulkaa nyt hyvät ystävät ottamaan rahaa, nyt sitä olisi saatavissa. Ja pankkimiehet ovat sanoneet, että sitä kyllä saa tällä hetkellä, siitä ei ole kysymys. Miksi sitä ei oteta pankeista? Pankit haluavat antaa lainaa, ja se on pankkien kannattavuuden kannaltakin ongelma, mutta ihmiset eivät normaalilla tavalla sitä ota, eivät osta, kuluta ja näin mahdollista tuotantoa ja työllistämistä. Mistä se johtuu? Tähän ongelmaan ei ole täällä tänä päivänä sanallakaan puututtu. Enkä minä usko, että tuo leppäsläinen ajattelu on enää nykypäivää eli että väkisin työllistetään vaahteranlehtien haravoitsijoita ja harjaajia yhteiskunnan kustannuksella, koska se ei ole yhteiskunnan kannalta tuottavaa työtä vaan pakkotyöllistämistä.

Ed. T e n n i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voisin käydä pitkän keskustelun käsitteestä tuottava työ. Väitän suoraan, että ed. Aittoniemi edustaa tässä vulgaaria marxilaisuutta, mutta se keskustelu käydään joskus toiste. Kaikki työ on parempaa kuin ei mikään. Minä lähden ihan kirkkaasti tällaisesta ajatuksesta. Kaikki työ on parempaa kuin joutilaisuus. (Ed. Aittoniemi: Se on toinen asia!) — Ei se ole toinen asia, vaan se liittyy tähän tuottavasta työstä esittämäänne mielipiteeseen, jossa työ loppujen lopuksi pelkistyy joksikin teollisuustyöksi, ja se on erittäin kapea ja toivotonkin tapa yrittää ratkaista työllisyysongelmia.

Työttömyysongelmaan haetaan ratkaisua nyt koko Euroopassa, koko maailmassa. Näitä linjoja on jo hahmottumassa erilaisia. Meillä on markkinaehtoinen työllistäminen valittu linjaksi. Sitä vedettiin edellisen hallituksen aikana ja nyt näyttää, että se jatkuu. Hieman siihen on tullut lisää, että jotakin tehdään työajan lyhentämisen osalta tai työn kierrättämisen osalta edes, mutta pääsääntö on tämä markkinaehtoinen työllistäminen. USA työllisti ja sai työllisyyttään korjatuksi menemällä matalapalkkoihin, mutta siellä tulivat sitten sosiaaliset ongelmat vastaan. Minusta meidän pitää löytää suomalainen tie, jossa on mukana kasvu, jossa on uustuotanto, ennen muuta pk-sektori, mutta jossa valtio vetää suojaverkon ja lähtee siitä, että kukaan ei voi pudota työmarkkinoilta pitkäaikaistyöttömyyden vuoksi.

Ed. K a r j a l a i n e n: Arvoisa puhemies! Näitten harvenneitten rivien läsnäollessa ja keskustelun tässä vaiheessa voi omaa puheenvuoroaan reilusti lyhentää. En suostu toistamaan kaikkea sitä, mitä aioin tässä kertoa. Ehkä kommenttina käytyyn keskusteluun totean sen, että

minun omaa iloani maaottelutilanteessa Suomi-Ruotsi himmentää se, että Ruotsissa on kymmentä prosenttiyksikköä pienempi työttömyys kuin meillä. Hallituspuolueen edustajanakin pidän puheenvuoroni molemmat silmät auki. Näen sekä hallitusohjelmassa että tässäkin lisätalousarvioesityksessä sekä myönteistä että myös sinne sisäänrakennetut riskit.

Tämän hallitusohjelman ja sitä toteuttamaan lupautuneen hallituspohjan merkitystä markkinoiden vakuuttajana on tyytyväisenä ihasteltu ja tähän saakka aivan syystä. Korkotason lasku ja nyt ensimmäiset huomattavat julkisuuteen tulleet investointihankkeet ovat omiaan luomaan sitä tuiki tarpeellista rohkaisevaa uskoa, mitä kotimarkkinasektori kaipaa, jotta se voisi lunastaa sille varatun ratkaisevan osan työllistämisessä. Tähän tapahtumaketjuun hallituksen työllisyysbudjetti kuuluu ja sopii. Se sisältää oikean suuntaisia konkreettisia toimia ja ainakin sanallisella tasolla lupaavilta kuulostavia linjauksia työllistämisen ja työllistymisen auttamiseksi.

Hyvältä kuulostaa tuon esityksen lähtökohdaksi kuvattu varsinaisessa talousarviossa osoitettujen voimavarojen säästäminen ja kohdentaminen uudelleen työllisyyttä tukevalla tavalla. Työvoimapolitiikan osalta on myös oikein, että sen toimenpiteet aiotaan kohdentaa nuoriin ja pitkäaikaistyöttömiin. Kotipaikkani muistaen tyytyväisenä totean myös tavoitteen parantaa edellytyksiä toteuttaa Oulun uusi paperikonehanke. Tämä ei ole minun kannanottoni yleensä valtionyhtiöihin, vaan tähän yhteen käytännön esimerkkiin.

Muutama kysyvä kommentti tulee mieleeni. Kun sitä ei tässä salissa ole vielä tänä iltana toistettu, niin omalta osaltani jäin miettimään muun muassa yksityisteiden valtionapujärjestelmän kumoamisen seuraamuksia. Hyväksyn tuon tavoitteen, mutta yhteistä etua jää tämän jälkeen vartioimaan vain kunta tahtonsa ja resurssiensa puitteissa. Siksi hanketta toteuttavan lakiesityksen valmistelussa on syytä huolehtia, että jokamiehenoikeuden aito toteutuminen ei tämän hankkeen yhteydessä vaarannu.

Lisätalousarvion leikkaus- ja säästökohteita voidaan kohta kohdalta kritisoida. Kukin niistä koskee johonkin ja jotkut kipeästikin. Työllisyyden parantamisen tavoite pyhittää leikkausten muodostaman kokonaisuuden minun ajattelussani. Täytyy edellyttää, että leikkausten yksityiskohtainen toimeenpano ei lyö koko esityksen, koko hallitusohjelman päätavoitetta korville.

Tämä työllisyyslisätalousarvioesitys on siis myönteinen avaus koko hallitusohjelman konkreettiselle toteuttamiselle. Täytyy toivoa eväänä jatkovalmistelulle, että valmistelussa olevien tulevien leikkausten osalta työllisyyden parantumistavoite voittaa leikkausten työttömyyttä lisäävän vaikutuksen. Erikoisen suurta harkintaa työllisyyden sekä alueellisen ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja tasa-arvon kannalta edellyttävät paljon puhutut tulevat valtionosuusleikkaukset ja valtionosuusjärjestelmän muutokset. Mitä suurimmassa määrin työllisyydestä ja inhimillisestä oikeudenmukaisuudesta on kyse myös maatalouden sinänsä välttämättömässä saneerauksessa.

Tällä hetkellä laajat maaseutualueet Keski-Suomesta ylöspäin on jo peloteltu mekaanisilla laskelmilla, laskentamalleilla, joiden seuraamukset noiden alueiden ihmisille olisivat todella kohtalokkaat. Todellakin on vaara, että toimenpiteiden väärä mitoitus ja olosuhteista piittaamaton joustamaton ajoitus voivat lamaannuttaa ja tyhjentää suuria alueita, jättää sinne rakennettua infrastruktuuria voimavaroja näin haaskaten käyttämättömäksi ja jossakin toisessa paikassa korvattavaksi jossakin muodossa, jossakin mitassa meidän yhteisen kustannuksellamme.

Tässä yhteydessä muistutan, että valtionosuusleikkauksen yksi ideahan on leikata kasvaneet verotulot. Ihan tiedoksi, että tässä suhteessa kunnat ovat eri tavalla varustettuja. Niiden verotulokertymä ei ole tasainen. Se edellyttää kohdentamisessa tämän tiedon hyväksikäyttöä. Niille eteläsuomalaisille ja kaupunkisilaisille, joista tämä ongelma tuntuu etäiseltä ja jotka tuntevat ehkä vahingoniloakin aiemmin harjoitetun politiikan epäonnistumisesta, tiedoksi, että työttömiksi ja ilman peruspalveluita jäävät ihmiset löytyvät lähivuosien työllisyystilanteen vallitessa asutuskeskusten sosiaaliluukuilta. Jokainen voi päätellä, ketkä ovat heidän sosiaaliturvansa maksajia ja mitä se kaikki maksaa.

Arvoisa puhemies! Hallituksen lisätalousarvioesitys on täysin kelvollinen alku hallitusohjelman toteuttamiselle. Toivottavasti ohjelman toteuttamista jatkossakin leimaa ennen kaikkea viisaus ja oikeudenmukaisuus, ei pelkästään voimakkuus ja urhoollisuus.

Ed. M. K o s k i : Arvoisa puhemies! Tuntuu aika ihmeelliselta, kun kuuntelee näitä puheenvuoroja, ennen kaikkea hallituksen edustajien puheenvuoroja, jotka yrittävät todistella, että Lipposen hallitus olisi saanut aikaan vallitsevan

myönteisen talouden kehityksen. Valtion taloudethan eivät kehity viikoissa tai kuukausissa, niiden syklit ovat hiukan pitempiä, yleensä ne ovat vuosia. Suunnat määrittyvät ja jatkuvat pitempinä kuin viikkoina tai kuukausina.

Mielestäni vallitseva myönteinen kehitys on aika pitkälle seurausta siitä, että Ahon hallitus harjoitti Suomessa sellaista politiikkaa, joka tämän linjan ja suunnan sai aikaan. Vuonna 91, jolloin Ahon hallitus aloitti toimintansa, kaikki nämä tunnusluvut olivat päälaellaan. Työttömyys oli erittäin selvästi kasvussa, vaihtotase oli vahvasti miinuksella, kauppatase oli miinuksella, valtiontalous velkaantui hurjaa vauhtia ja myös kansantalouden osalta oli ihan selvää se kehitys, mikä vallitsi. Se oli erittäin kielteistä aikaa.

Ahon hallituksen määrätietoinen toiminta viime eduskuntakauden aikana aiheutti sen, että Suomen valtiontalouden menoja säästettiin reilut 30 miljardia markkaa. Sen toiminnan kautta meillä todella suunta muuttui. Vienti saatiin vetämään. Se muuttui myönteiseksi plussalle ja viime vuonna esimerkiksi kauppataseen plusosuus oli reilusti noin 30 miljardia. Ahon hallituksen toiminta sai myös aikaan sen, että myös vaihtotase on plussalla ja sitä kautta kansantalouden velkaantuminen on pysähtynyt. Se on todella myönteinen asia. Myös työttömyys viimeisen vuoden aikana on laskenut reilusti, ja trendi jatkuu myös tulevaisuudessa, jos kehitystä ei turmella.

Arvoisa puhemies! On syytä hiukan tutkailla menneisyyttä, mistä johtui alamäki, jonka selvittäjäksi, pesän selvittäjäksi, konkurssipesän hoitajaksi Ahon hallitus lähinnä joutui. Se johtui hurahtaneesta 80-luvun kasvusta, joka tapahtui lähinnä velkaelämisen avulla ja joka johtui lähinnä siitä, että meidän rahamarkkinoitamme vapautettiin hallitsemattomasti ja aiheutettiin tilanne, että Suomessa todella elettiin ulkomaisen pääoman varassa. Vuonna 87, kun rahaliikenteen viimeiset esteet poistettiin, Suomeen vyöryi ulkomaista valuuttaa 16 kuukauden aikana noin 700 miljardia markkaa, ja se oli velkaelämistä, joka on niin kuin entisellä miehellä, että kun housuun kakkii, niin vähän aikaa se lämmittää, mutta lämpö ei todella kestänyt kovin pitkään. 90-luku on ollut seurausten seurausta eli alamäkeä, jota on pyritty muuttamaan ylämäeksi ja tämä muutos tapahtui nimenomaan Ahon hallituksen aikana.

Varsinaiseen aiheeseen eli tähän lisäbudjettiin, joka on annettu, lähinnä sen säästöosuuteen, siihen, millä tavalla se kohdentuu suomalaiseen yhteiskuntaan.

Puhutaan arvoista ja siitä, että näitten säästöjen osalta ovat merkittäviä arvot, joitten pohjalta meidän pitäisi arvoasetelmia tehdä. Meidän pitäisi pystyä määrittämään säästöjen osalta tasapuolisuus niin alueellisesti kuin myös ihmisten tasolla. Näyttää siltä, että tämän lisäbudjetin viitoittama linja, joka todennäköisesti jatkuu myös jatkossa, on niin maantieteellisesti kuin ihmisten osalta epätasa-arvoinen.

Se, että työllisyyttä parannetaan sillä tavalla, että leikataan maataloudelta pinta-alalisiä, leikataan opintotuesta ja muusta toiminnasta ja lapsilisistä, on nimenomaan sitä arvovalintaa, jota tämä hallitus on tekemässä. Eli varoja otetaan niiltä väestönosilta, joilla ei ole vahvaa puolustajaa, joka voisi painostaa hallitusta toisenlaiseen ratkaisuun. Myös jatkossa kuntien valtionosuuksien leikkaaminen näyttää viitoittavan samaa linjaa eli ne kohdentuvat lähinnä pieniin pohjoisen kuntiin ja Itä-Suomen kuntiin. Tämä on mielestäni maantieteellisesti Suomen jakamista aika tavalla kahtia pohjoiseen ja etelään. Otetaan pohjoisesta ja siirretään painopistettä eteläiseen Suomeen.

Maatalouden osalta useammassakin puheenvuorossa on puututtu siihen, että ollaan kajoamassa kansallisen tukipaketin sisältöön, sen summiin. Se on aika kohtuutonta sen takia, että kun tämä sali todella päätti Euroopan unionin jäsenyydestä, päätös tehtiin nimenomaan niin, että sen pohjana maatalouden osalta oli olemassa tämä kansallinen tukipaketti, summat, joilla pyrittiin turvaamaan maatalouden jatkamismahdollisuudet myös Suomessa. Sen leikkaaminen on mielestäni maatalousväestön pettämistä ja sellaisen tilanteen aiheuttamista, joka voi olla karu seurauksiltaan. Se voi viedä meiltä mahdollisuuden kannattavaan maatalouteen jatkossa.

Täytyy muistaa myös se, että jo ennen EU-jäsenyyttä maataloudelta tehtiin leikkauksia, valmistettiin maataloutta siihen muutokseen, johon se EU:n kautta joutui. Toisaalta tämän kansallisen tukipaketin aleneva osuus eli 3 miljardia, joka poistuu tämän eduskuntakauden aikana, on mielestäni myös maatalouden osallistumista näihin säästötoimenpiteisiin. Maatalouden kurittaminen vielä näillä lisäsäästöillä on kyllä mielestäni aika kohtuutonta.

Olin edellisen eduskunnan aikana maa- ja metsätalousvaliokunnan mukana, kun vierailimme Saksassa ja kävimme siellä kokousta saksalaisen maa- ja metsätalousvaliokunnan kanssa. Sii-

nä kokouksessa vertailimme Saksan ja Suomen budjetin rakennetta maataloustuen osalta. Totesimme, että rakenteet olivat täsmälleen samanlaiset. Saksassa valtio satsaa maatalouden tukemiseen ihan täsmälleen samassa suhteessa, kuin mitä Suomessa satsataan oman suomalaisen maatalouden tukemiseen.

Pitäisikö meillä valita erilainen tie eli lähteä poistamaan sitä kansallista tukea, jota muut maat maksavat omille maatalouksilleen? Mielestäni se on mahdoton kuvio. Se aiheuttaa ainoastaan tilanteen, että Suomi menettää maataloutensa osalta kilpailukykynsä ja sitä kautta myös mahdollisuuden harjoittaa tässä maassa maataloutta.

Arvoisa puhemies! Tulevaisuutta ja työllisyyttä ajatellen erittäin tärkeä työllistäjä Suomessa on pieni ja keskisuuri yritystoiminta. Omassa perheessäni toimii leipomo, jonka osalta seuraan aika läheltä pienen yritystoiminnan kehittymistä, sen mahdollisuuksia työllistää. Täytyy sanoa, että tällä hetkellä työllistämisen este on aina yleensä se, että työvoimamme on liian kallista. Varsinaisesta palkasta ei voi sanoa, että se, työntekijän palkka, olisi liian kallis, vaan kallista siinä työllistämisessä ovat nimenomaan ne sivukulut, jotka ovat mukana palkan sivukuluina. Ne tekevät palkasta noin 70 prosenttia. On täysin mahdotonta kuvitella, että jos Suomessa tällaisella palkkarakenteella jatketaan, että pieni ja keskisuuri yritystoiminta voi lisää työllistää suomalaisia. Jos tuota työllistämisen estettä ei pystytä poistamaan, se kyllä estää työllistymisen tässä maassa.

Samoin työaikojen osalta on mielestäni Suomessa päästävä järjestelmään, jossa myös työajat joustavat ja voidaan hyödyntää ne lyhyetkin aikajaksot, joita on mahdollista käyttää ihmisten työllistämiseksi. Toivon, että istuva hallitus näihin asioihin löytää ratkaisun ja voi edesauttaa sitä, että pieni ja keskisuuri yritystoiminta voi suomalaisia työllistää.

Vielä lopuksi Suomen kuntiin ja siihen tilanteeseen, joka kunnissamme vallitsee. Tuommoisen 3 600 asukkaan kunnassa ne säästöuhkat, jotka sinne ovat tulossa, merkitsevät linjasta riippuen 4—8 miljoonaa markkaa. Se tarkoittaa silloin sitä, että tuo linja toteutuessaan ajaa kyllä pienet kunnat erittäin vaikeaan tilanteeseen. Sietää kysyä, onko hallituksella tarkoitus tällä linjallaan ajaa pienet kunnat yhteen Suomessa ja sillä tavalla vähentää kuntien määrää.

Ensi kesänä voimaan tuleva kuntalaki mielestäni on luotu erilaisen hengen vallitessa. Kuntalaki antaa kunnille mahdollisuuden valita erilaisia linjoja toiminnassaan, antaa mahdollisuuden kunnille entistä enemmän harjoittaa yhteistoimintaa ja sitä kautta löytää synergiaetuja kunnan toimintojen osalta. Mielestäni se tilanne poistaa tarpeen kuntaliitoksilta ja antaa mahdollisuuden järkevään kuntien väliseen yhteistoimintaan. Mielestäni nyt on lähdettäväkin siitä, että yhteistoiminnan syntymistä ja kehittymistä ruokitaan eikä ajeta kuntia tässä vaiheessa liian vaikeaan tilanteeseen. Annetaan kunnille aikaa harjoittaa yhteistyötä ja sitä kautta saada tuloksia aikaan myöskin kunnallistalouden osalta.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Louekoski.

Ed. Lehtosaari (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron ed. Karjalaisen puheenvuoron vuoksi. Hän totesi, että hallituksen leikkaukset, jotka koskevat yksityistiemäärärahojen poistoja, ovat muuten oikeat, mutta hän esitti erään kysymyksen: Miten käy jokamiehenoikeuden noilla teillä, joilta valtionavut poistetaan, eli voiko siellä jatkossa sitten vapaasti liikkua?

Mielestäni ed. Karjalaisen kysymys on hyvin ajankohtainen ja oikea. Tiedän ihan tarkkaan, että hyvin monien yksityisteiden, joista yhteiskunnan tuki on poistumassa, ainakin asteittaista sulkemista suunnitellaan. Se johtaa erittäin suuriin vaikeuksiin noilla teillä, mutta se johtaa myös moniin muihin ongelmiin yksityisteillä, mikäli valtionavut sieltä poistetaan. Siellä liikennöinti tulee varmasti vaikeutumaan teiden rappeutuessa, koska osakkaat eivät pysty huolehtimaan teiden kunnosta. Voimme kysyä: Miten käy puuhuollolle? Miten käy ylipäätään sen tien muulle liikenteelle?

Hallituksen tarkoituksena lienee, että yksityistiet jäisivät entistä enemmän kuntien hoidettaviksi. Mutta tiedämme, että kunnilla on paljon monia muitakin ongelmia, ja näin ollen kuntien rahat eivät riitä tiemäärärahojen nostamiseen. Tässä vaiheessa olisikin viisasta, että hallitus peruisi tämän esityksen, koska siten hyvin monelta ongelmalta yksityisteiden varsilla vältyttäisiin. Kannattaako tällaista riitatilannetta rakentaa reilun 100 miljoonan tähden?

Ed. Kääriäinen: Herra puhemies! Puutun lyhyesti vain yhteen asiaan, asiaan joka täällä

on ollut aika tavalla varjossa, lähes kokonaan. Siitä ei myöskään valtiovarainministeri esittelypuheenvuorossaan sanaakaan puhunut eikä esitellyt: Enson ja Veitsiluodon yhteenliittymää, sen taustalla olevien valtuuksien pyytämistä.

Johdannoksi lyhyesti on sanottava, että Enson ja Veitsiluodon tekemä aiepäätös — siksi kai sitä on nimitettävä — rakentaa Ouluun uusi paperikone on hyvä asia. Nyt voi todeta senkin, että ilman Enson 35 prosentin osaomistusta Veitsiluodossa tällaista investointipäätöstä ainakaan tässä aikataulussa ei olisi voitu tehdä. En oikein usko, että oikein milloinkaan.

Voi sanoa, että viime syksyn arvio asioitten kulusta osoittautuu oikeaksi. Mutta sekin on sanottava, että Oulun paperikonepäätökseen sinällään ei olisi tarvittu uusia ratkaisuja Enson ja Veitsiluodon välillä. Tällä ratkaisulla on oltava muut perustelut, muut pitkälle tähtäävät perustelut, joihin kohta lyhyesti tuonnempana palaan.

Paperikonehanke osoittaa, että Enson ja Veitsiluodon yhteistyö, nyt siis pitkälle syventyvä yhteistyö, on turvallista Pohjois-Suomen kannalta ja edullista Suomen valtion kannalta. Toivottavasti Pohjois-Suomessa, myös Lapissa, tehtävät investoinnit poistavat sinällään ymmärrettäviä pelkoja Ensoa ja tehtyjä rakennejärjestelyjä kohtaan. Investoinnit, jotka ovat siis meneillään Kemijärvellä ja Kemissä ja kohdakkoin Oulussa, ovat tässä mielessä kyllä vakuuttavia näyttöjä.

Pohjoisen metsäteollisuuden mahdollinen uhka, viittaan nyt lähinnä Kemijärven tilanteeseen, ei tule Suomen metsäteollisuuden omista rakennejärjestelyistä vaan etupäässä niistä laajoista suojeluhankkeista, joita Pohjois-Suomessa on vireillä.

Savolaisena kansanedustajana täytyy todeta tietenkin se, että Varkaus hävisi tällä erää kilpailun Oululle, jos nyt kilpailusta voi tässä yhteydessä kunnolla puhua. Tämä on takaisku meille itäsuomalaisille, ja etenkin se on takaisku Pohjois-Savolle, josta on hyvää kyytiä muodostumassa lähes pelkkä puuvarasto, tosin hyvin kasvava ja karttuva puuvarasto, jota muut alueet hyödyntävät teollisesti.

Nyt hallituksen on omalta osaltaan ja omilla keinoillansa pidettävä huoli siitä, että Itä-Suomelle ja Pohjois-Savolle ei käy kehnosti näissä asioissa ja että Varkauden nytkin kannattavaksi todettu investointi toteutuu mahdollisimman pian. Sekä Enson että Veitsiluodon olisi erittäin hyvien liiketulosten perusteella jo tässä vaiheessa pitänyt tehdä päätös Oulun lisäksi myös Varkauden investoinnista. Nythän Ouluun tuleva investointi tapahtuu tulorahoituksena, mikä kertoo sen, että meno on aika lujaa. Velkaa ei käytetä. Joka tapauksessa Varkauden paperikoneinvestointi on pidettävä valtion oman metsäteollisuuden investointilistan kärjessä, jossa se kaiken järjen mukaan nyt onkin, kun puhutaan Suomesta.

Myönteisenä on pidettävä sitä, että Enso näillä päätöksillään tulee sitoutuneeksi entistäkin kiinteämmin Suomeen. Se on tärkeä johtopäätös, kun tiedämme ne epäilyt, joita Enson toimintapolitiikkaan tässä suhteessa liittyy. Enson ja Veitsiluodon yhteenliittymä muodostaa Itä- ja Pohjois-Suomen metsäteollisuuden vankan rungon.

Herra puhemies! Lipposen hallitus hakee siis eduskunnalta nyt valtuuksia sellaisten omistusjärjestelyjen hyväksymiseen, jotka johtavat valtion määräysvallasta ja myös määrävähemmistöasemasta luopumiseen Veitsiluoto osakeyhtiössä. Hallitus viittaa lisätalousarvion perusteluissa nimenomaan Enson ja Veitsiluodon välisen yhteenliittymän syventämiseen, mutta vähän yllättävästi puhuu siinä rinnalla vaihtoehtona myös muutoin tarkoituksenmukaisesta ratkaisusta. Mikä on tällainen "tarkoituksenmukainen" muu järjestely? Sen hallitus voisi tai saisi oikeastaan kertoa. Nyt voi kertoa, kun ministeri on paikalla.

Ahon hallitus katsoi viime syksynä, että Enson 35 prosentin osaomistus Veitsiluodossa riittää turvaamaan valtion metsäteollisuuden vahvan aseman Pohjois-Suomessa ja myös tarvittavat monet aika mittavat investoinnit. Minunkin arvioni on se, että se olisi riittänyt ainakin joksikin aikaa, ja tällä kannalla on varmasti aika moni keskustan eduskuntaryhmän jäsen, varsinkin pohjoisimmasta Suomesta. Näillä valtuuksilla olisi toki voitu elää vähän pitempäänkin. Hallituksen nyt pyytämät lisävaltuudet ovat kieltämättä luonnollista jatkoa viime syksyn 35 prosentin päätökselle. Siinä ei tältä kannalta katsoen ole oikeastaan mitään järisyttävää uutta.

Tärkeintä onkin nyt jatkosuunnitelma, joka jotenkin täytyy olla hahmollansa teollisuusministeriössä, jos se on ajan tasalla. Olennaista on nyt se, mihin hallitus tosiasiassa tähtää näillä kaavailemillaan rakennejärjestelyillä ja miten se aikoo turvata valtiolle riittävän painavan aseman Suomen metsäteollisuudessa ajatellen myös valtion asemaa rakennejärjestelyjen ohjaamisessa ja hallitsemisessa. Valtionosuutta voi toki keventää, kun pääomapohjaa täytyy laajentaa, mutta valtiolle on jäätävä tässä perusteollisuudessamme kuitenkin riittävä sananvalta.

Metsäteollisuuden rakennejärjestelyt eivät pääty nyt esitettävään, aikanaan toteutuvaan Enson ja Veitsiluodon yhteenliittymään, ne jatkuvat varmasti. Jotta lisävaltuuksien käsittelyssä ja mahdollisessa myöntämisessä eduskunta on ajan tasalla — siis tietää, mitä se tekee — hallituksen pitäisi kertoa, millainen metsäteollisuuden rakenne sillä on nyt silmiensä edessä uusia valtuuksiapyytäessään ja toimialajärjestelyjä rakentaessaan. Toivon, että hallitus omalla aktiivisella otteellaan avittaisi tulevaisuudessa todella vahvojen kansallisten ratkaisujen, siis yhteenliittymien, syntymistä. Tässä perusteluksi riittää se, kun katsoo ympärilleen, mitä tapahtuu Pohjoismaissa, Euroopassa ja muualla.

Lisävaltuuksia voisi puoltaa jopa oikein hartiavoimin, jos hallitus ohjaisi omilla keinoillaan metsäteollisuuden ryhmittymistä todellisten kansallisten voimien kokoamisen suuntaan. Henkilökohtainen kantani on näillä virityksillä myönteinen tähän hallituksen esitykseen, mutta näillä ajatuksilla, ikään kuin reunaehdoilla, myönteinen.

Arvoisa puhemies! Totean valtion oman metsäteollisuuden uudelleenjärjestelyjä viime syksynä mm. välikysymyksellä vastustaneelle vasemmistolle, etenkin Vasemmistoliitolle, joka ei tässä salissa tällä hetkellä figureeraa, mutta myös SDP:lle, että Siperia se opettaa teitäkin ja se opetustyö jatkuu eri muodoissaan. Siitä olen varma.

Kauppa- ja teollisuusministeri K a l l i o - m ä k i : Puhemies! Siinä sloganit lentelivät aitoon keskustalaiseen tapaan ja hyvä näin. Se antaa oman sävyn keskustelulle. Pari sanaa ed. Kääriäisen puheenvuoron johdosta, joka puheenvuorona minusta oli hyvin asiaa pohdiskeleva ja asiallinen, niin kuin näitäkin asioita hoitaneelle ministerille kuuluu.

Pohjois-Suomen asema tässä ratkaisussa, joka nyt tehtiin Enso — Veitsiluoto-rintamalla ja samalla merkittävän investoinnin osalta, on minusta sellainen, että ei oikeastaan missään suunnassa pitäisi olla mahdollisuuksia väittää, että tässä eivät olisi Pohjois-Suomen edut toteutuneet voi sanoa kaikilta osin, jotka mahdollisia olivat tämmöisen ratkaisun yhteydessä.

Täällä ed. Tennilä aikaisemmin puhui Kemijärven tulevaisuudesta. Minusta siltäkin osin on aikamoinen juttu, että Kemijärven suuntaan on kuitenkin investoitu, tehty merkittävä investointipäätös, lähes 300 miljoonan päätös vastikään. Se tarkoittaa sitä, että kun tällaisia investointeja tehdään, niin totta kai vakavasti lähdetään siitä, että toiminta, johon investoinnit kohdistuvat, jatkuu hyvin pitkälle tulevaisuuteen. Ei siis minusta ole mitään katetta niille peloille, joita ed. Tennilä täällä aikaisemmin heitteli siihen suuntaan, että tässä nyt pelastetaan vain muutama lähivuosi, vaan totta kai näitä investointeja tehdään pidemmällä tähtäimellä.

Ylipäänsä Pohjois-Suomen osalta minusta, kun metsäteollisuuden kehitystä katsotaan, ovat pullat nyt aika hyvin uunissa ja tämä fuusioratkaisu merkitsee sitä, että Enso—Veitsiluoto on tulevien vaikeiden aikojen edessä — voimakkaita noususuhdanteita seuraa aina myös lama-aikoja — huomattavasti kestävämpi kuin tilanne olisi ollut siinä vaiheessa, jossa esimerkiksi Veitsiluoto yksinään olisi joutunut lamaa edessään katsomaan, vaikka sillä nyt pyyhki hyvin. Eli selkeät perusteet tälle fuusiolle juuri nyt tehtynä olivat olemassa.

Vaikka on esitetty epäilyksiä siitä, että tämä fuusio ja paperikoneratkaisu ovat erillisiä, niin eivät ne juuri tästä lähtökohdasta ole. Toimialaratkaisulla, joka tehtiin, varmistetaan esimerkiksi rahoituksen osalta tulevaisuutta selkeästi paremmin kuin erillisessä tilanteessa, jossa paperikonepäätös olisi tehty toisenlaisen yhtiörakenteen varaan.

Minusta synergiaedut, joita jo aikaisemmin hankittiin edellisen hallituksen tekemien päätösten seurauksena, on tässä myös selkeästi huomioitava. Sitten kannattaa tietysti muistaa, että riskejäkin näissä investointipäätöksissä on, ja tällä kertaa se on tietenkin puun hankinnassa sillä tavalla, että tässä joudutaan luottamaan siihen, että koivusellu, jota täällä käytetään raaka-aineen osalta, on saatava pääosin maan rajojen ulkopuolelta, itäsuunnasta.

Sitten on erittäin hyväksyttävää sekin, että keskustelun yhteydessä nostetaan esiin kysymys maan muiden alueiden tulevaisuudesta, varsinkin sellaisten alueiden kuin Itä-Suomi, jossa metsäteollisuudella on merkittävä rooli alueen ja ihmisten hyvinvoinnille. Kun esimerkiksi Enson johdon kanssa olen keskustellut, niin en ole missään vaiheessa saanut sitä vaikutelmaa, että he olisivat jollain tavalla Itä-Suomen ja Varkauden suunnan hylänneet. Päinvastoin se nähdään kehittämiskelpoisena alueena, johon kannattaa jatkossa panostaa.

Jos valtiovalta hoitaa rootelinsa hyvin, jos maan talouspolitiikkaa hoidetaan hyvin, niin silläkin on suuriarvoinen merkitys näille investoinneille mm. siinä punninnassa, jossa suomalainen

metsäteollisuus kansainvälisessä kilpailuasetelmassaan arvioi investointikohteita Suomen rajojen sisäpuolella kontra maan rajojen ulkopuolella. Hallitus osaltaan, sen voin vakuuttaa, tulee tekemään parhaansa, että Itä-Suomen tulevaisuuden näkymät tältä osin voidaan myös varmistaa. Totta kai valtionyhtiöt, niin kuin muutkin yritykset, tekevät sitten omia suunnitelmiaan ja päätöksiään ennen kaikkea liiketaloudellisesta näkökulmasta.

Mitä ylipäänsä tulee valtionyhtiöiden tulevaisuuteen ja siihen liittyviin toimialaratkaisuihin, olen ed. Kääriäisen kanssa samaa mieltä siitä, että kansainvälinen ympäristökehitys Pohjoismaissa ja laajemmin ennen kaikkea metsäteollisuussektorilla on sellainen, että se edellyttää koko ajan valppautta ja valmiutta esimerkiksi lisävaltuusratkaisuihin silloin, kun on selkeät suunnitelmat, selkeät hyväksyttävät ratkaisuehdotukset nähtävissä. Ehkä lisävaltuuksien osalta vielä niin, että valtuuksien rajan pitää olla riittävän väljä ennakolta, ettei seinä tule nopeasti vastaan. Nythän tilanne on se, että lähes kattavasti valtionyhtiökentässä seinä ei tule nopeasti vastaan. Markkinatilanne on jättänyt tiettyä pelivaraa tässä suhteessa.

Uskon, että kannattaa olla hyvin pragmaattinen ja samalla rauhallinen tulevaisuuden haasteiden edessä, kun puhutaan valtionyhtiöiden kehittämisestä, omistuksesta ja valtion roolista omistajuuden suhteen. Perusteet on haettava yhtäältä koko valtakunnan näkökulmasta. Silloin esimerkiksi metsäteollisuus selkärankamme ytimenä on hyvin keskeinen pohdinnan kohde, ja samalla siitä lähtökohdasta on katsottava, että yhtiöt ovat kuitenkin erilaisia ja päätöksetkin monesti joutuvat olemaan yhtiökohtaisia. Osittain, mutta ei niin paljon, tämä koskee myös valtionyhtiöiden hallinnon kehittämistä, joka sekin on koko ajan tarpeellista pohdinnan kohdetta, ja näin hallituksessa tällä hetkellä myös tapahtuu.

Kaikilla tavoin haluan vakuuttaa, että hallitus pyrkii tässä ajassa tekemään ajan ja tulevaisuuden vaatimat ratkaisut valtionyhtiöiden kohdalta ja huomioimaan muun muassa metsäteollisuutta koskevissa ratkaisuissaan koko valtakunnan edun ja samalla katsomaan eri alueiden tulevaisuutta sopivalla, valtakunnan etuun istuvalla perspektiivillä.

Ed. K ä ä r i ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun kuuntelin hyvin tarkkaan ministeri Kalliomäen tämänkinkertaisen esiintymisen, niin siitä voi tehdä sen johtopäätöksen jälleen kerran, että hallituksen valtioyhtiöpoliittinen linja jatkuu kuta kuinkin sellaisena kuin se on ollut maassamme neljä vuotta. Se on aktiivinen, hyvin pragmaattinen linja, sille kannattaa antaa jatkossakin kyllä yhteistä tukea.

Nyt siis hallitus tulee saamaan eduskunnalta mitä todennäköisimmin ja varmastikin valtuuksia jatkaa viisaaksi katsomaansa valtioyhtiöpolitiikkaa, toimialajärjestelyjä ja yksityistämistäkin tietyssä mitassa. Sen vuoksi minä oikeastaan kysyinkin oman puheenvuoroni pääasiana, minkä näköinen tulevaisuuden rakenne metsäteollisuudessa on nyt herra ministerin silmien edessä, kun tällaisia valtuuksia pyydetään. Minä hyvin ymmärrän, että yhtiökohtaisia vastauksia ei voi antaa eikä pidäkään antaa, mutta ainakin yleisiä suuntaviivoja, mihin päin ollaan menossa nyt Enso—Veitsiluoto -ratkaisun jälkeen, ainakin joitakin karkeita lähtökohtia olisi hyvä kuulla, se antaisi myös pontta puoltaa esitystä, minkä hallitus on eduskunnalle tuonut.

Ed. J u h a n t a l o : Herra puhemies! Kuuntelin myös hyvin tarkoin ministeri Kalliomäen puheenvuoron ja hänen edeltäjänsä ed. Kääriäisen ja hänen välisen keskustelun. Tuntuu tietysti vähän hoopolta opposition edustajana olla kovin paljon samaa mieltä, mutta asiassa, missä valtion ja Suomen kansalaisten etu on kyseessä, ei pidä keinotekoisesti yrittää luoda sellaista rintamajakoa, joka eroaa järkevyydestä, joten pragmaattisuuteen voi vain yhtyä.

Meillä on Suomen lähiaikojen historiassakin ollut eri nimisiä hallituksia; on punamultaa, sinipunaa, punasineä ja nykyinen hallitus on kehittänyt itselleen ihanteellisen rusoisen sateenkaarihallituksen nimen. Kun tänään on kuunnellut keskustelua lisämenoarvion yhteydessä ja orastavia kansalaisten mielipiteitä, minulle on tullut mieleen, että nimitystä kannattaisi vielä vaihtaa. Ehdottaisin tilalle kyllä sinisilmähallitusta. Niin poikkeavaa ihmisten reaalisista toiveista on täällä käydyssä keskustelussa muun muassa ministeri Jaakonsaaren esiintyminen perusturvan murentajana ja heikkojen ihmisten puolustajana. Hallituksen linja on sillä sektorilla mitä suurinta sinisilmäisyyttä. Toivon, että se otettaisiin toiseksi viralliseksi nimeksi, joka myöhemmin osuu oikeaan.

Suomessa on yritysten määrä innostuneen 80-luvun lopun jälkeen tietysti romahdusmaisesti vähentynyt, ja työttömyys on vakava asia. Sitä on monin erilaisin teoreettisin mallein ja käytän-

nön toimin yritetty hoitaa, mutta työttömyys ei vain ota vähentyäkseen eikä se näytä nyt näilläkään otteilla pienemmäksi menevän. Meillä on tuotannollisia yrityksiä tällä hetkellä ainoastaan noin 25 000. Toki muita yrityksiä on runsaasti, kaiken kaikkiaan ehkä runsaat 110 000—120 000. Minusta meidän on pakko tehdä uudenlaista linjanvetoa siinä, millä tavoin yhteiskunta tukee yritysten syntymistä ja yritystoimintaa siten, että siellä löytyy työpaikkoja.

Minusta on aika pelottava näköala, jonka nykyhallitus on nimenomaan ministeri Kalliomäen sektorilla tuonut esiin, että tämän vaalikauden aikana yritystukia pitäisi vähentää 1,7 miljardia, kun koko määrä on tuo runsas 3 miljardia. Etenkin kun ajatellaan tämän päivän yrityksen aloittamista, meidän yrittäjämme tai yrittäjäksi aikovat ovat velkaantuneita tai pääomiltaan kuitenkin hyvin vähävaraisia. Pankkimme ovat ylivarovaisia, lainaavat mielellään rahaa, mutta takuita ei ole. Koko ilmapiiri silloin on vaikea, ellei yhteiskunta koko sillä otteellaan, joka on ollut käytettävissä, tule tukemaan perustettavaa yritystä ja myös tukemaan olemassa olevia yrityksiä.

Minusta siinä ajattelutavassa on paljon oikeata, mihin suuntaan yhteiskunnan yritystoiminnan tukea nyt siirretään. Minusta on välttämätöntä, että meillä on vahva Kera, meillä on vahva KTM tuolla rintamalla, meillä on vahva, nykyaikainen valtiontakausjärjestelmä ja monet, monet muut. Mutta liian nopein ottein ei pidä lähteä yritystoiminnan tukemisesta pois. Minun mielestäni se linjaus siis on oikea. Yrityksille pitää voida antaa pääomatukea, niille pitää voida antaa lainoja, mutta avustustoimintaa tulee toki supistaa, koska se useimmiten vääristää yritysten välisiä kilpailueroja.

Minusta sen osan, mikä muun muassa tässä nyt on Kerasta, täytyy tarkoittaa sitä, että Kera ei tule varovaisemmaksi, kun selvitysosassa todetaan: "Vähennys aiheutuu siitä, että Kera Oy:n luottotappioiden arvioidaan muodostuvan kuluvana vuonna arvioitua pienemmiksi." Kerahan on tehty riskirahoitusjärjestelmäksi ja sen rooliin kuuluu saada luottotappioita. Toivottavasti tämä perustelu, niin kuin täällä vähän ilmeneekin, perustuisi siihen arvioon, että lainojen määrä kokonaisuudessaan vähenisi. Linjanveto ei voi muuttua siitä, että tultaisiin Kerassa varovaisemmiksi.

Yrityspalvelukeskukset ovat olleet hyvä idea ja sitä sektoria minun mielestäni tulee edelleen hallituksen toimesta vahvistaa siten, että muodollisesti samalta luukulta yrittäjä voisi saada mahdollisimman suuren avun. On myös huomattava se, että kaikkien yrittäjien kemia ei yhden luukun kanssa pelaa. Toisessa kädessä on yrittäjän oikeusturva, joka edellyttää sitä, että pitää voida kääntyä toisenkin puoleen, jos yhdellä luukulla tulee vastoinkäymisiä.

Toinen valtavirta, jos puhumme yritystoiminnasta, on meidän suhtautumisemme energiakysymykseen Suomessa. Minä olen huomannut, että ministeri Kalliomäellä hyvin pitkälle on sellaisia ajatuksia energiapolitiikasta kuin minullakin on ollut. Hyvin myönteisen haastattelun oli sattumalta antanut myös eduskunnan herra varapuhemies eräässä energiajulkaisussa, mutta me emme ole täällä yhteiskunnassa löytäneet yksimielisyyttä siitä, miten energiaomavaraisuutemme tulevaisuudessa ratkaistaan. Meillähän oli viime vaalikaudella esillä ydinenergia, joka valitettavasti täällä eduskunnassa taipui. Ei suinkaan niin, kuten ministeri Kalliomäki sanoi, että se meni väärin, koska se meni ponnella ratkaistavaksi eikä sitä aloitettu niin kuin laki edellyttää. Sehän aloitettiin sillä ainoalla tavalla, että teollisuus haki oikeutta rakentaa uutta ydinvoimaa ja koko käsittely meni lain mukaisesti.

Minua on harmittanut se, että ne, jotka olivat järkevällä kannalla, eivät täällä eduskunnassa pärjänneet. Juuri nyt on siinä mielessä turha haikailla ydinvoimaratkaisua ja meidän on sikäli siitä vaikea puhua, koska puhuminen on teoreettista. Eduskunta ei sitä voi ottaa esille. Me voimme vain haaveilla, miten olisi tilanne, jos se olisi meillä esillä, ja minusta näyttää siltä, että myöskään teollisuus ei tule hakemaan oikeutta rakentaa ydinvoimaa. Se vaihe valitettavasti menetettiin. Ei ole tällä hetkellä resursseja koota 20:tä miljardia kokoon ydinvoimalan rakentamiseksi etenkin, kun meille on tullut suuri innostus ostaa tähän maahan energiaa ulkomailta. Kilpailu sinänsä on ollut hyvä, mutta niitä kaikkia taustoja vasten, jotka nyt ovat laukeamassa sähköenergian aika suurimittaiseen tuontiin, lisätuontiin etenkin Ruotsista, se tulee aiheuttamaan meille monia ongelmia kotimaassamme. Minä vain pelkään, ettei paljon mene aikaa, kun herra Vattenfall on tekemässä omaa hiilivoimalaa meille Suomeen.

Meidän veroratkaisumme eivät olleet johdonmukaisia verrattuna kilpailijamaihimme johtuen omista päätöksistämme. Minusta omista hölmöilyistämme me joudumme maksamaan nyt kalliin hinnan kestävän energiaomavaraisuuden, kestävän energiatulevaisuutemme rakentamises-

sa. Me ajaudumme valitettavaan umpikujaan, me joudumme kilpailijoiden armoille. Ans olla, milloin itärajan taakse rakennetaan valtavin ulkomaisin pääomin uusi ydinvoimala. Ruotsalaiset tekevät hiilivoimaa, ruotsalaiset, jotka tekevät enemmän ydinvoimaa tänä päivänä kuin me. Vielä kehään tulevat norjalaiset, jotka tekevät sähkönsä täysin vesivoimalla ja joilla on käytössään kaasuvoimaa, jota ei ole sieltä tietenkään edullista tänne Suomeen tuoda mutta jota ehkä voidaan, jos haittaverojärjestelmät onnistuvat, kehittää Norjassa. Tämä energiakenttämme on aivan hajalla, ja joudumme maksamaan hyvin tyyriin, kalliin tien, ennen kuin meidän järkemme selkiää, ja kykenemme pitämään sen ainoan etumme, joka meillä teollisuudessa on ollut, kansainvälisesti halvan energian. Tätä vauhtia me nopeasti sijoitamme teollisuusjohtajien tekemin päätöksin teollisuuden ulkomaille ja meille jää vain muutama harva voimistuva metsäteollisuusyhtiö tähän maahan. Olen aivan vakuuttunut siitä, että myös yksityisellä rintamalla tulee tapahtumaan rajuja yhteenliittymiä Suomessakin, koska suuruus näyttää tällä hetkellä olevan suuressa muodissa.

Ed. M. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Juhantalon puheenvuoron johdosta haluan kiinnittää huomiota siihen, että pitää nyt muistaa, mikä puolue hoiti energiapolitiikkaa viime kaudella siten, ettei maassa ole tälläkään hetkellä minkäännäköistä energiastrategiaa. Sähkömarkkinalain läpiajo oli nimenomaan ratkaisu siihen, että tuontisähkölle luotiin mahdollisuudet tulla tähän yhteiskuntaan.

Keskustapuolue hoiti sähkömarkkinalain käsittelyn siten, että sähköhuoltojärjestelmä yhteiskunnasta häipyi. Siten haluttiin tehdä puhdasta sähköbisnestä. Sähköbisneksen yksi perusajatus on, että sillä haetaan voiton maksimointia. Nyt näin tapahtuu suomalaisessa yhteiskunnassa nimenomaan tavallisen sähkön käyttäjän kustannuksella. Sanoimme jo sähkömarkkinalain käsittelyn yhteydessä, mitkä nämä seuraukset tulevat olemaan, mutta sitä ei haluttu uskoa. Pahimmillaan se voi johtaa jopa siihen, että normaalin sähkönkäyttäjän sähkönhinta tulee kaksinkertaistumaan. Ja keskustapuolue voi kyllä vetää sen omaan piikkiinsä aivan puhtaasti omana suorituksenaan.

Ed. T i u r i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. M. Korhonen katseli minusta liian lyhyellä aikavälillä sitä, miksi kaikki on pielessä. Kyllähän varsinainen syy on se, että ydinvoima hylättiin eduskunnassa, halvalla tehtävää sähköä ei haluttu Suomeen, eikä työpaikkoja, joita olisi tullut noin 35 000 miestyövuotta tai ihmistyövuotta. Nyt ilmeisesti on odotettavissa se, jota ed. Juhantalokaan ei suoraan sanonut, että kun viisivuotiset sopimukset Ruotsin kanssa päättyvät, niin silloinhan tietenkään Suomessa ei enää ole kapasiteettia, ja joudumme maksamaan sen hinnan, mitä meiltä pyydetään. Se on tietenkin tuhoisaa teollisuudelle, joka ei sillä perusteella voi investoida Suomeen eikä tulevaisuudessa pysy hyvin pystyssäkään.

Ed. M. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ed. Tiurin kanssa ei kannata käydä ydinvoimakeskustelua tässä yhteydessä. Sen verran on pakko mainita, että kun tänä päivänä tuodaan Ruotsista sähkömarkkinalain vapauttamisen myötä edullista energiaa ja se energia on niin edullista, sähköenergia nimenomaan, että se voi kilpailla jo tällä hetkellä pääomitetun ydinvoiman kanssa, niin ihmettelen kyllä, miten tämän uuden laitoksen energia olisi ollut niin edullista, että se olisi voinut mitenkään kilpailla tuontisähkön kanssa. Se yhtälö ei käy yhteen, ei millään opilla.

Ed. K a n t a l a i n e n : Arvoisa puhemies! Hallitus on lähtenyt varsin voimakkaasti liikkeelle ja ottanut työllistämisen keskeiseksi teemakseen, aivan niin kuin pitää ollakin, koska maan talouden tilanne on se mikä on. Nyt valitettavasti on todettava, aivan niin kuin lisäbudjetin perusteluissakin on nähtävissä, että nousujohteinen talouskasvu vetää aivan liian hitaasti työllistämisasiaa eteenpäin. Toisaalta huippukapasiteetilla pyörivä vienti ei kuitenkaan kovin voimakkaasti luo uusia työpaikkoja. Tässä mielessä työllisyyden nopea paraneminen varmastikaan ei tapahdu ihan sillä vauhdilla kuin on ennakoitu.

Tämän takia mielestäni myös tämän lisäbudjetin laadinnassa on lähdetty liikkeelle varsin perinteisen kaavan mukaan, eli on haluttu nähdä asioita sillä tavalla, että kotimarkkinoiden käynnistymistä vauhditetaan julkisen sektorin työllistämispolitiikan kautta. Ja niin kuin tässäkin esityksessä on, varoja suunnataan muun muassa runsaat 540 miljoonaa työvoimapoliittiseen aikuiskoulutukseen, vajaat 400 miljoonaa palkkaperusteisiin työllisyysmäärärahoihin ja vajaat 700 miljoonaa erilaisiin kiinteistöihin, asuinra-

kennuksiin, teiden ja rataverkon peruskorjaus-, kunnostus- ja uudisrakennustöihin sekä investointeihin. Tämä on tietysti ihan hyvä asia ja lähtökohta. Toisaalta, kun katsomme, millä tavalla tämä asia etenee, niin voidaan nähdä, että tukityöllistäminen ja työvoimakoulutus ja siihen tehdyt panokset ovat oikeastaan jo Ahon hallituksen aikana olleet varsin voimakkaasti esillä. Nyt tehty lisäbudjetti mielestäni vahvistaa aika paljon sitä valittua linjaa, mikä sillä on ollut käytössä.

Kuitenkin jos ajatellaan tätä kipeää työllisyysongelmaa ja sen ratkaisemista, niin mielestäni asioita pitäisi miettiä siltä pohjalta, keskitymmekö me työvoimapolitiikassa liiaksi siihen, miten monta työtöntä milloinkin kyetään sijoittamaan väliaikaisesti työttömyyskortistosta tukityöllistämispaikkaan tai koulutukseen ja sieltä sitten lyhytaikaisen kierron jälkeen takaisin kortistoon. Mielestäni meidän tulisi pitää päämääränä selkeästi sitä, että voisimme mahdollisimman hyvin sijoittaa työttömiä työmarkkinoille aitoihin ja pysyviin työsuhteisiin. Tässä mielessä nähdäkseni meidän tulisi rohjeta myös arvioida tietyllä panos-, tuotos- ja hyötysuhteella myös työvoimapoliittisia toimia. Voidaan todeta, että tilapäisten työpaikkojen luominen pelkästään verovaroilla on varsin kallista enkä usko, että sitä kautta työttömyyttä voidaan poistaa, tuskin edes merkittävästi vähentää erilaisilla työllistämistempuilla.

Tässä mielessä nähdäkseni meidän tulee miettiä ja tarkastella työmarkkinoiden toimintamekanismia vähän laajemmalti. Hallitusohjelmassa selkeästi luvataan, että hallitus tulee uudistamaan työlainsäädäntöä niin, että työllistämistä ja työhön menoa estäviä jäykkyyksiä puretaan. Tämä on todella hyvä ja kannatettava asia ottaa esiin. Täytyy todella myös toivoa, että tässä kohdin asiat konkretisoituvat ennen kaikkea niin, että myös pienten työvaltaisten pk-yritysten näkemykset voidaan saada mukaan kolmikantaneuvotteluihin.

Kansainvälisten suuntausten mukaisesti uusia työpaikkoja syntyy erityisesti aivan pieniin yrityksiin, ns. mikroyrityksiin. Täällä jo otettiin esiin Suomen yritystiheys ja uusien yritysten perustamisen hitaus. Joidenkin selvitysten mukaan on todettu, että Suomessa on keskimäärin 27 yritystä tuhatta ihmistä kohden, kun EU-alueella tämän määrän ilmoitetaan olevan 39 yritystä tuhatta ihmistä kohden. Tässä mielessä meidän varmasti tulee panostaa siihen, että voisimme saada uusia toimivia yrityksiä. Tähän suuntaan olen ymmärtänyt, että myös hallitus on panostamassa.

Jo laman aikana on nähty myös se, että ainoa segmentti, ainoa työpaikkoja selkeästi lisännyt yrityskokoryhmä on ns. mikroyritykset eli yhdestä neljään työntekijän yritykset. Vuosina 88—92 tämä mikroyritysten ryhmä kasvatti työvoimaansa 14,6 prosentilla, kun taas kokonaisuudessaan yritysten palveluksessa oleva henkilöstömäärä muutoin putosi 16,5 prosentilla. Eli tämä osoittaa myös sen suuntauksen, mikä on nähtävissä, eli että meidän tulee todella löytää pienten joukosta se työllistävä potentiaali ja saattaa toimenpiteet sen suuntaisiksi, että työllistäminen voisi tapahtua sujuvasti. Eli silloin joudumme katsomaan nimenomaan näitä työllistämisen konkreettisia esteitä.

Etenkin kotimarkkinoiden varassa toimivien työvaltaisten pienten ja keskisuurten yritysten piirissä tämä työllistämiskynnys koetaan edelleen aivan liian korkeaksi. On voitu todeta, että epävarmat taloudelliset näkymät, työehtojen joustamattomuus muun muassa työaikakysymysten ja irtisanomissuojan osalta sekä välilliset työvoimakustannukset osaltaan ehkäisevät pienten ja keskisuurten yritysten työllistämismahdollisuuksia ja osin myös työllistämishaluja. Tässä mielessä meidän tulee ryhtyä konkreettisesti toimimaan työllistämiskynnyksen madaltamiseksi niin, että potentiaalisten pientyönantajien kohdalla voitaisiin työelämän pelisääntöjä liberalisoida.

Mielestäni hallituksen tulisi jatkossa rohjeta ennakkoluulottomasti lähteä sen ohjelmassa luvatulle työelämän uudistusten tielle uusien pysyvien työpaikkojen synnyttämiseksi.

Olettaisi, ettei ole iso asia selvittää, minkälaisia tuloksia saadaan siirtämällä esimerkiksi erilaisista lyhytaikaisiin työllistämishankkeisiin varatuista työvoimapoliittisista tukimiljardeista muutama miljardi pk-yritysten välillisten työvoimakustannusten alentamiseen. Näin uskoakseni voitaisiin luoda edellytyksiä uusien työpaikkojen syntymiselle, työttömyyskustannusten alentamiselle ja toisaalta tuloveron tuoton kasvulle sekä ehkäistä samalla ns. harmaan talouden voimistumista. Työvoimapoliittisten tukien leikkauksella voitaisiin kompensoida näin syntynyt sosiaaliturvamaksujen alentunut kertymä valtiolle.

Arvoisa puhemies! Vaikka tämä lisäbudjetti on selkeästikin tällainen julkinen työllistämisbudjetti, haluaisin nähdä asian niin, että hallitus kuitenkin ohjelmansa mukaisesti haluaa rohkeasti lähteä käymään rakenteellisiin uudistuk-

siin tähtäävää keskustelua ja myös lähteä siitä, että ennakkoluulottomia uusia ideoita voidaan ottaa käyttöön niin, että nykytason työttömyystilanne ei jäisi pysyväksi olotilaksi.

Ed. S a a r i n e n : Herra puhemies! Lisäbudjetti sisältää määrärahoja työllisyyttä tukeviin toimenpiteisiin yhteensä 1 639 miljoonaa markkaa. Tuosta summasta suunnataan suoraan työministeriön käytettäväksi 935 miljoonaa markkaa. Arvioidaan, että työllisyyttä voidaan kohentaa noin 17 000 henkilötyövuodella. Edellä luettu todistaa, että hallitus on lupaustensa mukaisesti todella ryhtynyt taisteluun työttömyyttä vastaan, ja siihen taisteluun on myös oppositio tervetullut, mikäli se kokee työttömyyden voittamisen taistelemisen arvoiseksi.

Hallitus on asettanut työttömyyden voittamisen ykkösasiakseen, ja lisätalousarvio on tässä mielessä aivan oikeassa linjassa. Ilahduttavaa oli tuossa päivällä myös kuulla, kun lisäbudjetin esitellyt valtiovarainministeri Iiro Viinanen painotti omassa puheenvuorossaan erityisesti aivan väliotsikkotasolla, että nyt on voimavaroja kohdennettava työllisyyteen. Voisiko sanoa "vihdoinkin"? Ministeri Viinanen puhui myös "kohtuullisuudesta" ja sekin sana kuulosti juuri hänen sanomanaan hyvältä.

Hallitus toteaa: "Työllisyystilanne edellyttää ripeitä toimia myös rakennusalan kohdalta." Samalla mainitaan, että valtion ja kuntien kiinteistöjen peruskorjauksiin myönnetään lisäystä 376 miljoonaa markkaa. Tämä linjaus on mielestäni järkevä, sillä kuten tiedämme, jokaista rakennusalan työpaikkaa kohden syntyy 3—4 muuta työpaikkaa. Rakennusalan korkea työttömyysaste, halvat rakentamiskustannukset sekä peruskorjauksien avulla saavutettavat merkittävät käyttötalousmenojen säästöt puoltavat erityisesti peruskorjaushankkeitten toteuttamista. Tällaisia julkisia rakennuskohteita on varmasti tarjolla runsain mitoin.

Eräänä mielestäni merkittävänä esimerkkinä mainittakoon miljardien arvoinen uimahallien rakennuskanta. Suomessa on runsaat 200 uimahallia. Ne on rakennettu pitkälti suurin piirtein samaan aikaan, eli niistä 60—70 hallia on ikäluokaltaan 25-vuotiaita. Se on asiantuntijoiden mukaan uimahallin maksimi-ikä. Näin ollen nämä lukemattomat uimahallit, joissa on miljardien omaisuusmassa, ovat nopeiden peruskorjaustoimenpiteiden tarpeessa. Käyttötalouden säästöjä ajatellen juuri uimahallien peruskorjaushankkeissa on saavutettavissa suurimmat kustannussäästöt, koska nykytekniikalla siellä todella hinta — laatu-suhteet ovat edullisia uusinvestoinneille.

Säästöistä puheen ollen on tarpeen noteerata myös se, että valtion palveluksessa oleva henkilöstö osallistuu edelleen henkilökohtaisella panoksella säästötalkoisiin. Vuositasolla tuo säästö on 600 miljoonaa markkaa, kun virastot ja laitokset sopeuttavat toimintamenonsa siten, että säästöillä voidaan kattaa 2,6 prosentin sopimuspohjainen palkankorotus.

Mitä sitten jatkossa?

Kun hallituksen työn onnistumista mitataan pääasiassa työttömyyden taittumisella, hallitus on aloittanut hyvin. On yrittämisen meininkiä. Vaalikaudelle on suunniteltu 20 miljardin markan säästöt. Ne on pääpiirteittäin jo yksilöity, ja tänä iltana meillä on käsiteltävänä työllisyyteen liittyvä lisäbudjetti. Vähintäänkin kohtuullista olisi myös se, että muut tahot, esimerkiksi työnantajat tulisivat vihdoin ulos kuorestaan. EU-äänestyksen kynnyksellä elinkeinoelämä lupasi viisi hyvää ja kuusi kaunista, kunhan vain liitymme EU:n jäseniksi. Nyt olisi niiden työllisyyttä koskevien lupausten lunastamisen aika. Esimerkiksi vaikkapa vain kesätyöpaikkojen tarjoaminen nuorille ja opiskelijoille olisi pienehkö kädenojennus luvattuun suuntaan. (Ed. Aittoniemi: Missä ne 30 miljardin investoinnit ovat?)

Hallitus on siis toiminut pitkälti niin vahvojen, mutta niin nimettömien markkinavoimien toivomalla tavalla, olkoon kysymyksessä sitten hallitusohjelma, säästöohjelmat tai tämä lisätalousarvio. Nyt olisi muiden tahojen näytettävä korttinsa. Jos noina kortteina voitaisiin lyödä pöytään esimerkiksi keskitetty, matalaan inflaation tähtäävä tulosopimus ja vakaa hintataso, uskon, että selviytyisimme kohtuullisin vaurioin vallitsevasta lamasta, joka ei muutoin ole vielä ohi, sillä velkaannumme kaiken aikaa lisää ja maassa on edelleen lähes puoli miljoonaa työtöntä.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Hallituksen ensimmäinen lisäbudjetti on olennainen osa hallituksen työn talouspoliittista kokonaisuutta. Lisäbudjetin yksityiskohdilla, erityisesti sen säästöesityksillä, on sinänsä helppo nostattaa kielteisiä tunteita, mutta vastuullinen ja asioihin perehtynyt henkilö näkee niiden merkityksen taloustalkoissa ja talouden tervehdyttämisessä.

Lisäbudjetin yksityiskohtien kokonaisuudestaan irrotettu raatelu elävöittää toki julkista keskustelua. Siten ei kuitenkaan tehdä oikeutta totuudelle ja hallituksen päämäärälle, joka on pe-

lastaa jälkipolvet velkavankeudelta ja turvata hyvinvointiyhteiskunnan perusta. Tarvitsemme jatkossakin huomattavia ponnistuksia taloutemme vakaan kehityksen turvaamiseksi ja hyvinvointivaltion perusteiden pelastamiseksi.

Valtiontalouden säästöjen välttämättömyys hyväksytään jo varsin laajalti. Harvassa ovat enää ne talouden ikiliikkujan keksijät, joiden mukaan säästäminen lisää menoja ja lisävelanotto puolestaan vähentää menoja. Suomi on ollut taloudellisesti jo polvillaan, mutta tämä oppi olisi sen lopullisesti ojaan kaatanut.

Hallituksen alkutaival on elävä osoitus siitä, että kannattaa kohdistaa katseet yksityiskohtien taakse. Tehdyt valtiontalouden säästöpäätökset ovat lisänneet uskottavuutta Suomen taloudenhoitoa kohtaan, mikä on merkinnyt korkojen laskua ja edelleen parempia edellytyksiä suotuisalle talous- ja työllisyyskehitykselle. Silti yksikään oppositiopoliitikko ei tohdi kertoa velkaisille nuorille perheille, että korkojen lasku tuo todennäköisesti enemmän kuin hallituksen säästöpäätökset vievät.

Työttömyyden alentaminen on tämän vaalikauden keskeinen kysymys. Työllistymisen on, ollakseen kestävää,perustuttava talouskasvuun ja aitoon kysyntään eikä niinkään lyhytaikaisiin tukitoimiin. Työllisyyden hoitoa ei siksi voida arvioida siten, että lasketaan, kuinka paljon rahaa käytetään erilaisiin tukitoimenpiteisiin. Laajasti kiitetty Pekkasen työryhmäkin lähti siitä, että parasta työllisyyspolitiikkaa on onnistunut talouspolitiikka ja siitä seuraava talouskasvu.

Uskon, että koko suomalainen yhteiskunta on oppimassa sen kovan läksyn, että valtiontalouden tila, velkaantuminen, korkotaso ja investoinnit ovat kaikki tekijöitä, jotka ratkaisevasti vaikuttavat työllisyystilanteeseen. Mikäli tämä ketju ei toimi, hyvätkin työllisyystoimet menettävät pitkälti merkityksensä.

Olisi toisaalta virhe kuvitella, että koko työllisyysongelma ratkaistaan talouspolitiikalla. Pitkään jatkuva massatyöttömyys syrjäyttää työmarkkinoilta ihmisiä, joiden työllistyminen on äärimmäisen vaikeaa. Tämän vuoksi ovat lisäbudjettiin otetut työllistämismäärärahat hyvin perusteltuja.

Talouspolitiikan ja aktiivisen työvoimapolitiikan rinnalla tulopolitiikalla on keskeinen vaikutus työllisyyteen. Katseet onkin nyt luotava työmarkkinaneuvotteluihin. SAK:n Suomen Gallupilla teettämän tutkimuksen mukaan neljä viidestä kansalaisesta pitää tuloneuvotteluiden tärkeimpänä tavoitteena työllisyyden parantamista. Se on jopa palkankorotuksia tärkeämpi tavoite. Minusta tämän selkeämpää ohjenuoraa ei työmarkkinajärjestöjen johdolle voi antaa. Toivoa sopiikin, että se neljännes haastatelluista, joka pitää etuuksien parantamista ja palkankorotuksia tärkeimpinä, ei ratkaise tuloneuvotteluja. Talouden vuolaana kulkeva virta saattaa hyvinkin muuttua vaarallisiksi pyörteiksi,jos nyt ei onnistuta saavuttamaan vakautta lisäävää palkkaratkaisua.

Yksityinen kulutus on kasvussa. Kasvu jatkunee lisäbudjettiin ja myös ensi vuoden budjettiin sisältyvistä tulonsiirtoleikkauksista huolimatta. Työttömyyden alentuminen ja korkojen lasku lisäävät luottamusta tulevaan. Pelko työpaikan menettämisestä vähenee. Kansalaiset alkavat uskoa huomiseen ja rohkenevat kuluttaa.

Monet tulonsiirrot joutuvat säästöjen kohteeksi. Tässä lisäbudjetissa puututaan lapsilisiin ja opintotukeen. Täytyy kuitenkin muistaa, että tämänkin jälkeen meidän lapsilisämme jäävät eurooppalaisittain hyvin korkealle tasolle. Opintotuen heikennystä puolestaan kompensoi mahdollisuus ansaita 100 markkaa enemmän kuukaudessa ansiotuloja ennen kuin tuki alkaa vähentyä.

Hallituksen on jatkossakin pureuduttava tulonsiirtojen kannustavuuteen. Tulonsiirtojen vaikutus tulee saattaa sellaiseksi, että perheen ansiotulojen lisäys aina lisää myös verojen ja maksujen jälkeen perheen käteen jäävää tuloa. Lisäksi työn vastaanottamisen tulee aina olla taloudellisestikin kannattavampaa kuin työstä kieltäytymisen.

Myös oppositiopuolue keskusta on aiemman käsityksen mukaan ollut näiden tuloloukkujen poistamisen kannalla. Olen kuitenkin ehkä joutunut tarkistamaan hieman käsitystäni. Keskustalaiset ovat viimeaikaisissa esiintymisissään katsoneet, että tulonsiirroista säästämisen sijaan tuleekin kiristää verotusta. Verojen alentaminen on kokoomuksen näkemyksen mukaan aivan keskeinen osa tuloloukkuongelman ratkaisua. On täysin epärehellistä vaatia samaanaikaan tuloloukkujen poistamista ja verohelpotusten peruuttamista. Silloin ollaan täydellisesti ajatusloukussa.

Arvoisa puhemies! Lisäbudjetti on selkeä osoitus siitä, että hallitus pysyy ohjelmassaan viitoittamallaan tiellä ja kykenee tekemään tarvittavia päätöksiä. On muistettava, että elämme avoimessa maailmassa, jolloin tulevaisuutemme koostuu myös ulkopuolisista tekijöistä, joihin emme itse pysty vaikuttamaan. Nyt on tehtävä

oikeat ratkaisut talouden kuntoonsaattamiseksi, jotta olisimme valmiita kohtaamaan seuraavan, sinänsä väistämättömän, laskusuhdanteen. Suomella on mahdollisuus tervehtyä taloudellisesti kuluvan vaalikauden aikana. Siihen hallitusohjelma ja tämä lisäbudjetti antavat hyvät eväät.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Jos tulonsiirtoja leikkaamalla tällainen työllisyyden rahoittaminen pystytään kohdistamaan vain yhteen viidenteen osaan kansalaisista ja sen kautta systemaattisesti paremmassa osassa olevat jäävät näistä talkoista ulkopuolelle, silloin ei ole mitään muuta keinoa kuin käyttää veroja tai sitten tietyn asteisia maksuja, jotta mukaan talkoisiin saadaan sellaiset, joilla ei ole tulonsiirtoja, siis hyväosaiset. Se on aivan itsestään selvää. Muuta mahdollisuutta ei ole olemassa.

Sitten ed. Ihamäelle haluaisin todeta, jos hän ei ole tähän saakka sitä vielä havainnut, kun hän puhui neljän viidesosan solidaarisuudesta SAK:n tutkimuksessa, että solidaarisuus on vanhanaikainen ajatus. Sellaista ei olekaan. Galluptutkimuksissa kyllä lausutaan, että etusijalle on asetettava työllistäminen, vaikka omien palkankorotusten kustannuksella, mutta siinä vaiheessa, kun Lundh, Lähteenmäki ym. menevät neuvottelupöydän ääreen, silloin solidaarisuus, ed. Ihamäki, aivan varmasti katoaa ja puhutaan 6, 8 ja 10 prosentista.

Solidaarisuus kuuluu työmarkkinoiden sellaisiin hienoihin sanontoihin, joilla ei ole ollut kymmeniin vuosiin enää mitään merkitystä muuta kuin vappupuheissa.

Ed. Ihamäki (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Aittoniemen puheenvuoron johdosta haluaisin vain todeta, että ymmärtääkseni tällä hallituksella on mahdollisuus hoitaa asiat niin, että myös työmarkkinajärjestöt tulevat mukaan talkoisiin.

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Maamme vaikeimmat ongelmat ovat varmasti ankara työttömyys ja valtiontalouden velkakierre. Ne ovat seurausta siitä syvästä rakenteellisesta lamasta ja myös kansainvälisistä muutoksista, joihin Suomi vuosikymmenen vaihteessa joutui.

Ahon hallituksen harjoittama talouspolitiikka käänsi kehityksen parempaan ja myös työllisyys alkoi kohentua. Viimeisen vuoden aikanahan työllisyys on parantunut jo noin 50 000:lla henkilöllä. Kauppa- ja vaihtotase olivat Lipposen hallituksen aloittaessa myös ennätyksellisen voitollisia, ja edellytykset vakaan korkotason laskulle ovat edelleen hyvät, ja ne luotiin juuri Ahon hallituksen toimesta. Teollisuustuotannon ja viennin kasvu on osaltaan lisäämässä kotimarkkina-alojen ja palvelualojenkin kysyntää. Myös kansantalouden ulkoinen velkaantuminen saatiin Ahon hallituksen toimesta kääntymään.

Arvoisa puhemies! Lipposen hallitus on nimittänyt ensimmäisen lisäbudjettinsa työllisyyslisäbudjetiksi. Täällä käydyssä keskustelussa on useaan kertaan aivan aiheellisesti kysytty, lisääkö se todella nettotyöllisyyttä. Leikkaavathan säästötoimet, joilla budjetti suurelta osin rahoitetaan, merkittävästi kulutusta ja ne kohdistuvat juuri niihin väestöryhmiin, joiden kulutuskysyntää tulisi voida lisätä.

Lapsilisät ovat ensimmäisenä säästölistalla. Voi olla, että lapsiperheiden osalta myös kotihoidon tukea, niin kuin hallitusohjelmassa jo todetaankin, heikennetään. Toisena on opintotuki, jota lisäbudjetissa myös kavennetaan. Juuri näille ryhmille, niin lapsiperheille kuin opiskelijoille, ostovoima on tärkeä ja voidaan sanoa, että käytettävissä oleva ostovoima suuntautuu työllisyyttä tukevasti kotimaiseen ruokaan, kotimaisten palvelujen käyttöön, yleensä toivon mukaan mahdollisimman paljon kotimaista tuotantoa hyödyttäen.

Kotimaisuuden korostaminen, olkoonpa kyse mistä asiasta tahansa, on mitä tärkeintä myös keskeisen työllisyyden hoidon kannalta. Oma lukunsa leikkausten osalta ovat oikeudenmukaisuus ja tasapuolisuus tai se yhteisvastuu, jota hallitus korostaa. Sehän ilmoittaa olevansa yhteisvastuun hallitus. Täällä keskustelussa yhteisvastuu on aivan aiheellisesti saatettu kyseenalaiseksi.

Arvoisa puhemies! Hallituksen työllisyyslisäbudjetin toimien työllistävä nettovaikutus tulee entistä kyseenalaisemmaksi, kun otetaan huomioon hallituksen linja maaseutua, maataloutta ja kansakunnan kannalta tärkeää elintarviketaloutta kokonaisuudessaan koskevana. Maatiloilla on jouduttu jo nyt lujille. EU:n myötä tulot vähenivät. Vastaavasti menot eivät ole supistuneet, ja ainakaan velkaantuneiden tilojen asema ei ole helpottunut. Selviytymistä varten Ahon hallitus valmisteli perusteellisesti kotimaisen tukiratkaisun siirtymäajalle, johon sisältyy myös pinta-alalisän asteittainen aleneminen. Lipposen hallitus lähti kuitenkin tässäkin asiassa liikkeelle linjasta, joka kohdistuu nähdäkseni kaikkein voimakkaimmin ensinnäkin nuoriin sukupol-

venvaihdoksen tehneisiin ja tiloillaan investoineisiin tuottajiin ja toisaalta aluepoliittisesti sellaisille alueille, missä työllisyyden ja elämisen edellytykset muutoinkin ovat heikoimmat.

Arvoisa puhemies! Voidaankin sanoa, että Lipposen hallituksen aluepoliittinen painotus on väärää politiikkaa tilanteessa, jossa EU jo sinällään toimii erittäin keskittävästi ja jossa tilanteessa erityisesti juuri valtiovallan toimin tulisi alueellista tasapainoista kehitystä kaikin tavoin tukea ja edistää. Maakuntien kehitysedellytysten kaventamiseen liittyy hallitusohjelmassa mm. maakuntien kehittämisrahan karsiminen 80 prosentilla ja myös monet muut määrärahakarsinnat, kuten pienyritystuen, aluepolitiikan, Keran edellytysten, tutkimustoiminnan ja tuotekehittelyn, myös viennin edistämisen määrärahojen karsintaan liittyvät ratkaisut. Näillä linjauksilla heikennetään monin tavoin juuri sellaista yrittäjyyttä, sellaista pienyritystoimintaa, jonka varassa työllisyyden hoito vain onnistuu. Me tarvitsemme välttämättä juuri yrittäjyyttä tukevaa ja edistävää maan eri osiin tasapainoisesti kohdistuvaa alue- ja yrityspolitiikkaa.

Maakunnille on annettu myös entistä enemmän välineitä ja vaatimuksia oman alueensa kehittämisessä uuden aluepolitiikan myötä. Se on tärkeää myös EU-jäsenyyttä ajatellen. EU-jäsenenähän saamme tukea aluepolitiikkaan, mutta me saamme sitä lisäysperiaatteella niiden omien määrärahojemme lisäksi, joita tähän alueelliseen kehittämiseen eri muodoin kohdennetaan.

Arvoisa puhemies! Lipposen hallitus puhuu kernaasti uudesta maatalouspolitiikasta ja maatilatalouden rakenteen kehittämisestä. Jo aiemmin päivällä täällä todettiin, taisi olla ed. Aho, että Suomessa maaseudun ja maatalouden rakenne on kehittynyt Euroopan ennätystahtia. Se muutos on ollut liiankin raju. Nyt näyttää siltä, että tämän hallituksen toimet todella ajavat alas maatilojen toimintaedellytykset monissa osin maata ja näin heikentävät sen perustan olemassaoloa, jonka varassa myös muu maaseudun yrittäjyys ja muut maaseutuelinkeinot toimivat. Erityisen tärkeitähän tällä sektorilla ovat juuri metsätalous, pienimuotoinen puunjalostus, kotimainen energiapolitiikka, kaikki ne, mitkä perustuvat meidän omien raaka-aineidemme, luontaisten edellytystemme hyödyntämiseen.

Hallitus peräänkuuluttaa maaseudulle monipuolistuvaa tuotantoa ja toimintaa samalla, kun monin tavoin viedään toisaalta kehittämisen edellytyksiä ja välineitä. Tässä on syvä ristiriita.

Lisäbudjettiin liittyen hallitus ilmoittaa antavansa esityksen yksityisteistä annetun lain muuttamisesta. Valtionapujärjestelmä aiotaan yksityisteiden osalta kokonaan lopettaa. On selvää, että yksityisteiden valtionapujen karsiminen lisää monin tavoin maaseudun ja taajamien vastakkainasettelua. Se lisää myös maaseudulla yksityisteiden vaikutuspiirissä asuvien ihmisten elämisen kustannuksia ja vaikeuttaa myös monia elinkeinotoimintoja, ei vähiten metsäsektorin kuljetuksia. Maaseudun kylissä asuville oma auto ja kunnollinen tieyhteys on joka tapauksessa ollut välttämättömyys. Tässä tilanteessa onkin käsittämätöntä, että maaseudun ja taajamien väestön vastakkainasettelua ollaan lisäämässä, kun päinvastoin sitä pitäisi kaikin tavoin lievittää ja puhaltaa maakuntiin, kuntiin ja seutukuntiin yhteisen selviytymisen henkeä ja kehittämisen tahtoa.

Arvoisa puhemies! Maaseudun elinkeinojen kehittämisen ja monipuolistamisen kannalta on välttämätöntä, että maaseutu on työ- ja asuinympäristönä kilpailukykyinen. Tätä näkökulmaa korosti edellinen eduskunta, kun se käsitteli Ahon hallituksen antaman maaseutuselonteon mietintöä. Hallitusohjelmaankin kirjatut lauseet maan tasapainoisesta kehittämisestä tuntuvat nyt iskulta vasten kasvoja, kun muun muassa yksityisteiden valtionavut ollaan ensimmäisinä leikkaamassa. Määräraha on kokonaisuudessaan varsin pieni, tälle vuodelle 117 miljoonaa markkaa.

Summa lienee sama kuin vajaan puolentoista eritasoliittymän rakentamiskustannukset jossakin pääkaupunkiseudun kehätiellä. Yksityisteiden avun piirissä on ollut 60 000 tiekilometriä eli neljännes kaikista yksityisteistä. Voidaan sanoa, että näitä teitä on hoidettu pienillä kustannuksilla, pienellä yhteiskunnan tuella, mutta suurella osakkaiden ja tienhoitokunnan ihmisten, kylien ihmisten, osallistumisella, tekemisen tahdolla ja sellaisella talkoohengellä, jota välttämättä on tarvittu ja tarvittaisiin varmasti edelleenkin. Tämä henki kyllä murenee, jos valtionavut kokonaan leikataan, kuten hallitus nyt näyttää tekevän.

Arvoisa puhemies! Valtiontalouden tervehdyttäminen, työllisyyden parantaminen ja kansakunnan elämisen edellytysten kaikkinainen parantaminen ovat varmasti tärkeitä tavoitteita. Näyttää kuitenkin siltä, että Lipposen hallitus ei ole tätä asiaa nähnyt, ei ainakaan oikeudenmukaisessa ja maan tasa-arvoisen kehittämisen kannalta oikeassa valossa. Alkutahdithan osoittavat, että hallitus ei ole yhteisvastuun hallitus,

vaan enemmänkin räikeän eriarvon, alueellisen keskittämisen ja maakuntien ja maaseudun näivettämisen hallitus. Hyväosaisten ihmisten elämä kyllä turvataan, se jatkuu ennallaan ja laskua siirretään heikossa asemassa olevien maksettavaksi. Tätä tietä epäoikeudenmukaisuus lisääntyy, ja sitä lisää paljolti vielä se, että leikkaukset kohdistuvat aika lailla samoihin ihmisiin ja perheisiin.

Ed. I h a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puutun yhteen ed. Väistön esille ottamaan asiaan. Yksityisteiden valtionosuudet viedään pois, kuten esitetään. Yksityistiet jäävätkin kuntien tuen varaan. Kunnat selvinnevät tästä. Ongelmaksi jäävät kuitenkin maan vesistörikkaat alueet, joissa yksityisteillä on losseja. Lossien ylläpito on sen verran kallista toimintaa, että kunnat, joiden alueella losseja on, joutuvat lisättyjen kustannuspaineiden kohteeksi. Toivonkin, että valtiovarainvaliokunta lisäbudjettia käsitellessään ottaisi tämän näkökohdan huomioon.

Ed. V ä i s t ö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näkökohta, jonka ed. Ihamäki otti esille, on varmasti tärkeä. Lossiyhteydet ovat niitä kalleimpia yhteyksiä, mutta yksityisteiden valtionosuudella hoidettuna nekin on hoidettu varsin tehokkaasti myös yksityisteiden osalta.

Minusta on vaikea nähdä sitä, että tätä yhteiskunnan perusinfrastruktuurin kustannusta, joka mielestäni kuuluu valtion hoidettavaksi tai ainakin osittain korvattavaksi, siirrettäisiin kokonaan kuntien vastuulle. Silloin eriarvoisuus entisestään lisääntyy. Monet kunnat ovat jo nyt hyvin tiukilla ja kun hallituksen ilmoittamat valtionosuuksien leikkaukset, kantokykyluokituksen muutokset ja muut kustannuspaineet kuntiin vielä tulevat, niin epäilenpä, että siellä ei tahdo löytyä halua korvata yksityisteiden kustannuksia. Nykyisellähän kuntien osallistuminen yksityisteiden kustannuksiin ja avustamiseen on ollut varsin pieni. Mutta se on ollut tietysti tärkeä niillä alueilla, missä siihen on ollut edellytyksiä, mutta selkeästi pääpaino on ollut ja sen tulisi olla mielestäni valtionapujen käytössä yksityisteiden rahoittamiseen, niiden kunnossapitämiseen ja myös tarpeellisiin peruskorjauksiin.

Ed. L ä m s ä : Arvoisa puhemies! Hallitusohjelman mukaan hallituksen keskeisin tavoite on työttömyyden puolittaminen tällä vaalikaudella. Tämä on tullut täällä monta kertaa ja monessa puheenvuorossa hyvin selkeästi esille. Kuvaan tässä muutamilla luvuilla sitä, millä tavoin työttömyys tässä maassa jakautuu.

Maaliskuun lopun tilaston mukaan Uudenmaan työvoimapiirissä työttömyysaste oli 16,2 prosenttia, Kainuun ja Lapin työvoimapiirin alueella 24,6 prosenttia koko maan työttömyysasteen ollessa 19,2 prosenttia. Niin sanottujen kehitysaluemaakuntien työttömyysaste oli keskimäärin 22,9 prosenttia. Tämä vertailu osoittaa selkeästi sen, että mitä pohjoisemmaksi tässä maassa mennään, sitä korkeammaksi työttömyysaste nousee.

Elinkeinorakenteessa maa- ja metsätalouden suurempi osuus kehitysaluemaakunnissa korostuu verrattuna koko maan keskimääräisiin lukuihin. Maa- ja metsätalouden osuus kehitysaluemaakunnissa on 14,8 prosenttia, kun luku koko maassa on 8,9 prosenttia. Eri maakuntien alueilla erot ovat myös varsin suuria. Kuvaan tässä Kuopion läänin aluetta. Kuopion läänissä Ylä-Savon seutukunnassa, johon kuuluu yhdeksän maaseutukuntaa, maa- ja metsätalouden osuus elinkeinoista on 27,7 prosenttia, kun se Kuopion seutukunnassa, johon kuuluu Kuopion kaupunki ja kaksi sen naapurikuntaa, on maa- ja metsätalouden osuus vain 4,4 prosenttia, kun kaiken kaikkiaan Kuopion läänissä maa- ja metsätalouden osuus on 15,1 prosenttia.

Niin sanotun julkisen sektorin osuus työpaikoista on kehitysaluemaakunnissa samalla tavalla suhteellisesti suurempi kuin eteläisessä Suomessa. Valtaosaltaan maaseutukuntien työpaikat muodostuvatkin maataloudesta, julkishallinnosta ja maatalouden rahavirroista muodostuvista työpaikoista. On kuntia, joissa työpaikoista muodostuu jopa 80 prosenttia maa- ja metsätaloudesta, sen rahavirroista muodostuvista työpaikoista ja julkishallinnosta. On myös huomattava, että näissä kehitysaluemaakunnissa elintarviketeollisuudella on hyvin merkittävä osuus niistä teollisista työpaikoista, jotka näissä maakunnissa sijaitsevat.

Hallituksen esittämä lisäbudjetti rahoitetaan kokonaisuudessaan kuluvan vuoden budjettiin tehtävillä säästöillä eli mitään uutta rahaa ei oteta. Lisäbudjetin arvioidaan työllistävän noin 10 000—12 000 henkilöä vuodessa. Kokonaisuudessaan työllisyysohjelma ei lisää työllisyyttä tuolla määrällä, sillä leikkaukset aiheuttavat työpaikkojen menetystä erityisesti maatalouselinkeinoissa, elintarviketaloudessa ja myös julkishallinnossa.

Kuntien valtionapujen voimakas leikkaaminen, kun se kohdentuu vielä kehitysaluemaakun-

tiin, vaikeuttaa palvelujen saatavuutta näissä maakunnissa. Monen ministerin suulla on tullut esille, ja muistaakseni ministeri Alho tähdensi sitä, että peruspalvelujen saatavuudesta ei tulla tinkimään. Tämä on erittäin tärkeä muistaa, ja tuleekin mieleen kysymys, millä tavoin nämä tullaan tulevaisuudessa turvaamaan. Monien maaseutukuntien peruspalvelujen saatavuus tähän asti on turvattu työntekijöiden joustavuudella, uhrautuvaisuudella ja sillä, että työntekijät ovat luopuneet ainakin osittain saavutetuista eduistaan. Mutta tämä tie on monen kunnan kohdalla käyty loppuun, eli niin sanotulla juustohöylällä ei ole enää käyttöä.

Tämä hallitusohjelma rakennettiin ennätysajassa. Ilmeisesti sillä haluttiin antaa markkinavoimille viesti siitä, että nyt on maan ohjaimissa sellainen voimaviisikko, joka pystyy tehokkaaseen työskentelyyn ja nopeisiin päätöksiin. Valitettavasti jälkeenpäin on selvinnyt hyvin monelle, että harkinta olisi ollut tarpeen monen säästökohteen kohdalla varsinkin, jos hallitus todella haluaa olla yhteisvastuun ja oikeudenmukaisuuden hallitus, niin kuin se ohjelmassaan selkeästi viestittää.

Otan esille muutamia esimerkkejä, jotka ovat osoituksena siitä linjanmuutoksesta, jollaista hallitus on rakentamassa, ihan niitä asioita, mitkä ovat monessa puheenvuorossa tulleet esille. Maakuntien kehittämisrahan leikkaaminen vaarantaa selkeästi EU:n aluepoliittisten rahastojen hyödyntämisen. Toisaalta hallitus ilmeisesti on tämän suhteen jonkin verran jo perääntymässä.

Myel-valtionosuuden leikkaaminen romuttaa käytännössä koko eläkejärjestelmän, mutta ei säästä valtionmenoja, koska loppujen lopuksi eläkkeellä olevien eläkkeet on turvattava ja vastuu siirtyy kuitenkin valtiolle.

Maatalouden lomituksesta aiheutuvien kustannuksien leikkaaminen hallituksen esittämässä aikataulussa vaarantaa suoraan 2 000 työntekijän työpaikan. Se myös vaarantaa sen, että viljelijät eivät voi pitää 22:ta vuosilomapäivää enää täysimääräisenä.

Yksityisteiden valtionapujärjestelmän kumoaminen vaikuttaa hyvin laajalle koko yhteiskuntaan. Se on myös asia, joka on ollut hyvin paljon esillä ja herättänyt maakunnissa hyvin paljon huolestumista ja keskustelua. Yksityistiestön määrästä valtionavun piirissä on koko valtakunnassa 21,4 prosenttia, mutta kehitysaluemaakunnissa valtionavun piiriin kuuluvan tiestön määrä on huomattavasti suurempi. Esimerkiksi kunnassa, josta minä olen kotoisin, Kiuruvedeltä, osuus on 56 prosenttia. Valtionavun lopettaminen merkitsee kustannustason nousua teiden varrella asuville 500 markasta aina 3 000 markkaan asti henkeä kohti.

Monelle maaseudun elinkeinolle tiestön rappeutuminen on erittäin suuri haitta. Huomioitava on se, että tärkeimmän teollisuutemme, metsäteollisuuden, raaka-aineista peräti 70 prosenttia kuormataan yksityisteiden varsilta. Yksityistieverkko tarjoaa vapaan liikkumisen myös metsästäjille, marjastajille ja luontoihmisille yleensä. Valtionavun saannin ehtona on ollut liikkumisvapaus. Valtionavun suuruus kunnossapidon osalta on kaiken kaikkiaan 103,5 miljoonaa markkaa. On huomioitava se, että työllisyyslisäbudjettiin on sisällytetty 120 miljoonaa markkaa lisää varoja perustien pitoon. Eli pientiestön kunnostamiseen osoitetut varat siirretään valtaosaltaan Etelä-Suomen tiestön rakentamiseen.

EU:n liittymissopimukseen liittyvän kansallisen tukipaketin avaaminen ja sen pienentäminen 750 miljoonalla markalla on suoraan viljelijäväestön palkan alentamista. On muistettava, että ei ole olemassa enää mitään rakenteellista tukirahaa, vaan se on sitä palkkaa, mikä EU-jäsenyyden myötä viljelijöiltä poistui ja mikä eri tukimuodoilla korvataan. Ja jos se otetaan pois, niin se on suoraa tulon menetystä. On huomioitava se, että samanaikaisesti hyvin monilla muilla aloilla on tehty hyvinkin merkittäviä palkankorotuksia viime vuoden ja tämän vuoden puolella.

Tukipaketin avaaminen on myös ajattelematonta siinä mielessä, että se on selkeä viesti Brysselin suuntaan siitä, että Suomessa ei halutakaan harjoittaa sellaista itsekästä, omista eduista kiinnipitämisen politiikkaa kuin muissa EU:n jäsenvaltioissa. Tämä asia koskee myös muuta kuin yksistään maataloutta — yleensä sitä, mitä me kansallisesti pyrimme siellä vaikuttamaan. Tämä on selkeä viesti, että me ajamme toisenlaista politiikkaa, mitä yleensä EU:n jäsenvaltiot toteuttavat.

Toteutuva eriarvoisuus maan eri osien välillä tulee selkeästi esille myös sosiaaliturvaan kohdistuvissa leikkauksissa. Otan tässä esille muutamia lukuja. Oulun ja Lapin lääneissä 10 prosenttia väestöstä jää leikkausten ulkopuolelle. Väli-Suomessa tämä luku on 17 prosenttia ja eteläisessä Suomessa 20 prosenttia. Pääkaupunkiseudulla luku on alhaisin, eli kolmasosa väestöstä täällä jää leikkauksien ulkopuolelle. Kuntien välisessä vertailussa parhaiten selviävät Helsinki, Espoo, Kauniainen ja Vantaa. Tässäkin tulee selvästi

esille se, mitä tapahtuu etelässä ja mitä pohjoisessa.

Yhteiskunnallisen rakennemuutoksen etenemisen myötä on syrjäisten maaseutualueiden väestö nopeasti vähentynyt. Kuitenkin vielä melkein puolet suomalaisista asuun ns. ruuhka-Suomen ulkopuolella. Hyvin hoidettu maaseutu riittävine peruspalveluineen on tärkeä maaseudun ihmisille, mutta myös koko yhteiskunnalle. On tosiasia, että hyvinvointimme on perustunut ja perustuu edelleenkin maaseudulta saatavien raaka-aineiden hyödyntämiseen. Mutta maaseutu ei voi olla vain raaka-aineita tuottava reservaatti, vaan maaseudusta on huolehdittava tasa-arvoisesti, jotta Suomelle kansallisesti elintärkeä toiminta voi maaseudulla jatkua myös tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Maailman terveysjärjestön kokouksessa pitämässä puheenvuorossaan ministeri Terttu Huttu on esittänyt kysymyksen, joka asiana ei ole yksin globaali, maailmanlaajuinen, vaan minusta hyvin kansallinen ja tähän aikaan meille sopiva. Kysymys kuuluu: "Olemmeko tarpeeksi tehokkaasti tähdentäneet, että kasvava epäoikeudenmukaisuus ei ole luonnonlaki, vaan paremminkin tulosta valinnoista?" Toistan kysymyksen: "Olemmeko tarpeeksi tehokkaasti tähdentäneet, että kasvava epäoikeudenmukaisuus ei ole luonnonlaki, vaan paremminkin tulosta valinnoista?"

Hallitukselle linjan valinta ei varmaan ole ollut mikään pakkotilanteessa tehtävä ns. Sofien valinta, vaan tarkoituksena on ollut kehittää yhteiskuntaa suuntaan, jossa hyväksytään eriarvoisuus ja maan eri osien eriarvoinen kehittäminen. Kysymys on valinnoista, valinnasta, ollaanko Suomeen rakentamassa yhteiskuntaa, jossa ne ihmisryhmät, jotka ovat keskimääräistä tehokkaampia, yritteliäämpiä, rohkeampia, sitkeämpiä, määrätietoisempia jne. menestyvät ja muu väestön osa on koko ajan menettäjä. Nyt tulisi tuntea vastuuta eikä rakentaa eriarvoista yhteiskuntaa.

Ed. U o t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Lämsä puheenvuoronsa alussa teki erottelua työttömyysasteen suhteen etelässä ja pohjoisessa. Se on tietysti perusteltua. On hyvin perinteistä, että Itä- ja Pohjois-Suomessa työttömyysaste on ollut korkeampi, ja se on sitä tänäkin päivänä.

Työttömyyteen liittyy myös muita näkökohtia kuin pelkästään työttömyysaste. Ja se, mitä hallitus on korostanut, on pitkäaikaistyöttömyys ja nuorisotyöttömyys. Varmasti myös oppositio tunnustaa, että nämä ovat asiat, jotka ovat erityisen ongelmallisia. Pitkäaikaistyöttömyys on pääkaupunkiseudulla kaikkein pahin, jos sitä verrataan maan mittakaavaan. Se on kymmenkertaistunut lyhyessä ajassa. Se on seurausta tietenkin hyvin nopeasta työttömyyskehityksestä ja siitä, että täällä ei olla totuttu niin suuriin työttömyyslukuihin kuin muualla maassa, ja varmasti myös siitä, että voimavaroja työttömyyden katkaisemiseen ei ole ollut niin paljon työtöntä kohti kuin on muualla maassa. Uudellamaalla ja Helsingissä työtöntä kohti satsatut työllistämismenot ovat aivan eri luokkaa kuin esimerkiksi Kainuussa tai muualla päin maata.

Maaseudun elinkelpoisena ja asuttuna pitäminen on aivan tavoiteltava ja oikea asia, mutta kyllä sen jatkossa välttämättä on perustuttava muihinkin tekijöihin kuin maatalouteen ja maatalouspolitiikkaan, sillä sieltä on löydettävä muita keinoja ihmisten elinolosuhteiden turvaamiseen.

Ed. I h a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työttömyys on vakava asia kaikkialla maassa aivan kuin ed. Lämsä ja nyt myös ed. Uotila totesivat. Työttömyys on Uudellamaalla 16,6 prosenttia, kun se Kainuussa ja Lapissa on pitkälti yli 20 prosenttia. Työttömyyttä ei kuitenkaan pidä mitata ainoastaan ja vain prosentteina vaan myös työttöminä ihmisinä. Muuten syntyy helposti väärä kuva koko tilanteesta. Toki on todettava, että Uudenmaan 16 prosentin työttömyys on paljon paljon enemmän työttöminä ihmisinä kuin Lapin 20 prosenttia.

Ed. H. K o s k i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Lämsä mainitsi, että lisäbudjetti rahoitetaan säästöillä, ja sen jälkeen hän jatkoi: "Mitään uutta rahaa ei oteta." Nyt minä haluaisin tietää, mitä tämä uusi raha saattaisi olla. Onko se esimerkiksi uutta velanottoa vai uuden setelirahan painamista?

Ed. L ä m s ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin tuohon pitkäaikaistyöttömyyteen. On aivan oikein, että hallitus puuttuu nimenomaan pitkäaikaistyöttömyyteen ja nuorisotyöttömyyteen. Mutta halusin tässä tuoda työttömyystilanteen myös siinä valossa esille, että on huomioitava, että kun nyt tähän lisäbudjettiin imetään suhteessa eniten rahaa maaseudulta, maaseudulla syntyy näitä pitkäaikaistyöttömiä. Se on aivan selvää, että sen väestönosan

sieltä, joka luopuu nyt perustuotannosta, on vaikea päästä työelämän pariin. Eli tätä haluan tässä tähdentää; pitäisi tarkkaan miettiä sitä, että jos jossakin korjataan, se toisaalla aiheuttaa vahinkoa.

Sitten tämä rahakysymys — että kun ei tule uutta rahaa — en sillä tarkoittanut sinällään mitään. Minusta on hyvä, että ei sitä uutta rahaa oteta, koska vain velkarahaa olisi mahdollista ottaa, eikä sitä tule ottaa. Mutta nimenomaan siksi, että tämä rahoitetaan säästöillä, tulisi todella tarkkaan nyt katsoa, mistä se raha otetaan, jotta päästään todellisiin tuloksiin. Minusta tällä työllisyysbudjetilla ei päästä nyt todellisiin tuloksiin.

Toisaalta haluan tässä tähdentää vielä sitä, mikä tuli tässä jo esille, että maaseudun kehittäminen ei voi olla yksin vain maatalouden kehittämistä. Se on totta näin. Se on totta näin, että ei yksin maatalouden kehittämistä; mutta ei niin, että maataloutta ajetaan alas. Ei minusta ole mitään syytä maatalouselinkeinoa ajaa alas, vaan se on tärkeä osa tätä yhteiskuntaa ja sen elinkeinoja, mutta toisaalta me tarvitsemme todella maatalouden rinnalle uusia työpaikkoja maaseudulle ja uusia elinkeinoja.

Ed. Bremer: Arvoisa puhemies! Jollen väärin muista — tässä heti ensimmäisenä kommenttina — pitkäaikaistyöttömyys, kun se mitataan yli kahden vuoden työttömyydellä, korkein prosentti taitaa olla Helsingissä koko maasta. Sitä tulee harvoin ajatelleeksi Kehä III:n pohjoispuolella.

Tässä lisäbudjetissa on kolme asiaa, johon en malta olla puuttumatta, nyt kun tähän annetaan tilaisuus. Ajatusten ilmentämiseksi on pakko kerrata esimerkki karkkikauppiaasta.

Suunnitelmataloudessa karkkikauppias sai ohjeet myydä karkin viidellä markalla. Se meni niin hyvin kaupaksi, että hän myi suurimman osan ajasta ei oota. Se ei häntä huolestuttanut ollenkaan, koska hän sai palkan muualta. Sen jälkeen hän sai ohjeet myydä kymmenellä markalla, josta oli seuraus se, että ei ollut ostajia ollenkaan. Hyllyt oli täynnä karkkeja, mutta ei ollut ostajia. Hinta oli liian kallis. Sekään ei häntä liikuttanut ollenkaan, koska hän sai palkan muualta.

Markkinataloudessa karkkikauppias myi viidellä markalla. Karkit loppuivat heti, ei ollut mitään myytävää. Tulos oli erittäin huono, koska hän sai palkan siitä kaupasta. Hänen oli pakko muuttaa taktiikkaa. Sen jälkeen hän myi karkit kymmenellä markalla. Hinta oli liian kallis. Ei ollut ostajia. Ja hänen kannaltaan tulos oli erittäin huono. Hän ei saanut palkkaa siitä kaupasta. Tämän jälkeen hänen oli lähdettävä etsimään sitä kaikkein vaikeinta, nimittäin sitä hintaa, sitä optimihintaa, joka pani karkit menemään ja kuitenkin antoi samalla parhaan tuottotuloksen. Se hinta saattoi löytyä esimerkiksi kahdeksan ja puolen markan hinnasta.

Kannattavuuteen pääseminen edellyttää aina, että tosiasiat tunnustetaan, ja se on kaupassa ja budjetinteossa kaikkein vaikeinta. Se alkaa esimerkiksi harjoituksen vuoksi siitä, että tunnustetaan, että Mikki Hiiri oikeasti on rotta. Tässä mielestäni on ero hallituksen virkamiesbudjetin ja optimaalisen talousbudjetin välillä. Ei leikkaaminen vaadi kovin paljon taitoa, raakuutta paljon enemmän. Tulojen lisääminen, tuloksen parantaminen tuloja lisäämällä sitä vastoin vaatii hyvin paljon taitoa, ja sitä kauppamiestaitoa mielestäni tämä lisäbudjetti ei näytä. Kömpelöä suunnitelmataloutta sitäkin enemmän.

Yksityisteiden valtion tuet leikataan pois. Mielestäni se on uskomattoman lyhytnäköistä talouspolitiikkaa, joka leikkaa maan infrastruktuuria eli seisauttaa maan talouden pintasuoniston. Uskon, että tämä maa sen kestää yhden vuoden. Mutta kysymys kuitenkin jää, ymmärtääkö hallitus, miten vakavaan asiaan tehdään puudutus. Losseista en välitä puhua sen enempää. Olen ymmärtänyt, että niistä on sovittu. Tämä kuuluisa "on sovittu" on iskenyt.

Korjaus autoverotuottoon vahvistaa, että hallituksen osaaminen yhä on suunnitelmataloudessa. Kaavamaisesti merkataan budjettiin autoveron tulosarvio ilman yritystäkään hakea markkinatalousmaisesti se optimivero, joka tuottaisi parhaan verotuoton, parhaan tuloksen, suurimman verotuoton eri autoluokista. Vastaavasti ei liioin yritetä edes ohjata autokauppaa energian ja päästöjen vähentämispäätösten ja yleisesti hyväksyttyjen ympäristönsuojelupäätösten suuntaan, niin että esimerkiksi katalysaattoreita tulisi autokantaamme enemmän kuin nykyinen vaatimaton 17 prosentin osuus.

Kolmas asia, johon lyhyesti haluan puuttua, on lisäbudjetissa mm. rakennusalan perusparannuselvytys. Se on sellaista tyypillistä pk-yrityselvytystä ja siten erittäin tervetullutta investointia. Siinä kuitenkin mielestäni olisi erittäin tärkeää se, että ei syrjitä tai että ei käsitellä eriarvoisesti niitä yrityksiä ja yrittäjiä, jotka ovat hoitaneet asiansa hyvin ja pärjänneet lamasta huolimatta. On huolehdittava siitä, ettei tämä investointi

suuntaudu yksipuolisesti uusien ja aloittavien yritysten tukemiseen.

Ed. V i h r i ä l ä : Arvoisa puhemies! Nyt valtiovarainvaliokuntaan lähtevä lisäbudjettiesitys on siinä mielessä myönteinen, että siinä pääpainona on työttömyyden lievittäminen. Uskon, että me myös oppositiossa annamme tässä mielessä täyden tukemme hallitukselle. Erityisesti siksi, että täällä on nyt ne työkohteet, joita käynnistettiin edellisen eduskunnan ja edellisen hallituksen aikana ns. elvytyslisäbudjeteissa, saatetaan nyt päätökseen. Se koskee tätä maata hyvinkin laajasti ajatellen eräitä nimenomaisia tiehankkeita, ei suinkaan yksityistiehankkeita vaan suurempia hankkeita, joita esimerkiksi Vaasan läänissä toteutetaan.

Täällä on jo useaan kertaan todettu se, että kyllä on erittäin ikävää lapsilisien leikkaukset, opintotuen leikkaukset ja se linja, jota hallitus maatalouspolitiikassa nyt lisäbudjetissa harjoittaa, ja ennen kaikkea se suunnanvalinta, joka hallitus on nyt näin nopeasti tehnyt.

Arvoisa puhemies! Haluaisin puuttua nimenomaan maatalouskysymykseen, koska valtiovarainvaliokunnan maatalousjaoston jäsenenä tulen sitä myöskin perusteellisemmin käsittelemään. Nykyinen pääministeri Paavo Lipponen kirjoitti 26.1.1994 seuraavaa: "Pohjoiset olosuhteemme edellyttävät EU:lta pysyvää erityistukea tavanomaisen tuen lisäksi. Hallitus menettelee oikein keskittyessään EU-maatalousneuvotteluissa tässä vaiheessa tähän asiaan. Ratkaisu pysyvään tukeen löytyy, jos poliittista tahtoa ja mielikuvitusta riittää. EU-neuvottelujen maatalousasioissa pitäisi pyrkiä kansalliseen yhteisymmärrykseen."

Tänään Paavo Lipposen johtama viiden puolueen enemmistöhallitus, jossa on mukana myös edellisen hallituksen kaksi porvarillista puoluetta, on tuonut eduskuntaan lisäbudjetin, jossa maatalouden kansallinen tukipaketti romutetaan tai sen romuttaminen alkaa. Hallitus tulee antamaan lisätalousarvioon liittyvän esityksen maa- ja puutarhatalouden kansallisista tuista annetun lain muuttamisesta siten, että tukea voidaan myöntää Euroopan yhteisöjen komission antamaa lupaa alhaisempana. Näin lisäbudjettikirjassa todetaan.

Maatalouden tukipaketin purkaminen on suuren luokan poliittinen petos. Kotimaisen elintarviketalouden tukipaketti kuului EU-kansanäänestyksen ja eduskunnan EU-päätöksen keskeisiin tukipilareihin. Ennen kansanäänestystä kaikki vakuuttivat, että tukipaketti on hyväksyttävä ja siitä pidetään myös kiinni vaalien jälkeen. Nyt samat puolueet ja erityisesti kokoomus ja RKP ja jopa samat henkilötkin ovat valmiit paketin kevytmielisesti purkamaan. Talonpoikainen oikeuskäsitys sanoo, että tällaisessa asiassa on kysymys ihmisten jymäyttämisestä eli pettämisestä.

Hallitus esittää, että vuoden 95 pinta-alalisistä jätetään maksamatta 380 miljoonaa markkaa. Pinta-alalisäjärjestelmä on ollut — voi sanoa jo näin, että on ollut — osa suomalaista maatalous-, alue- ja myös tietyllä tavalla sosiaalipolitiikkaa. Päätettäessä kansallisesta tukipaketista sovittiin, että pinta-alalisäjärjestelmä asteittain puretaan siirtymäkauden aikana. Uskon, että tähän hyvin vahvalla mielellä on myös keskustan piirissä sitouduttu. Tässä suhteessa Lipposen hallitus on todella pettänyt sovitut päätökset. Hallitus on aloittanut kovan rakenneuudistuksen pinta-alalisäjärjestelmästä.

Pinta-alalisä on tukimuoto, jolla on tasoitettu tilakokojen välisiä eroja. Pinta-alalisä on tukenut erityisesti nuoria kotieläintuotantotiloja ja se on suuntautunut myös jo tänään entistä enemmän keskikokoisille, jopa eräille suurillekin nimenomaan karjatiloille. Maksatuksen perusteissa on painotettu nuoria kotieläintuotantoa harjoittavia viljelijöitä erityisesti siksi, että näiden pitäisi nyt ns. EU-Suomessa olla kilpailukykyisimpiä myös tulevaisuudessa. EU-komissio on hyväksynyt pinta-alalisän käytön ja se on ainoa mahdollisuus tukea nuoria viljelijöitä.

Hallituksen vihamielisyys maaseutua kohtaan näkyy myös muissa leikkauksissa, joihin täällä on jo useasti viitattu, ennen kaikkea metsänparannusvaroissa. Onkin jotenkin käsittämätöntä, että kun työttömyyttä pyritään poistamaan, niin me kaikki tiedämme, että juuri metsänparannusvaroilla on voitu ihmisiä työllistää. En puutu lainkaan niihin suuriin linjaratkaisuihin, joita hallitus on jo tehnyt maatalousyrittäjien eläkejärjestelmän ja lomituksen kohdalla. Niitä tullaan tässä salissa vielä useaan kertaan tämän vuoden aikana käsittelemään.

Arvoisa puhemies! Suomellahan ei ole tänään enää omaa maatalouspolitiikkaa. Ei ole omaa maataloustulolakia, josta voisimme täällä eduskunnassa vaihtaa mielipiteitä, jopa riidelläkin. Mutta kuitenkin on annettava se tunnustus hallitukselle, että hallitus aloitti, vaikka meillä ei ole omaa maataloustulojärjestelmää, neuvottelut tuottajajärjestöjen kanssa nimenomaan kansallisen tukipaketin purkamisesta ja myös niistä toi-

mista, mitkä liittyvät tähän lisäbudjettiin. Neuvottelujen aikana valmistui selvitys, jossa todettiin, että viime vuonna maatalouden markkinointiin kerättiin markkinointimaksuja viljelijöiltä yli 480 miljoonaa markkaa ns. yliperintänä, joka vanhan lain mukaan pitäisi palauttaa maataloudelle.

MTK ja myös ruotsinkielinen tuottajajärjestö esittivät, että ainakin osa tästä rahasta olisi käytetty pinta-alajärjestelmän mukaisen tuen maksamiseen. Täällä valtiovarainministerin suulla tänä päivänä kuultiin, että ehkä jotakin nimenomaan nuorille viljelijöille on tulossa siitä 90 miljoonasta markasta, jota pinta-alalisäjärjestelmään voitaneen nyt käyttää.

Valitettavasti tämä pinta-alalisien maksaminen ei käynyt Lipposen hallitukselle, ei maa- ja metsätalousministeriölle, mutta ei myöskään sen päähallituspuolueille, sosialidemokraateille ja kokoomukselle. Kyllähän sosialidemokraatit ja kokoomus kantavat päävastuun tästä lisäbudjetista, tietenkin hallitus kokonaisuudessaan, mutta kyllä tämä on syytä täälläkin painokkaasti todeta, että sosialidemokraatit ja kokoomus ovat vastuussa nyt annetusta lisäbudjetista. Nimenomaan eräitten maatalousasioitten kohdalla tuntuu siltä, että vastuuta heillä ei olisi tässä ollenkaan.

Maa- ja metsätalousministeriön menettelyä en suinkaan käy puolustamaan, mutta kyllä vastuu on koko hallituksen. On nimittäin niin, että kyllä tällä lisäbudjettiesityksellä, joka nyt on eduskunnan käsittelyyn tullut, suomalaista talonpoikaa ja ennen kaikkea elintarviketaloutta ollaan ajamassa vahvasti alas.

Tasavallan presidentti Martti Ahtisaari on useaan otteeseen vedonnut, että Suomi tarvitsee tänäänkin elävän ja toimivan maaseudun. En tiedä, miten näihin vetoomuksiin nyt tämä Lipposen hallituksen ensimmäinen lisäbudjettiesitys suhtautuu ja onko tämä hallitus kuunnellut tasavallan presidentin vetoomusta.

Arvoisa puhemies! Yllättävän nopeasti, todella runsaan kuukauden kuluttua on tämä hallitus pystynyt jakamaan meitä suomalaisia a- ja b-luokan kansalaisiin alueellisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti. Siitä kertonee myös se ensimmäinen imagotutkimus, joka juuri on ilmestynyt tämän hallituksen kuvasta, mikä kansalaisilla tällä hetkellä on. Ja nyt juuri, kun me tarvitsisimme kansallista yhteisymmärrystä ja suomalaista itsekkyyttä ajaessamme omia etujamme Euroopan unionissa, tämän rakkaan maan rajojen ulkopuolella, meiltä puuttuu todellinen yhteisöllisyys ja meiltä puuttuu myös yhteishenki. Syrjäytyneitten määrä yhteiskunnassa on kasvamassa voimakkaasti ja erityisesti viljelijäväestöä, todella vähenevää väestöryhmää, ajetaan alas kovalla vauhdilla.

Hallituksen piirissä on vielä perusteltu kansallisen tukipaketin purkamista sillä, että taloudellinen tilanne on nyt oleellisesti toinen kuin silloin, kun siitä säädettiin. Kyllä oma käsitykseni on, että taloudellinen tilanne tänä päivänä on, vaikka millä mittarilla mitataan, huomattavasti parempi kuin se oli, kun tukipakettia tässä salissa päätimme.

Useat EU-jäsenyyden innokkaat ajajat ajattelivat aikanaan, että EU-jäsenyys siirtää Suomen maatalouden markkina-aikaan ja hävittää lähes kaikki maataloustuet. Nämä toiveet eivät ole ainakaan vielä toteutuneet. Onhan EU-byrokratia aivan uskomatonta ja toisaalta Suomen talvi, jota olemme viime päivinä myös kokeneet, ei ole muuttunut vielä ainakaan toisenlaiseksi.

Suomen maatalous on tällä hetkellä maailman monimutkaisimman säätelyjärjestelmän piirissä. Kansallista tukea on pakko maksaa, jos mielimme vielä tulevaisuudessa syödä suomalaista, kotimaista ruokaa. Kotimaisen elintarviketuotannon ja maaseudun tulevaisuuden kannalta on nyt annettu lisäbudjetti sellainen, että se ei tuo mitään valoa eikä tulevaisuudennäkyä. Päinvastoin se saattaa kärjistää asioiden hoitamista myös käytännössä erittäin suuresti.

Paavo Lipposen hallitus, en tiedä, onko ajautumassa vai ajautuu lähes täydelliseen ristiriitaan viljelijäväestön ja koko elävän maaseudun kanssa. Hallitus ei näytä haluavan huolehtia viljelijäväestön taloudellisesta, toiminnallisesta tai rakenteellisesta sopeutumisesta muuttuviin olosuhteisiin. Mutta mikä pahinta, henkisesti viljelijät joutuvat edelleen ja uudelleen, nimenomaan uudelleen julkisen repostelun kohteeksi maataloustuen jatkuvuuden ja markkinahintojen kehityksen aiheuttaman epävarmuuden vuoksi.

EU:n maatalouspolitiikka on myös täysin mahdotonta, kun ajatellaan suomalaisen perheviljelmän tulevaisuutta. Kun maatalouden nettotulo on tulonsiirtoa verovaroin rahoitettavasta valtion budjetista, on täysin selvää, että keskustelu elinkeinon oikeutuksesta jatkuu myös lähitulevaisuudessa. Vain suuret katastrofit kohtuullisen lähellä Suomea voivat muuttaa tätä tilannetta nopeasti, mutta tätä katastrofia me emme tietenkään kukaan toivo.

Arvoisa puhemies! Olen niin kauan ollut tässä talossa töissä, että tiedän, että kun viiden puo-

lueen enemmistöhallitus on lisäbudjetin antanut myös maatalouspääluokan kohdalta, se menee hallituksen esittämässä muodossa läpi sekä valiokunnassa että täällä suuressa salissa. En ollenkaan käyttänyt tätä puheenvuoroa sen takia, että kuvittelisin, että tällä voisi vaikuttaa tämän lisäbudjetin käsittelyyn. Haluan todeta kuitenkin sen, että keskustan eduskuntaryhmä tulee suhtautumaan asiallisesti tämän lisäbudjetin käsittelyyn, tulee tekemään omat vastalauseensa hallituksen esitykseen ja toivoo tietenkin, että tämä lisäbudjetti voitaisiin mahdollisimman nopeasti täällä läpi viedä.

Ed. I h a m ä k i : Arvoisa puhemies! Ed. Vihriälän puheenvuoron johdosta totean, että ikävää on, että leikataan lapsilisiä, ikävää on, että leikataan opintotukea, ja ikävää on, että leikataan maatalouden siirtymäkauden tukia. Tiedämme myös, että myöhemmin leikataan vielä lisää monelta muultakin sektorilta. Sekin on ikävä asia eikä kukaan tee näitä toimenpiteitä täällä mielellään. Lipposen hallitus leikkaa ensimmäisenä vuotenaan 10 miljardia markkaa ja koko kautena yhteensä 20 miljardia markkaa. Me kaikki tiedämme täällä tai ainakin meidän pitäisi tietää, että nämä leikkaukset eivät itse asiassa mihinkään riitä. Valtio velkaantuu 60—65 miljardia markkaa vuodessa. Tiedämme siis, että valtion menoja pitäisi leikata ei 20 miljardia markkaa vaan 60 miljardia markkaa, ettei syötäisi enempää kuin tienataan. Tosiasiat on joskus tunnustettava.

Ed. H. K o s k i n e n : Herra puhemies! Ed. Vihriälän sanoi maatalouspoliittisen osansa aluksi varsin suoraan lainattuna, että Suomella ei ole omaa maatalouspolitiikkaa. Sitten pari liuskaa myöhemmin hän totesi, että hallitus kantaa täyden vastuun maatalouspolitiikasta. Nyt tässä herää kysymys siitä, onko Suomella maatalouspolitiikkaa vai eikö ole vai onko EU:n maatalouspolitiikka, jota tässä noudatetaan, ja kantaako silloin tämä nykyinen hallitus vastuun tästä maatalouspolitiikasta.

Ed. L ä m s ä : Arvoisa puhemies! Ed. Vihriälä toi hyvin selkeästi esille, mitä maatalouteen, maataloustukeen ja kansalliseen tukeen liittyy. Tässä tulee muistaa se, että kaiken kaikkiaan, kunhan nuo leikkaukset kohdistuvat maatalouteen ja viljelijäväestöön, niin siitä, mikä viime vuonna oli viljelijäväestön ansiotaso, osalla viljelijäväestöllä puolet ansiotasosta putoaa pois. Keskimäärin varmasti ollaan 30—40 prosentin paikkeilla. Voi tässä esittää kysymyksen: Mistä löydätte muun väestönosan, ammattiryhmän, jolle käy näin?

Haluan tässä tähdentää myös, kuinka vaarallisia nämä leikkaukset ovat. Jos nämä leikkaukset, joita nyt kohdistetaan maatalouteen, olisivat olleet esillä neuvottelupöydässä, kun neuvoteltiin EU-jäsenyyden liittymissopimuksesta, niin Suomesta ei olisi tullut EU:n jäsentä. En usko, että ed. Salolainenkaan olisi ollut hyväksymässä niitä säästöjä tai sitä neuvottelutulosta, jos ne olisi kohdistettu maatalouteen sellaisina kuin ne nyt ovat.

Haluan muistuttaa siitä vielä, että ed. Salolainen eräässä haastattelussa kyllä kritisoi erittäin voimakkaasti juuri tätä asiaa, että hallituksen ei olisi pitänyt lähteä leikkaamaan EU-tukipakettia.

Ed. V i h r i ä l ä : Herra puhemies! Ed. Ihamäelle toteaisin, että tosiasioiden tunnustaminen on varmasti kaiken viisauden alku. Mutta nyt näyttää siltä, että hallitus on alkanut tunnustamaan näitä tosiasioita sillä tavalla, että ensiksi puututaan nimenomaan vähempiosaisten ihmisten etuuksiin, niiden, joilla ei ole puolustuskykyä. Mutta siitä on täällä peistä taitettu tänä päivänä, että siihen ei tarvinne palata.

Sitten ed. H. Koskiselle maatalouspolitiikasta toteaisin, että saattaa olla, että siinä, mitä puhujakorokkeelta äsken sanoin, oli epätäsmällisyyttä. EU:ssa on yhteinen maatalouspolitiikka, mutta kyllä maan hallitus tietenkin voi kansalliseen maatalouspolitiikkaan vaikuttaa. Mutta nyt näyttää, että nimenomaan tähän kansalliseen maatalouspolitiikkaan halutaan vaikuttaa sillä tavalla, että puretaan se, mikä olisi Suomen maaseudun, maatalousväestön ja koko kansakunnan etu eli tämä kansallinen tukipaketti. Hallitus on lähtenyt todella vaikuttamaan tällä tavalla. Kyllähän tilanne on aivan toinen, kun meillä ei ole enää omaa maatalouspolitiikkaa. Siinä mielessä kyllä me voimme täällä salissa ja tässä talossa paljon lausua ja esittää, mutta on sitten eri asia, ottaako Euroopan unioni niitä huomioon. Mutta tämän kansallisen tukipaketin Euroopan unioni on hyväksynyt, jonka nyt sitten Lipposen hallitus on ensi töikseen purkamassa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

2) Hallituksen esitys laiksi pakkokeinolain 5 a luvun 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 9/1995 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

3) Hallituksen esitys laiksi matkustaja-alus Estonian hylyn rauhoittamisesta

Hallituksen esitys 10/1995 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

4) Hallituksen esitys valmisteverotusta koskevan lainsäädännön muuttamiseksi

Hallituksen esitys 12/1995 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

5) Hallituksen esitys laeiksi kuluttajavalituslautakunnasta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys 13/1995 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

6) Hallituksen esitys laiksi rakennuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys 14/1995 vp

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ympäristövaliokuntaan.

7) Vuoden 1993 valtiopäiviltä lepäämässä oleva ehdotus laiksi työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys 240/1993 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 1/1995 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi perjantain täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on ensi perjantaina kello 13, kyselytunti ensi torstaina kello 16.30.

Täysistunto lopetetaan kello 21.05.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Jouni Vainio